ស្មារតីរបស់អ្នកក្រីក្រ

សហពន្ធ័សហគមន៍សំណង់អនាធិបតេយ្យអ្នកក្រីក្រក្នុងទីក្រុង

HIGH SPIRITS

NO. 1, MAY, 1997

A PUBLICATION OF THE SQUATTER AND URBAN POOR FEDERATION IN PHNOM PENH

Phnom Penh's Poor Communities at Work :

People's solutions designed for people's problems . . .

After many years of civil war and almost unspeakable troubles, Phnom Penh is getting back on its feet. The city is filled with the noisy energy of building, trading and growth. For those with nerve and resources, the city offers many opportunities to make money and almost no rules.

For the poor, the climb to prosperity is not easy. *The city needs the poor*, whose cheap labour is vital to the formula for economic growth, but it is slow to acknowledge that the poor have needs like everyone else. In the mean time, they must live in squalid and dangerous conditions, without land security or basic services.

In absense of entitlements or government assistance, Phnom Penh's first-generation poor have had to devise survival systems of their own - to get land, build houses, get water and electricity, find jobs. These *people's systems* have helped more Cambodians than any government scheme or foreign aid could ever hope to do, because they offer options for *everybody*, right down to the poorest. But that doesn't mean they are perfect. There is a lot of room for improvement.

That's where the ***Squatter and Urban Poor Federation*** comes in. SUPF is run entirely by women and men who live in Phnom Penh's poor settlements. Since it was formed in 1994, SUPF has worked to get communities to come together and work out their own solutions to problems they all face - problems of land, evictions, houses, toilets, basic services, savings and credit. Behind their work are a few important ideas:

- The poor are a legitimate part of the city. They contribute to its growth, and deserve a share of the benefits of that growth.
- Poor communities understand their own problems best. They contain enormous creative energy which can be channeled to solve those problems.
- If cities and community organisations can work together, good things happen not only for the poor, but for the city as a whole.

In this first issue of ***High Spirits***, we look at some different sides of SUPF's work in poor settlements across the city. Keep reading for some good news about how much well-organised communities can do - for themselves and for the city they are a part of.

រឿងប្រវត្តិសារតា ស្តីអំពីខ្លួនគេផ្ទាល់

បន្ទាប់ពីមានភាពអស់រយៈពេលជាច្រើនឆ្នាំមក ភ្នំពេញក៏បានវិលត្រឡប់មករកភាពដើមរបស់ខ្លួនវិញជរូតិ ទីក្រុងនេះមានពោរពេញទៅដោយអគារនិងការលូតលាស់។ សំរាប់អ្នកដែលមានភ័ព្វវាសនានិងមានទ្រព្យធនទនេះបានផ្តល់ឱកាសជាច្រើនដល់គេទាំងនោះអាចរកប្រាក់បាននឹងស្ទើរតែគ្មានច្បាប់ទម្លាប់ទាល់តែសោះឡើយ ។ បើសំរាប់អ្នកក្រីក្រវិញ គេមានការលំបាកនឹងធ្វើឱ្យខ្លួនសំបូររុងរឿងបានណាស់ ។

ទីក្រុងនេះត្រូវការអ្នកក្រីក្រជាចាំបាច់ ពីព្រោះជាកំលាំងពលកម្មដែលមានតម្លៃថោក អាចជួយធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចទីក្រុងបានសំរេចជោគជ័យ។ ប៉ុន្តែទីក្រុងនេះមានការយល់ដឹងយឺតយ៉ាវពេកដែលត្រូវដឹងថាអ្នកក្រីក្រគេត្រូវការផ្ទះសម្បែងរស់នៅជាចាំបាច់និងត្រូវការសេវាមូលដ្ឋានសំរាប់ទ្រទ្រង់ជីវិតរស់នៅរបស់គេដូចជាអ្នកដទៃផងទាំងពួង ដែរនោះ។ បច្ចុប្បន្ននេះ អ្នកក្រីក្រត្រូវបង្ខំឱ្យរស់នៅក្នុងស្ថានភាពប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ និងកខ្វក់ក្រៃលែងដោយ មិនមានសន្តិសុខដីធ្លីឬមានសេវាមូលដ្ឋានឡើយ ។

អាចថាពួកគេ ជាជំនាន់ដំបូងបង្អស់ដែលត្រូវតែគិតគូរស្វះស្វែងរកដីនិងផ្ទះសម្បែងរស់នៅធ្វើឱ្យមានទឹក-មានភ្លើងអគ្គិសនីប្រើប្រាស់និងរកការងារធ្វើដោយខ្លួនឯង។ ទាំងនេះគឺជាប្រព័ន្ធរកវិធីរស់របស់មនុស្សលោកដែលអាច ជួយប្រជាជនក្រីក្រកម្ពុជាបានច្រើនជាង កម្មវិធីផ្តល់ជំនួយររបស់រដ្ឋាភិបាលនិងបរទេសទៀតព្រោះថាប្រព័ន្ធនេះ ធ្វើឱ្យមនុស្សរូបមានការជ្រើសរើសច្រើន សូម្បីតែអ្នកក្រីក្របំផុតក៏មានជម្រើសដែរ ។ ប៉ុន្តែប្រព័ន្ធ រកវិធីរស់របស់មនុស្សទាំងនេះត្រូវការកែលំអឱ្យបានច្រើនទៀតជាចាំបាច់។ នោះគឺជាកន្លែង សហព័ន្ធរបស់អ្នកក្រីក្រ រស់នៅតាមទីក្រុងដែលត្រូវកើតមានរូបរាងឡើងនោះ។ ស ស អ ក គឺជាអង្គភាពមួយដែលចាត់ចែង ដំណើរការទាំងស្រុងដោយស្ត្រីនិង បុរសរស់នៅតាមសំណង់អនាធិបតេយ្យ នៃតំបន់ក្រីក្ររបស់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ តាំងតែពីឆ្នាំ១៩៩៤ មក ស ស អ ក បាននឹងកំពុងជួយដល់បណ្តា សហគមន៍ទាំងឡាយឱ្យរួបរួមគ្នា ស្វែងរកដំណោះស្រាយសំរាប់បញ្ហា នានារបស់ខ្លួន ដែលកំពុងតែប្រឈមមុខដូចជាបញ្ហាដីធ្លី ការបណ្តេញ ឱ្យរុះរើទីលំនៅចេញបញ្ហាផ្ទះសម្បែង សេវាមូលដ្ឋាន ការសន្សំប្រាក់ និង បញ្ហាឥណទានជាដើម ។ ស ស អ ក បានរកឃើញនូវគំនិតសំខាន់ៗមួយចំនួន : ប្រជាជនក្រីក្រជាភាគដ៏សំខាន់មួយនៃទីក្រុង ព្រោះមនុស្សទាំងនេះបានធ្វើវិភាគទានដែលនាំឱ្យទីក្រុងមានការលូត លាស់ ហើយគេទាំងនេះពិតជាសមនឹងទទួលបានចំណែកផលប្រយោជន៍ខ្លះពីការលូតលាស់នេះ ។ សហគមន៍ក្រីក្រគេមានការយល់ដឹងច្បាស់អំពីបញ្ហារបស់គេ ព្រោះពួកគេមាន មនុស្សចេះគិតគូរច្រើន ហើយមាន យោបល់ ល្អច្រើនអំពីវិធីរកដំណោះស្រាយដល់បញ្ហារបស់គេដែលជួបប្រទះ ។

When a process makes room for people from poor communities to learn, *to make mistakes, and to try out their own solutions to problems they all face, things begin turning around for everyone.*

បើទីក្រុងនិង បណ្តាអង្គការនានា ឬក្រុម នានារបស់សហគមន៍អាចធ្វើការងាររួមគ្នាបានប្រាកដជាមានផលល្អដល់ ទាំងអ្នកក្រ-ទាំងទីក្រុងទាំងមូលពុំខាន ។ បញ្ហាដំបូងស្តីអំពីស្មារតីខ្ពស់នេះ យើងអាចក្រឡេកមើលទៅការងារ មួយចំនួនរបស់ ស ស អ ក ដែលគេធ្វើ នៅតាមសំណង់ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រទូទាំងទីក្រុង ។ ដូច្នេះចូរព្យាយាមអានដំណឹងរបស់គេ ឱ្យបានច្រើន ស្តីអំពីវិធីដែលសហគមន៍អាចរៀប ចំខ្លួនបានល្អអាចធ្វើអ្វីសំរាប់ខ្លួនគេផ្ទាល់ និង សំរាប់ទីក្រុង ។

PHNOM PENH : *A City of Squatters . . .*

Not too long ago, everyone in Phnom Penh was a squatter. In 1979, when people began to tip-toe out of the jungle, into an empty, broken down city, they huddled in empty buildings and lit fires to cook their rice. As things settled down, more people came. After all the houses and flats had been occupied, people set up house wherever they could - on open land, along roads, on rooftops.

The resettlement of Phnom Penh was controlled only by the irrepressible informal sector, never kept down for long in Asia. People occupied houses which they had grabbed themselves, or bought from earlier grabbers. Land became a saleable commodity, like gold or rice. Trading was brisk, but strictly off the record. Even ten years of communism and state ownership of all land didn't slow this informal market for land and houses.

This singular history has made the lines which separate *owners* and *squatters* very fuzzy. There are laws in Cambodia which define ownership based on occupation for a certain number of years. But these laws are largely ignored, and haven't stopped land from being sold right out from under the families who occupy it. The city has a land registration system, but most people don't bother. Its procedures are cumbersome and expensive, and even today, less than a quarter of the city's properties are recorded.

It's not surprising that in this frenzied climate of high demand, high values and overall vagueness about land ownership, the real losers are the poor, who are evicted, muscled aside, bought out for a pittance. Calling someone a *squatter* is the first step to getting your hands on the land they occupy. *As long as market forces determine the way land is used, the poor always get the short end of the stick.*

All of SUPF activities have to do with turning these equations around. Here is how Raleen at SUPF puts it :

To make improvements in our lives, we need three things:

1. ***Organisation*** *- Because we are poor, we have no power by ourselves. When we work together, in small savings groups and big federations, we learn to make decisions that are good for all of us. Then we become unified force, and can make our voices heard.*

2. ***Money*** *- Nobody is going to give us what we need. If we want to build good houses, start businesses, construct toilets or do anything, we need money. Money means saving. Our savings might be small individually, they can be enormous collectively, and can give our communities the bargaining power of "money in the bank."*

3. ***Solutions of our own*** *- There are a lot of bad ideas about how to solve Phnom Penh's "squatter problem". Nobody is going to ask the poor what we want, so we have to learn to develop good solutions of our own. Otherwise, we will be left out of the big decisions which affect our lives.*

People built shelters wherever any space was left *- along riverbanks and streets, on rooftops, in the margins between buildings. Eventually those shelters became homes, and many homes became living communities.*

ទីក្រុងភ្នំពេញ ជាទីក្រុងមួយមានអ្នករស់នៅបែបអនាធិបតេយ្យច្រើន

ឆ្នាំ ១៩៧៩ ពេលដែលប្រជាជនត្រឡប់មកវិញទីក្រុងនេះនៅទទេរឥតមានមនុស្សឡើយ។ អ្នកចូលមកដល់ទីក្រុងនេះដំបូង គេត្រូវដើររកអគារទំនេរៗដើម្បីស្នាក់នៅហើយនិងលៃរកភ្លើងដាំស្លផង ។ ក្រោយមកមានមនុស្សច្រើនទៀត ចូលមកទីក្រុងនេះដែរ។ នៅពេលដែលផ្ទះទាំងឡាយនិងអគារទាំងពួងមាន មនុស្សកាន់កាប់ពេញអស់ហើយអ្នកមកបន្ទាប់ក៏ត្រូវធ្វើផ្ទះនៅតាមដីវាល - តាមផ្លូវ - តាមលើដំបូលផ្ទះថ្មជាដើម។ ការតាំងលំនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញកាលណោះគ្មាននរណាមើលខុសត្រូវទេ ព្រោះមិនទាន់មាន ច្បាប់ត្រឹមត្រូវនៅឡើយ ។ ប្រជាជនចាប់ផ្ទះនៅតាមចិត្តឬ ក៏ទិញតពីអ្នកដែលបានចាប់ផ្ទះនោះបានមុន។ ដីធ្លីនៅពេលនោះបានក្លាយមកជា ទ្រព្យសំរាប់ប្រើប្រាស់ ដែលគេអាចទិញឬលក់បានដូចជាមាសនិងស្រូវអង្ករដែរ។ ការលក់នៅជំនាន់នោះមានច្រើនណាស់ តែការទិញ ដូរនៅពេលនោះគ្មានសំបុត្រអ្វីជាលាយល័ក្ខអក្សរឡើយ។ សូម្បីតែសម័យកម្មុយនីស្ត និងសម័យរដ្ឋកាន់កាប់ដីធ្លីទាំងអស់រយៈពេលជាង១០ ឆ្នាំ ពេលនោះក៏ពុំអាចបញ្ឈប់ការទិញលក់ដីបែបអនាធិបតេយ្យបានដែរ ។

សព្វថ្ងៃនេះគ្មានអ្វីច្បាស់លាស់ឱ្យដឹងថានរណាជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធនិងជាអ្នកខុសច្បាប់នោះទេ ។ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ច្បាប់ ទម្លាប់ដែលអាចកំណត់ផ្តល់កម្មសិទ្ធ ផ្អែកលើការកាន់កាប់ដីធ្លីរយៈពេលបាន១០ឆ្នាំ ឬតាមច្បាប់ចែងតែច្បាប់ទាំងនេះគ្មានអ្នកអនុវត្តទេ ច្បាប់នេះនៅតែមិនអាចបញ្ឈប់មនុស្សឱ្យឈប់ លក់ដីធ្លីដែលមាន គ្រួសារប្រជាជន កំពុងរស់នៅកាន់កាប់នោះដដែល។ ក្រុងនេះមានប្រព័ន្ធចុះឈ្មោះសុំកម្មសិទ្ធិ ដីធ្លីដែរ តែវាមានការលំបាកហើយក៏ថ្លៃណាស់ទៀតផង។ សព្វថ្ងៃនេះទ្រព្យសម្បត្តិដែលមាននៅក្នុងទីក្រុង នេះត្រូវបានកត់ត្រា មិនទាំងដល់២៥ភាគរយផងទេ ។

មនុស្សគ្រប់ៗរូបតែងប្រាថ្នា ចង់បានដីធ្លី ព្រោះថាមានមនុស្សចង់ទិញដីនោះច្រើនហើយដីក៏មានតម្លៃថ្លៃណាស់ផងតែរដ្ឋមានការទទួលខុសត្រូវតិចតួចណាស់លើទីផ្សារតំលៃ(ហាងឆេង)ដីធ្លី។ ក្នុងសភាពបែបនេះ ប្រជាជនដែលរងទុក្ខលំបាកនិងខាតបង់ជាងគេបំផុតនោះគឺអ្នកក្រីក្រ ព្រោះអ្នកក្រទាំងនេះត្រូវគេបណ្តេញចេញពីដីធ្លីនោះ ដោយបានទទួលសំណងតែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ។ ការហៅនរណាម្នាក់ថាគេជាអ្នកខុសច្បាប់គឺមានន័យថា បានមានការប្រកាន់យកដីធ្លីគេ ដែលកាន់កាប់រួចជាស្រេចទៅហើយ។ អង្គការ SUPF មានបំណងចង់កែប្រែ ទម្លាប់អាក្រក់បែបនេះចេញ។ ខាងក្រោមនេះគឺអ្វីដែល រ៉ាលីន បានអនុវត្តន៏នឹងដាក់បញ្ចូលជាគោលគំនិតនៅសហព័ន្ធ :

ដើម្បីកែលំអជីវិតរស់នៅរបស់យើង យើងចាំបាច់ត្រូវធ្វើការងារបី (៣) យ៉ាង

១-*អង្គការ(ការចងក្រុមគ្នាជាក្រុម)* -យើងជាអ្នកក្រីក្រគ្មានអំណាចកាលណាយើងធ្វើការរួបរួមគ្នាជាក្រុមសន្សំប្រាក់តូចៗនិងជាសហព័ន្ធយើងនឹងបានរៀនសូត្រធ្វើសេចក្តី សំរេចនានាដែលល្អសំរាប់ខ្លួនយើងទាំងឯស់គ្នា។ ដូច្នេះយើងនឹងក្លាយជាកំលាំងសាមគ្គីមួយនិងអាចបញ្ចេញមតិយោបល់សំរាប់គេឯងបាន។

២-*លុយកាក់*- គ្មាននរណាគេនឹងឱ្យយើងតាម ដែលយើងចង់បាននោះឡើយ ។ បើយើងចង់សង់ផ្ទះល្អចង់រកស៊ីធ្វើជំនួញ-ចង់សង់បង្គន់អនាម័យជាដើមដែលយើងត្រូវធ្វើនោះចាំបាច់យើងត្រូវការឱ្យមានលុយកាក់សិន។ លុយកាក់មានន័យថា ជាការសន្សំ ការសន្សំរបស់យើងអាចជាចំនួនតិចតួច ពីមុនស្សម្នាក់ៗ តែវាអាចបានច្រើនពេលដែលយើងប្រមូលវាជាក់រួម ហើយនិងអាចឱ្យសហគមន៍របស់យើងមាន ឥទ្ធិពលដោយសារលុយនោះ ។

៣-*ដំណោះស្រាយសំរាប់ខ្លួនឯង*- បញ្ហារកដំណោះស្រាយឱ្យ "អ្នករស់នៅអនាធិតេយ្យ" នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញគេសង្កេតឃើញ មានគំនិតមិនសូវល្អច្រើនណាស់ ពីព្រោះថាការរកដំណោះស្រាយ នោះគេមិនឃើញមាននរណាម្នាក់សាកសួរប្រជាជនក្រីក្រថា តើគេត្រូវការអ្វីនោះឡើយដូច្នេះចាំបាច់ យើងត្រូវតែរៀនសូត្រអភិវឌ្ឍន៍រកដំណោះស្រាយល្អ ពីខ្លួនយើងសិន ព្រោះបើយើងធ្វើមិនបានទេនោះ យើងប្រាកដជាត្រូវបាត់បង់សេចក្តី សំរេចធំៗរបស់យើងដែលនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់ជីវិតរស់នៅរបស់យើងពុំខាន ។

ស ស អ ក ចាប់ផ្តើមធ្វើការ

ឆ្នាំ ១៩៩៤ ជាឆ្នាំអកុសលមួយសំរាប់ប្រជាជនក្រីក្រតាំងលំនៅអណាធិបតេយ្យនៅភ្នំពេញព្រោះពេលនោះ រដ្ឋបានបណ្តេញគេទាំងនោះចេញជាច្រើនលើកច្រើនសារ។ ក្រុមអង្គភាពទីក្រុង(USG)គឺជាក្រុមចំរុះ មួយដែលមានអ្នកក្រីក្រមកពីបណ្តាសហគមន៍អ្នកក្រនិងមកពីបណ្តាអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលសហការគ្នា ។ ក្រុមនេះបានប្រាស្រ័យការងារជាមួយបណ្តាប្រជាជនដែលត្រូវគេបណ្តេញទាំងនោះ ។ គេបានកោះប្រជុំអ្នកមានលំនៅ អណាធិបតេយ្យទាំងឡាយពីទីតាំងនានាដើម្បីជជែកពិភាក្សាគ្នាអំពីអ្វីដែលពួកគេត្រូវធ្វើនៅពេលគេដេញខ្លួនចេញពីដីធ្លីរបស់ខ្លួន។ទន្ទឹមគ្នានោះដែរ លោកម៉ូរីស និង លោកស្រី សមស៊ុក នៅអង្គការ ACHR បានអញ្ជើញមនុស្សសំខាន់ៗពីររូបឱ្យមកប្រទេសកម្ពុជាដើម្បីជួយធ្វើការងារនេះ ។ លោកយូគីនដែលជាប្រធានសហព័ន្ធជាតិ នៃអ្នករស់នៅតាមតំបន់ក្រីក្រ (NSDF) នៅប្រទេសឥណ្ឌា។ លោកស្រី សេលីន អញ្ជើញមកពី(SPARC) ក្នុងទីក្រុង បុមបៃ ។ អ្នកទាំងពីរនាក់នេះសុទ្ធតែធ្លាប់មាន បទពិសោធន៍ច្រើនអំពីការងារ បណ្តេញចេញពីដីធ្លី នៅប្រទេសឥណ្ឌា។ លោកទាំងពីរ បានផ្តល់យោបល់ដល់ប្រជាជនរស់នៅសំណង់អណាធិបតេយ្យ ឱ្យចេះនាំគ្នាបង្កើតក្រុមសន្សំប្រាក់ដោយ មានគោលដៅសំរាប់លំនៅដ្ឋានស្របច្បាប់នាពេលអនាគត ។

មានប្រជាជនជាច្រើនគ្រួសារនៅសហគមន៍ចំនួន ៥ដែលជាសំណង់ត្រូវគេគំរាមថាដេញចេញពី ដីធ្លីទីនោះគឺជាកន្លែងដំបូងចាប់ធ្វើការសន្សំប្រាក់។ ក្នុងរយៈពេលត្រឹមតែមួយខែមានសហគមន៍ដល់ទៅ២០ បានចាប់ផ្តើម ធ្វើការសន្សំប្រាក់ជាក្រុម។ (USG)បានជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រដល់កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីជំរុញថ្នាក់ដឹកនាំនិងរៀបចំជំនាញសំរាប់មេដឹកនាំនៅក្នុងសហគមន៍ទាំង ២០ ហើយក៏បានបង្កើតឱ្យមានជាគណៈកម្មការណែនាំតម្រង់ទិសផងដែរ។

រយៈពេលមួយឆ្នាំក្រោយមកក៏កើតមានការរីកចំរើនហួសពីការស្មាននឹងបញ្ហាតានតឹងខ្លះនៅក្នុងក្រុម USG ព្រោះមានសមាជិកសហគមន៍ជាច្រើននាក់យល់ថាពួកគេបានស្ម័គ្រចិត្ត ចំណាយពេលវេលានិងចំណាយកំលាំងសំរាប់ធ្វើការងារសន្សំប្រាក់នេះ ប៉ុន្តែមានការទទួលខុសត្រូវតិចតួចណាស់ ។ ទីបំផុតមានអ្នកដឹកនាំសហគមន៍ចំនួន ១៧ នាក់បានដកខ្លួនចេញពី USG ហើយទៅបង្កើតសហព័ន្ធសហគមន៍ សំណង់អណាធិប្បតេយ្យ អ្នកក្រីក្រក្នុងទីក្រុងនេះតែម្តង ។

ការបើកចំហ១០០%ឱ្យប្រជាជនបង្កើតអង្គការ SUPF ដែលគឺជាអង្គការមួយដែលទើបនឹងកើតឡើង ប៉ុន្តែកំពុងតែមានការអភិវឌ្ឍន៍កំលាំងរបស់ខ្លួន។ នៅភ្នំពេញមានអង្គការផ្តល់ជំនួយជាច្រើនតែមិនសូវមានអង្គការ ណាមានមូលដ្ឋាននៅតាមសហគមន៍នោះទេ។ ក្នុងរយៈពេល ១៥ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ កម្ពុជាតែងតែ ជាមុខសញ្ញាចាំទទួលជំនួយអន្តរជាតិជាច្រើន។ ជំនួយទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់ សំរាប់ប្រទេសដែលកំពុងងើបពីសង្គ្រាម ស៊ីវិលដែល បានបន្លាយពេលអស់បីទសវត្សរ៍មកនោះ ។ ប៉ុន្តែវាបានធ្វើឱ្យទីក្រុងទាំងមូលរង់ចាំតែហុចដៃទៅរកជំនួយតែប៉ុណ្ណោះ ជាពិសេសគឺអ្នកដែលត្រូវការរស់ជាចាំបាច់។ រឿងនេះវាពិបាកនឹងឱ្យ បណ្តាសហគមន៍ទាំងឡាយរកទីកន្លែងសំរាប់រកដំណោះស្រាយផ្ទាល់ខ្លួនដើម្បីវិវត្តន៍ សមស្របណាស់ កាលណាខ្យល់អាកាស វាមានពោរពេញទៅដោយសម្លេងបន្លប់នៃ " ជំនួយ " ទាំងអស់នេះនោះ ។

សហគមន៍និមួយ នៅក្នុងបណ្តាញអង្គការ SUPF បានជ្រើសរើសមេដឹកនាំមួយរូប និង បង្កើត គណៈការមួយមានសមាជិក ១០ នាក់សំរាប់ធ្វើសេចក្តីសំរេចនានា ។ បណ្តាមេដឹកនាំសហគមន៍ទាំងអស់ បានមកជួបជុំគ្នាដើម្បីប្រជុំទូទៅនិង ជ្រើសរើសគណៈកម្មការណែនាំតម្រង់ទិសមានសមាជិក ១៥ នាក់ ។ សមាជិកជាច្រើននាក់តែងតែជួបប្រជុំគ្នាជាច្រើនដង ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ គណៈកម្ម ការណែនាំតម្រង់ទិសតែងតែ ប្រជុំគ្នានៅរៀងរាល់ថ្ងៃសៅរ៍ ដើម្បីពិភាក្សាគ្នាលើការងារប្រចាំសប្តាហ៍ប៉ាន់តម្លៃ លើបញ្ហានានាដែលមាននិងធ្វើផែនការសកម្មភាព ។ គណៈកម្មការណែនាំតម្រង់ទិសបានតែងតាំងអ្នកសំរបសំរួល ៥នាក់ឱ្យមើលការខុសត្រូវផ្នែកពត៌មាននិងធ្វើ ទំនាក់ទំនងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលការងារសន្សំប្រាក់ ឥណទាននិងការងារប្តូរបទពិសោធន៍សហគមន៍គ្នា និងរៀបចំ ។

This is the SUPF office, located in the clamourous heart of Basaac, between a snooker parlour and a pay-and-use toilet. It was built entirely by community members, with money from interest generated by SUPF loans. The timber and thatch building has become a landmark for all of Phnom Penh's poor.

SUPF BEGINNINGS :

Bringing a Fresh Voice into the City . . .

The year 1994 was a bad one for Phnom Penh's squatter settlements. Many were demolished during sudden and often violent evictions. The *Urban Sector Group* (USG), a coalition of poor community members and concerned NGOs, became increasingly alarmed at the evictions. They called a meeting of people from different squatter settlements to talk about what they could do. People in the settlements were isolated. They didn't know what was happening in other settlements, and had no reason to come together. They were all struggling to survive separately and alone.

At that time, Maurice and Somsook at the *Asian Coalition for Housing Rights (ACHR)* brought two people to Cambodia to help. Jockin is the president of the *National Slum Dwellers Federation* (NSDF) in India. Celine D'Cruz is from the *Society for Promotion of Area Resource Centres* (SPARC) in Bombay. They have a lot of experience with evictions in India. They advised people in squatter settlements to start their own saving groups, with the idea of eventually building houses.

Many families from five settlements under threat of eviction were the first to start saving. Within a month, twenty communities were running their own savings groups. USG sponsored a two month training programme to boost leadership and organizing skills for leaders in the 20 communities, and a steering committee was formed.

The savings process took off in the communities and quickly developed a life of its own. Some community members felt they were putting time and energy into the savings process voluntarily, but having too little control. Eventually, seventeen community leaders withdrew and formed the *Squatter and Urban Poor Federation* (SUPF).

Making Room for a 100% People's Organisation :

The federation is young, but developing strengths. This isn't easy. Cambodia has been the target of bewildering quantities of international aid over the past 15 years, covering everything from education and health to city management and human rights. These efforts help in many ways a country still reeling from decades of civil war. But all that "expertise" and all those international budgets have got the whole city holding its hand out. Especially in poor communities, which are the most needy, deluged with offers and "approaches" of every sort. It's hard for communities to find space among all this clamorous "help" for their own solutions to evolve.

Each community in the SUPF network selects a leader and a ten member committee. All the community leaders together form the general assembly, which chooses the fifteen member steering committee. The general assembly meets several times a year. The steering committee meets every Saturday to talk over the week's work, assess problems and plan out activities. Five coordinators look after information and government relations, savings, credit, community exchanges and organising.

SUPF Savings and Credit :

Small Deposits Lead to Big Changes . . .

SUPF has poured a lot of energy into organizing strong community savings groups. They began by going into squatter settlements on roads, public land and flood-prone areas and held meetings to talk about land and eviction problems.

How could people plan for evictions? Where would they get money for new houses or provisions after evictions? Savings can be very useful in a crisis. At first, SUPF savings groups were aimed at planning for evictions. Many people wanted to save, but their daily earnings were low. After buying the day's provisions, nothing was left. Some could save only one or two hundred Riels a day. That isn't much, but it's a start.

People save whatever they can. Communities choose someone to collect deposits every day and note them in the passbooks. Once a week, deposits are brought to the SUPF office, recorded in ledgers and deposited in the bank. Communities elect committees to make decisions about loans. Today, over 3,000 families in 53 communities are involved in SUPF savings schemes.

Banking Jitters: Years of war and uncerainty have made Cambodians nervous about saving in a bank. They've seen cities abandoned, governments overthrown and currencies become worthless overnight. It's no surprise they've learned to keep their assets in gold or rice. During hard times, gold can be hidden or run with. Rice can be eaten or traded.

But if you put 5,000 Riels into a gold chain, the money just hangs around your neck, doing nothing. If you put it into savings, your money gets busy. It can help start small businesses, assist people in crisis, help generate *more money*. Money in SUPF savings schemes circulates, helping communities develop themselves.

The idea behind SUPF savings and credit is that poor people ***can*** set up systems to help themselves, but first they need to come together and pool their own resources. The savings of one poor family might be small, but the savings of 3,000 families can add up to big money. It can give vulnerable communites a bargaining chip when they are looking for housing loans or negotiating with the government.

Here is a word from Duch Sey, one of Basaac's community leaders :

We had our first SUPF meeting in Tum Nup Pi in 1994. There were 134 families in the settlement. I understood that land and housing are important issues for our improvement. I explained to my neighbors that they have to help themselves. At first, only 20 families joined our savings scheme. I visited families and encouraged them to save. Now more than 120 families are involved. We save over 30,000 Riels each week. By saving together, we become organized and our confidence increases. We can talk to government officials without being afraid of them. I often go to the Sanghat and Khan offices to negotiate on behalf of my community. The officers have slowly begun to respect and listen to me.

The key is daily savings *: It is always easier to let go of money gradually, in small bits, than all at once in big chunks. This human foible is the inspiration behind daily savings. Small bits can turn into large sums when they keep piling up.*

ការសន្សំនឹងឥណទានរបស់សហពន្ធ័

ស.ស.អ.កបានប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីជំរុញសកម្មភាពសន្សំប្រាក់ ។ ប្រធានៗរបស់ស.ស.អ.កបានចូលរួមការធ្វើផ្លូវ ក្នុងសហគមន៏នឹងតំបន់ដែលទឹកលិច ហើយពួកគេក៏បានរៀបចំការប្រជុំអំពីបញ្ហានៃការបណ្តេញចេញនឹងរឿងដីធ្លី ។ តើគេរៀបចំផែនការយ៉ាងណាសំរាប់ការបណ្តេញចេញ ? ក្រោយពេលបណ្តេញចេញគេបានលុយឯណាសំរាប់ធ្វើផ្ទះថ្មី ? ហេតុនេះការសន្សំលុយជាមធ្យោបាយមួយដែលអាចជួយគេបាន ។ ក្រុមសន្សំប្រាក់ដំបូងរបស់ ស.ស.អ.ក បានរៀបចំផែនការសំរាប់ការបណ្តេញចេញ មនុស្សភាគច្រើនចង់ចូល រួមសន្សំប្រាក់ ប៉ុន្តែប្រាក់ដែលគេរកបាននោះតិចតួច ហើយប្រាក់នេះចាយសំរាប់ដោះស្រាយជីវភាពប្រចាំថ្ងៃតែ ប៉ុណ្ណោះ អ្នកខ្លះអាចសន្សំបានតែ១០០ទៅ២០០រៀលប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រាក់នេះមិនច្រើនទេតែវាជំណើរការគឺមានសកម្មភាពសន្សំប្រាក់របស់ស.ស.អ.កពោលគេសន្សំតាមលទ្ធភាពដែលគេរកបាន ។ គ្រប់សហគមន៏គេជ្រើសអ្នកប្រមូលលុយប្រចាំថ្ងៃរបស់គេហើយចុះបញ្ជីក្នុងកូនសៀវភៅម្តងមួយសប្តាហ៏ លុយនេះនឹងត្រូវយកមកការិយាល័យ ស.ស.អ.ក បានកត់បញ្ចូលក្នុងសៀវភៅធំ នឹងបានដាក់នៅធនាគារ ។ សហគមន៏ បានជ្រើសរើស គណកម្មការដើម្បីចាត់ចែងការសន្សំប្រាក់ នឹងធ្វើការសំរេចចិត្តពី ការខ្ចីប្រាក់នេះ ។ ពេលនេះមាន ៣០០០គ្រួសារក្នុងចំនួន ៥៣ សហគមន៏ បានចូលរួមក្នុង ស.ស.អ.កស្តីពីគំរោង សន្សំប្រាក់។ ជួនកាលមាន ការពិបាកក្នុងការបំផុសប្រជាជនអោយសន្សំប្រាក់នៅក្នុងធនាគារ ។

បើអ្នកដាក់ប្រាក់៥០០០ទៅទិញខ្សែកមាស ប្រាក់ទាំងនេះគឺវានឹងត្រូវស្ថិតនៅតែជុំវិញករបស់អ្នកតែ ប៉ុណ្ណោះគឺមិនបានធ្វើអ្វីទាំងអស់តែបើអ្នកដាក់សន្សំវិញនោះប្រាក់នេះនឹងត្រូវមានចលនាដោយឥតឈប់ពោលគឺវិលជាប់ជាប្រចាំ វានឹងអាចជួយអោយអ្នកចាប់ផ្តើម បាននូវមុខជំនួញតូចមួយ.ជួយប្រជាជន ក្នុងពេលមានអាសន្ន. ជួយកូនចៅជំនាន់ក្រោយអោយមានលុយថែមទៀត ។ គំរោងសន្សំប្រាក់ក្នុងស.ស.អ.កមានចរាចរជាប់ជាប្រចាំ ។ ជួយសហគមន៏អោយអភិវឌ្ឍន៏បានដោយដោយខ្លួនគេ ។ គំនិតនៃការសន្សំប្រាក់នឹងឥណទានរបស់ ស.ស.អ.ក គឺដើម្បីប្រជាជនក្រីក្រ អាចដោះស្រាយរាល់បញ្ហាដោយខ្លួន គេបាន ។ ពួកគេអាចបង្កើតជាប្រពន្ធ័ ជួយខ្លួនគេដោយខ្លួនគេ ។ ជាដំបូងពួកគេត្រូវតែមកចូលរួមទាំងអស់គ្នា ហើយដាក់ចូលនៅ គំនិតនឹងធនធានគេរួមគ្នា ។ ការសន្សំប្រាក់របស់គ្រួសារក្រីក្រមួយវាតិចតួចណាស់ប៉ុន្តែការ សន្សំសំរាប់៣០០០ គ្រួសារដាក់រួមគ្នាអាចក្លាយទៅជាលុយដ៏ធំ ។ វាអាចអោយសហគមន៏ក្រីក្រមានលទ្ធភាព អាចតថ្លៃគ្នាលើតំលៃមួយថោកក្នុងពេលដែលគេស្វែងរកផ្ទះសំបែងឬក៏ធ្វើការចរចារជាមួយរដ្ឋាភិបាលបាន។

ពាក្យមួយឃ្លារបស់ ឌុច សីអ្នកដឹកនាំសហពន្ធ័ម្នាក់ដែលមកពីសហគមន៏ទំនប់២

"ក្នុងឆ្នាំ1994ស.ស.អ.កបានធ្វើការប្រជុំជាលើកដំបូងនៅសហគមន៏ទំនប់២។ មាន១៣៤គ្រួសាររស់នៅ ជាអ្នករស់នៅគ្មានច្បាប់ទីនោះ ខ្ញុំបានយល់ថាដីនឹងផ្ទះវាជារឿងមួយដែលមានសំខាន់ណាស់សំរាប់ការលើក ស្ទួយការរស់នៅរបស់ពួកយើង។ ខ្ញុំបានពន្យល់ទៅកាន់អ្នកជិតខាងខ្ញុំថាពួកគេអាចជួយខ្លួនគេបាន ។ ជាដំបូងមាន២០គ្រួសារបានចូលរួមក្នុងគំរោងសន្សំប្រាក់យើងខ្ញុំបានទៅសួរសុខទុក្ខគ្រួសារទាំងនោះនឹងលើក ទឹកចិត្តគេក្នុងការសន្សំប្រាក់។ ឥឡូវ យើងមាន១២០ គ្រួសារហើយ ដែលបានចូលរួមក្នុងការសន្សំប្រាក់ នេះ ។ យើងសន្សំបានច្រើនជាង ៣០.០០០រៀល ក្នុងរៀងរាល់សប្តាហ៏ ។ ដោយសន្សំរួមគ្នា យើងបាន ក្លាយទៅជាអ្នករៀបចំ នឹងបង្កើនបាននូវការជឿជាក់នឹងទុកចិត្ត គ្នាទៅវិញទៅមក។ យើងអាចជជែកជាមួយ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលដោយគ្មានការ ញញើតចំពោះគេឡើយ ។ ខ្ញុំតែងតែ ទៅកាន់ការិយាល័យសង្កាត់ ខណ្ឌ ដើម្បីចរចារក្នុងនាមនៃ សហគមន៏របស់ខ្ញុំ ។ មន្ត្រីនៅទីនោះបន្តិចម្តងៗ ចាប់ផ្តើម គោរពរាប់អាន នឹងទទួលយកពាក្យសំដីរបស់យើង " ។

ការសន្សំប្រាក់នឹងឥណទាន ឥណទានផ្តល់អោយនៅនូវប្រយោជន៍ពីប្រាក់សន្សំ:

នៅពេលដំបូងស.ស.អ.កសំរេចចិត្ត យកលុយផ្នែកខ្លះនៃលុយដែលសន្សំបានមកធ្វើឥណទានដល់សមាជិក ដោយអោយការប្រាក់តិចបំផុតក្នុងរយះពេលខ្ចី ។ ឧទាហរណ៏ សុខាខ្ចីប្រាក់៥០០០០រៀល (១៨,៥ ដុល្លា) គាត់ត្រូវសងមកវិញ ១០០០រៀលរៀងរាល់ថ្ងៃ សំរាប់៥៥ ថ្ងៃ ហើយការនេះនឹងត្រូវយក ទៅបោះពុម្ពជាកូនសៀវភៅសន្សំប្រាក់ .យកទៅប្រើប្រាស់សំរាប់សង្គ្រោះបន្ទាន់.នឹងសំរាប់ធ្វើឥណទាន វិញ ។

ដំបូងគេអោយខ្ចីរហូតដល់ ៣០០.០០០រៀល (១១១ដុឡា) អ្នកមួយចំនួនបានខ្ចីប្រាក់ច្រើន ហើយមានការយឺតយ៉ាវក្នុងការសងប្រាក់មកវិញ ក្រោយមកស.ស.អ.កបានកំណត់អោយខ្ចីរហូតដល់ទៅពីរដង ចំពោះអ្នកដែលបានសន្សំប្រាក់ ។ ថ្មីៗនេះកំរិតទាបបំផុត នៃប្រាក់អោយខ្ចីមាន ត្រឹម ៥០.០០០រៀល(១៨.៥ដុល្លា) ហើយកំរិតខ្ពស់បំផុត ៣០០.០០០រៀល(១១១ដុល្លា) ។

ប្រាក់អោយខ្ចីនេះយកមកប្រើប្រាស់ សំរាប់ការធ្វើអាជីវកម្មលក់ដូរផ្សេងៗ ហើយក្នុងករណីដែល សមាជិកបានសន្សំទៀងទាត់ បើគេត្រូវការ ប្រាក់សន្សំមែននោះគេអាចខ្ចីបាន ។ រាល់ការសំរេចចិត្តអោយខ្ចីប្រាក់ ត្រូវមានការសំរេចចិត្តពីប្រជាជន ដែលរស់នៅក្នុងសហគមន៏ជាមួយគ្នា ពីព្រោះគេស្គាល់គ្នាគេច្បាស់ ក្រោយមកទើបគណកម្មាការឥណទានរបស់ស.ស.អ.ក ប្រកាសថាលុយនេះត្រូវបានដកចេញហើយ ជាធម្មតា ការអោយខ្ចីនេះនឹងត្រូវធ្វើនៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។ ជាធម្មតាប្រាក់អោយខ្ចីភាគច្រើនធ្វើអោយការរកប្រាក់ចំណូលរបស់គេកើនឡើង ហើយគេសន្សំវាថែមទៀត ។ ប្រាក់អោយខ្ចីពិសេសមួយសំរាប់ការជួសជុលផ្ទះ ត្រូវបានរៀបចំដោយយកទុនបង្វិលនឹងបង្កើតឡើងដោយស..ស.អ.ក ដោយបានប្រាក់ដើមមកពីប្រទេសក្រៅ ។ ឆ្នាំនេះគ្រួសារមួយចំនួនបានខ្ចីប្រាក់ ៥០.០០០រៀលស្មើនឹង២០ដុល្លា ដើម្បីយកមកជួសជុលផ្ទះដែលខូចខាត ដោយទឹកជំនន់ ពិសេសអ្នករស់នៅតំបន់បាសាក់ ។

ការសន្សំប្រាក់ដើម្បីផ្ទះ : មនុស្សភាគច្រើននៅស.ស.អ.កគិតថាហេតុផលនៃការសន្សំលុយ របស់គេគឺដើម្បីថ្ងៃក្រោយ គេយកវាទៅ សង់ផ្ទះលើដី ដែលមានសុវត្ថិភាពហើយគេយល់ថា គេត្រូវតែសន្សំដើម្បី គេបានទទួលប្រាក់ខ្ចីសំរាប់សាងសង់ផ្ទះហើយគេសន្សំនេះក៏ដើម្បីបង្ហាញ ធនាគារថា គេអាចសងប្រាក់វិញបាន ព្រោះថាគ្មាននរណាគេអោយប្រាក់ទៅអ្នកខ្ចីដោយគ្មានប្រាកដថាគេអាចទទួលបានវិញនូវការសងរៀងរាល់ខែនោះ ។

ជូគីន,ប្រធាន NSDF នៅប្រទេសឥណ្ឌា បាននិយាយយ៉ាងសាមញ្ញថា : ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែសន្សំលុយនិងធ្វើការងារទាំងអស់នេះ ។ដើម្បីមានផ្ទះមួយជារបស់ យើងផ្ទាល់យើងរៀបចំចាត់ចែងតាម របៀបផ្សេងៗ ប៉ុន្តែការសន្សំត្រូវធ្វើមុនគេបង្អស់ យើងត្រូវការប្រាក់ដើម្បីខ្ចីដើម្បីមានលំនៅដ្ឋាន ប្រសើរឡើង ហើយដើម្បីបាន ប្រាក់ខ្ចី *យើងត្រូវសន្សំប្រាក់* ។

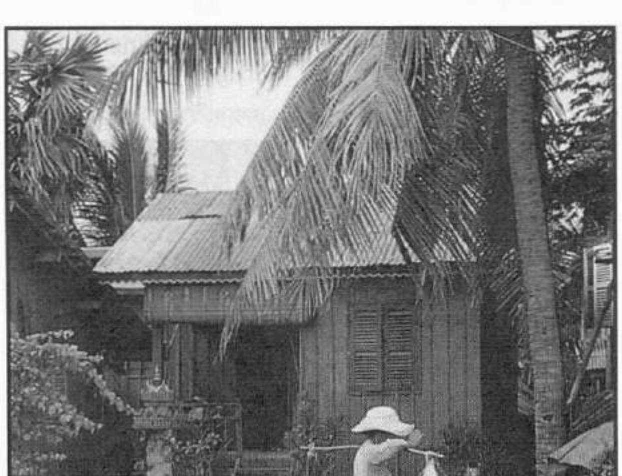

This is what it's all about - a lovingly-built house, a coconut tree, some flowers and a spirit house. When people come together and pool their ideas and savings, such things become possible - even for the poor.

SUPF Savings and Credit :

Credit Offers Immediate Benefits from Saving

Early on, people in SUPF decided to use part of their savings for giving loans to members. They decided to charge a small interest on loans, over the whole period of repayment. For example, if Sokha takes a loan of 50,000 Riels (US$18.50), she repays 1000 Riels every day for 55 days. Part of this interest covers the cost of printing passbooks, a little goes into a special fund for emergencies, and the rest is added to the credit fund.

At first, people took big loans - up to 300,000 Riels (US$111). Many had trouble repaying their loans and could not save. Later, SUPF limited loans to twice the amount people had saved. The most recent guidlines set minimum loans at 50,000 Riels (US$18.5) and maximum loans at 300,000 Riels (US$111).

Most loans go to small business people for buying stock. As long as members save regularly and are in genuine need, they can borrow. All the decisions about loans are made by people who live in the same community. After the SUPF credit committee is informed, the money is withdrawn. Usually loans are given the next day. Most loans actually boost income and lead to greater savings.

Special loans for house repair have just begun, from a revolving fund set up by SUPF using outside funds. This year, a few families were given loans of 50,000 Riels (US$20) to repair their flood-damaged houses, mostly in Basaac.

Housing Savings :

For many people in SUPF, the best reason to save is the hope of a decent house on secure land. People understand that they need to save money to get credit, and they need to save in order to show banks they are "credit worthy." Nobody will give you a loan without being sure you can afford to make the repayments.

Jockin, NSDF President in India, puts it simply :

Why do we save and do all this work? To make new houses for ourselves. We prepare for this in many ways, but savings is number one! We need loans to build better houses, and to get loans we need savings.

Survey of Poor Settlements :

Clipboards, Sunhats and Sharpened Pencils . . .

Since 1993, SUPF has been involved in three enumerations of "squatter settlements". Those surveys brought up many ideas and helped SUPF direct its work to those communities most vulnerable to eviction. But the surveys of "squatter settlements" were only half of the picture. Still missing was a more comprehensive picture of ***all*** poor settlements in Phnom Penh, and ***all*** the problems they face - lack of basic survices, poor quality houses, eviction, crowding, flooding, fire. In December 1996, SUPF decided to survey ***all*** poor settlements in the city.

A fresh survey questionaire was drafted, with questions about basic services, settlement history, problems, and employment. All informal settlements have their own story, their own cast of characters, their own troubles. It's not easy to reduce all this complicated history into forms and numbers which can be totted up in charts which give the *overall* picture.

To begin, a group of 60 people, from poor communities around the city, got together to sharpen their surveying skills, and to test the survey process in one *Sangkat* first, to make sure everyone understood a few important ideas :

- How to use the survey as a chance to meet people, make links, and talk about SUPF.
- How to measure houses and settlements accurately without using tapes, but by pacing them.
- How to divide the survey work so that some count houses and take measurements while the others talk to people and answer questions.

The group then split up into ten survey teams. Each was assigned to cover one area of the city. Phnom Penh is divided into 7 *Khans*, which are again divided into 77 *Sangkats*. The idea was that each team would literally *walk every street* in the Sangkat, sniffing out unknown and hidden poor settlements.

This was no easy task. Phnom Penh is a big city, filled with obscure places and hidden corners in which whole settlements can practically disappear, even to people who know the area well. Settlements are seldom named, and it is difficult to record their locations because many streets have no name. Also, many teams found people living in older "formal" buildings in conditions that were sometimes worse than those in "informal" settlements. Sometimes, it was difficult to decide what ***was*** and ***was not*** a poor settlement. SUPF decided to take a wide definition of poor settlements, and to include as many as possible in the survey, no matter how small or how marginal.

Even though the survey is not final, and more settlements keep being added to the list, it represents a breakthrough in understanding for SUPF and for the city as a whole, who can now look to poor people for the best information about how the poor live and what problems they face.

ការអង្កេតទីតាំងលំនៅដ្ឋានអ្នកក្រីក្រ_ប្រវត្តិ

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣ សហព ចូលរួមក្នុងការអង្កេតចំនួនបី នៃទីតាំងលំនៅដ្ឋានគ្មានច្បាប់ ។ ការអង្កេតទាំងនេះបានធ្វើអោយ កកើតឡើងនូវគំនិតជាច្រើនដែលបានជួយអោយ សហពបានធ្វើការងារដោយផ្ទាល់ ទៅដល់សហគមន៏ជាច្រើនដែលទទួលរងគ្រោះដោយ ការបណ្តេញ ចេញ ។ ប៉ុន្តែទាំងនេះគ្រាន់តែជាទិដ្ឋភាពតែពាក់កណ្តាលប៉ុណ្ណោះ វានៅតែមានការបាត់បង់នៅរូបភាពដ៏ច្រើននៃគ្រប់ទី តាំងលំនៅដ្ឋានទាំងអស់នៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញហើយនឹងបញ្ហាទាំងអស់ដែលស្ថិតនៅចំពោះមុខគឺការខ្វះខាតនូវសេវាកម្មជាមូលដ្ឋាន ។ ផ្ទះសំបែងដែលគ្មានគុណភាព - ការបណ្តេញចេញ- មនុស្សកកកុញ- ទឹកជំនន់-ភ្លើងឆេះជាដើម ។ នៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៦ សហពន្ធ័បានធ្វើការសំរេច ចិត្តអង្កេតទីតាំងលំនៅដ្ឋានអ្នកក្រីក្រទាំងអស់ដែលនៅក្នុងទីក្រុង ។

ពង្រាងនៃសំណួរត្រូវបានរៀបចំឡើង ជាអាទិ៍(ដូចជា) អំពីមូលដ្ឋាននៃសេវាកម្មនានា-ប្រវត្តិនៃការតាំងទីលំនៅ-បញ្ហាទាំងឡាយ ដែលកើតមាន ។ គ្រប់បណ្តារឿងរ៉ាវទាំងអស់ នឹងសភាពនៃការពិត តាមការ ជាក់ស្តែងនៃក្រុមពួករបស់វា ។ វាមិនមែនជាការងាយស្រួលប៉ុន្មានទេ ក្នុងការបន្ថយនូវបណ្តារឿងរ៉ាវ ដ៏ស្មុគស្មាញទាំងឡាយទៅ ក្នុងទំរង់មួយនឹងដែលល្អសមរម្យគ្រប់គ្រាន់ សំរាប់គ្រប់រូបភាពនៃបញ្ហាទាំងឡាយ ដែលកើតមានឡើង។ មានមនុស្ស ៦០ នាក់បានមកចូលរួមធ្វើការអង្កេតកន្លងមក ពួកគេរៀនពីរបៀបនៃការ

- ត្រូវប្រើប្រាស់ទំរង់នៃការការអង្កេត - បង្កើតទំនាក់ទំនង- សង្ខាក់នៃការជួបមនុស្សម្នាយ៉ាងដូចម្តេច- នឹងនិយាយអ្វីៗទាំង ឡាយពីសហពន្ធ័មាននឹងបានធ្វើ កន្លងមក ។
- ការរាប់លំនៅដ្ឋាន នឹងទីតាំងលំនៅដ្ឋានអោយបានត្រឹមត្រូវ ដោយគ្មានការប្រើប្រាស់ខ្សែម៉ែត្រ ប៉ុន្តែដោយអនុវត្តន៏ តាមការដើររាប់ ។
- តើត្រូវបែងចែកការងារអង្កេតយ៉ាងដូចម្តេចដែលទាំងនោះខ្លះគឺជាការរាប់ផ្ទះហើយខ្លះទៀតទទួលការ វាស់វែងហើយនឹងការនិយាយ ទៅកាន់ប្រជាជន នឹងការឆ្លើយទៅនឹងសំណួរ ។

នោះហើយដែលក្រុមអង្កេតត្រូវបែងចែកគ្នាជា១០ ក្រុម ហើយក្រុមនិមួយៗ ត្រូវរ៉ាប់រងទទួលខុសត្រូវភ្ជាល់ទៅតាមតំបន់នានានៃទីក្រុង ។ ជាគោលគំនិតក្រុមនិមួយៗនឹងត្រូវដើរ គ្រប់ផ្លូវទាំងអស់ ដោយគ្មានចន្លោះផ្លូវណាមួយឬក៏រំលងមិនដឹងទីតាំងលំនៅដែលលាក់កំបាំងណាមួយឡើយ ។

ជានិច្ចជាកាលអ្វីៗទាំងនេះគឺ មិនមែនជាការងាយស្រួលប៉ុន្មានទេ ។ ភ្នំពេញជាទីក្រុងមួយ ដែលធំគួរសមពោរពេញទៅដោយកន្លែកគន្លៀត ជាច្រើននឹងកែងកំបាំងជាច្រើន ដែលទីតាំងលំនៅដ្ឋាននានាជាច្រើនមិនអាចមើលឃើញបានលុះត្រាណាតែគេបានដឹងឬស្គាល់ច្បាស់នោះ។ ទីតាងលំនៅដ្ឋានភាគច្រើនគ្មានឈ្មោះ ហើយតំបន់របស់ពួកគេភាគច្រើនពិបាកនឹងធ្វើការកត់ត្រា។ ទាំងនេះហើយដែលជាការលំបាកដល់ការកំណត់ថាតើ អ្នកណាមួយដែល ជាអ្នកក្រីក្រនឹង ណាមួយ ដែលមិនមែនជាអ្នកក្រីក្រពិតនោះ ។ ទាំងនោះ វាបានធ្វើអោយមានការសំរេចចិត្តមួយដែលមានអត្ថន័យ ទូលំទូលាយហើយនឹងការបញ្ចូលវា បន្ថែមទៀតជាច្រើន បើសិនជាអាចធ្វើបាន -គ្មានរឿងអ្វីដែលពីទំហំតូច ឬក៏រិតនៃទំហំឡើយ ។ អ្នកក្រីក្រអាចផ្តល់ពត៏មានបានប្រសើរអំពីបញ្ហាលំបាកដែលគេកំពុងជួបប្រទះ ។

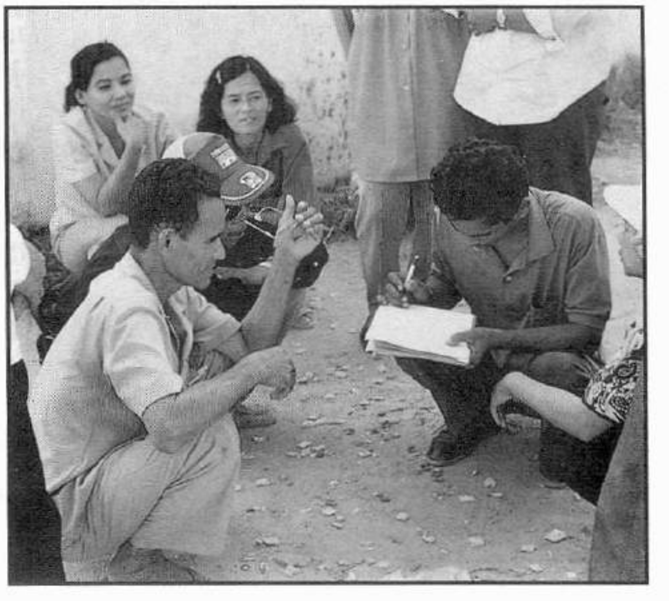

When poor people are the ones going around asking the questions and analysing the information about their own lives and their own settlements, ***they become the experts.***

ចសង្ខេបពត៌មានអង្កេត

ចំនួនប្រជាជន

ចំនួនទីតាំងទីលំនៅដែលបានធ្វើការអង្កេត	379 ទីតាំងលំនៅ
សរុបចំនួនគ្រួសារ	30,150 គ្រួសារ
សរុបប្រជាជនទាំងអស់	171,730 នាក់

ប្រភេទដី

ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅលើដីឯកជន	6,865 គ្រួសារ	(23%)
ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅលើដីសាធារណៈដែលទំនេរនឹងលើដីរដ្ឋាភិបាល	12,148 គ្រួសារ	(40%)
ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅតាមបណ្តោយផ្លូវរថភ្លើង	1,767 គ្រួសារ	(6%)
ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅតាមចិញ្ចើមផ្លូវ	4,157 គ្រួសារ	(14%)
ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅលើដំបូល	1,613 គ្រួសារ	(5%)
ចំនួនគ្រួសារដែលបានតាំងទីលំនៅតាមបឹងនិងដងទន្លេ	3,600 គ្រួសារ	(12%)

ប្រវត្តិនៃការតាំងទីលំនៅ

ចំនួនគ្រួសាររស់នៅដែលបានតាំងទីលំនៅដំបូងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩-៨៨	23,774 គ្រួសារ	(79%)
ចំនួនគ្រួសាររស់នៅដែលបានតាំងទីលំនៅដំបូងក្នុងឆ្នាំ១៩៨៩-៩៣	5,986 គ្រួសារ	(20%)
ចំនួនគ្រួសាររស់នៅដែលបានតាំងទីលំនៅដំបូងក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤-៩៧	390 គ្រួសារ	(1%)

សេវាកម្មមូលដ្ឋាន

បង្គន់

ចំនួនគ្រួសារដែលមានបង្គន់ឯកជនផ្ទាល់	7,364 គ្រួសារ	(24%)
សរុបចំនួនបង្គន់ដែលប្រើជាមួយគ្នាឬបង្គន់រួម	160 បង្គន់	
ចំនួនទីតាំងលំនៅដ្ឋានដែលគ្មានបង្គន់ទាំងអស់	128 ទីតាំងលំនៅ	
ចំនួនគ្រួសារដែលគ្មានប្រើប្រាស់បង្គន់ណាទាំងអស់	18,827 គ្រួសារ	(62%)
អត្រាប្រជាជនគ្មានបង្គន់ប្រើប្រាស់សមាមាត្រទៅចំនួនបង្គន់រួម	812 នាក់ / 1បង្គន់	

ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក

ចំនួនគ្រួសារជាមួយដំណើរការប្រភពទឹកទីក្រុងក្នុងទីតាំងលំនៅ	5,793 គ្រួសារ	(19%)
ចំនួនគ្រួសារជាមួយដំណើរការប្រភពទឹកឯកជនក្នុងកន្លែងតាំងទីលំនៅ	4,703គ្រួសារ	(16%)
ចំនួនគ្រួសារដែលត្រូវតែទិញ / ដងយកទឹកមកពីក្រៅតាំងទីលំនៅ	19,656 គ្រួសារ	(66%)
ចំនួនគ្រួសារដែលទិញ២-១០ដងច្រើនជាងអត្រាតំលៃទឹកទីក្រុង	17,008 គ្រួសារ	(57%)

ចរន្តអគ្គិសនី

ចំនួនគ្រួសារជាមួយដំណើរការចរន្តអគ្គិសនីទីក្រុង	6,742 គ្រួសារ	(22%)
ចំនួនគ្រួសារជាមួយដំណើរការចរន្តអគ្គិសនីប្រភពឯកជន	17,499 គ្រួសារ	(58%)
ចំនួនគ្រួសារដែលគ្មានដំណើរការជាមួយចរន្តអគ្គិសនីណាទាំងអស់	5,911 គ្រួសារ	(20%)

ការត្រួសត្រាយផ្លូវនិងលូបង្ហូរទឹក

ចំនួនគ្រួសាររស់នៅកន្លែងតាំងទីលំនៅដែលគ្មានត្រួសត្រាយផ្លូវ	27,452 គ្រួសារ	(91%)
ចំនួនគ្រួសារដែលមិនដំណើរការជាមួយបណ្តាញលូទឹកទីក្រុង	27,024 គ្រួសារ	(93%)

ផ្ទះ

សរុបចំនួនផ្ទះទាំងអស់	28,449 ផ្ទះ	
ចំនួនផ្ទះដែលធ្វើដោយស្លឹក-ស្បូវ-និងឫស្សី	19,636 ផ្ទះ	(69%)
ចំនួនផ្ទះធ្វើពីឈើ	7,573ផ្ទះ	(26%)
ចំនួនផ្ទះឥដ្ឋនិងស៊ីម៉ង់ត៍	1,240 ផ្ទះ	(5%)

បញ្ហា

គ្រួសារដែលមានប្រវត្តិត្រូវបណ្តេញចេញ	9,966 គ្រួសារ	(33%)
គ្រួសារដែលមានបញ្ហាជាមួយទឹកជំនន់	18,140 គ្រួសារ	(60%)

SUPF SURVEY RESULTS :

Paa Sareeim is SUPF's resident sweet tooth. During the survey, she got her group to stop for roasted bananas from a roadside stand. They got to talking with the banana lady, who ended up showing them her tiny settlement of six bamboo shacks, hidden away behind a wall where nobody would have found it. The survey was full of such rewards, and was as much about discovery and meeting as about numbers. But for the statistic-hungry, here goes. ***Bon Apetit!***

Quick Facts about Phnom Penh's Poor Settlements :

POPULATION

Number of settlements surveyed	379 settlements
Total number of families	30,150 families
Total population	171,730 people

LAND CATEGORY

families in settlements on Private Land	6,865 families	(23%)
families in settlements on Public Land	12,148 families	(40%)
families in settlements along Railways	1,767 families	(6%)
families in settlements on Roadsides	4,157 families	(14%)
families in settlements on Rooftops	1,613 families	(5%)
families in settlements along lakes, rivers	3,600 families	(12%)

SETTLEMENT HISTORY

families in settlements first settled 1979 - 88	23,774 families	(79%)
families in settlements first settled 1989 - 93	5,986 families	(20%)
families in settlements first settled 1994 - 97	390 families	(1%)

BASIC SERVICES

Toilets

families with private toilets	7,364 families	(24%)
Total No. shared toilets	160 toilets	
settlements without any toilets	128 settlements	
families without access to any toilets	18,827 families	(62%)
Ratio of people without toilets to available shared toilets	812 persons per toilet	

Water Supply

Access to city water inside settlement	5,793 families	(19%)
Access to private water inside settlement	4,703 families	(16%)
Buy, carry water from outside settlement	19,656 families	(66%)
Pay 2 - 25 times municipal water rate	17,008 families	(57%)

Electricity

access to city electricity (metered)	6,742 families	(22%)
access to electricity from private source	17,499 families	(58%)
no electricity	5,911 families	(20%)

Paved Roads and Sewers

families in settlements without paved roads	27,452 families	(91%)
families without access to city sewers	27,024 families	(93%)

HOUSES

Total number of houses	28,449 houses	
houses made of leaf, thatch and bamboo	19,636 houses	(69%)
houses made of wood	7,573 houses	(26%)
houses made of brick and cement	1,240 houses	(5%)

PROBLEMS

families with history of evictions	9,966 families	(33%)
families in settlements with flooding	18,140 families	(60%)

SANITATION :

Life Without Toilets is not Easy . . .

When people living in informal settlements sit down to talk about problems they face, one of the first things that comes up is toilets. *Lack of toilets*, that is. How do people handle the lack of toilets? In January, 1997, SUPF took a close look at the toilets situation in Basaac.

What they found was pretty grim. Some people dig a hole and squat over it like a cat. Many go to open spaces after dark. Others use a plastic bag, which they tie up and throw away later. During the rainy season, when much of Basaac is flooded, people simply use the river. The water is filled with sewage. A few families build pit latrines. But most of these are flooded and broken down during the floods. It doesn't take a scientist to understand that conditions like this lead to disease on a massive scale.

Some Stinky Facts :

The Toilet Situation in Basaac

Number of settlements surveyed	13 settlements
Number of families surveyed	2,136 families
Population	12,175 people
Number of *Private* Toilets	87 toilets
Number of *Common* toilets	10 toilets
Number of *"Pay and use"* toilets	20 toilets
Total number of working toilets	**117 toilets**
People without private toilet	11,679 people (96%)
People without access to **any** toilet inside settlement	4,560 families (37%)
Ratio of population ***without*** toilets to common toilets	389 persons per toilet

Afterwards, SUPF went back into the Basaac communities to talk about what people could do themselves to improve the situation. Many threw up their hands in helplessness.

- There is very little space left in Basaac's crowded lanes for building toilets. There are some possible areas, but these are under two metres of water most of the year.
- Many families are afraid of eviction and reluctant to invest in toilets.
- The narrow strips of high-ground in Basaac are good sites for permanent toilets. But these areas are valuable and intensely occupied. Nobody wants to give away one millimetre of their coffee shop or snooker hall for a toilet!
- Some organisations have donated materials for pit latrines around Basaac. Most of these were broken during the floods, or aren't used for lack of water.

The situation is not much better in other places. SUPF looked at sanitation conditions around the city in their 1997 survey. They found that 128 settlements had no toilets at all (34% of all the settlements surveyed). About 19,000 families have no access to any sort of toilet - private or public.

More than 110,000 people in Phnom Penh are forced to use streets, railway tracks, open land and rivers for their toilet.

The Humble Pit Latrine : *Everybody knows how to build one. In Phnom Penh's poor settlements, pit latrines are the most common sanitation system, where space is cramped, water supply is scarce and sewers are miles away.*

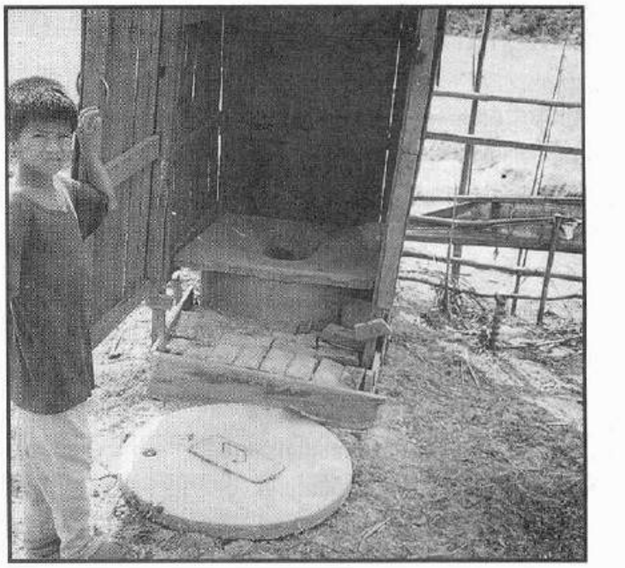

អនាម័យ បញ្ហានៃបង្គន់

នៅពេលដែលមនុស្សរស់នៅក្នុងទីតាំងលំនៅដ្ឋានក្រៅផ្លូវការ មានពេលបានអង្គុយនិយាយគ្នា ពីបញ្ហារួមរបស់គេ បញ្ហាមួយក្នុងចំណោមនៃបញ្ហាទាំងនេះគឺបញ្ហាបង្គន់ ។ នោះគឺការខ្វះខាតបង្គន់ តើអ្វីទៅដែលជាបញ្ហាពីការ ប្រើបង្គន់ដ៏តិចតួចនោះ? នៅខែមករា ១៩៩៧ ស.ស.អ.ក បានពិនិត្យយ៉ាងជិតដល់ ពីស្ថានភាពបង្គន់ ដែល មាននៅបាសាក់ ។ អ្វីទៅដែលគេបានឃើញពីបង្គន់ទាំងនោះ ។ មនុស្សខ្លះជីករណ្តៅហើយជុះអាចម៍ ដូចជា សត្វឆ្មា។ មនុស្សជាច្រើនបានទៅទីវាលនៅពេលងងឹត ហើយក៏មានអ្នកខ្លះទៀតប្រើថង់ប្លាស្ទិកដែរ ដើម្បី បន្ទោរបង់អាចម៍ ហើយគ្រវែងចោល ។ នៅរដូវភ្លៀងមកដល់ ទឹកន្លែងជាច្រើននៃបាសាក់ ត្រូវលិចអស់ ទឹកជំនន់ មនុស្សទាំងនោះបានជុះអាចម៍ទន្លេ ហើយ ក្នុងទឹកនោះទៀតសោតក៏ពោរពេញទៅដោយ លាមកទឹក ស្អុយអាចម៍ ។ មានតែពីរបីគ្រួសារប៉ុណ្ណោះដែលប្រើបង្គន់ជីក ប៉ុន្តែភាគ ច្រើនគឺរងនូវការលិចលង់ ហើយបាក់បែក ខូចខាតនាអំឡុងពេលនោះ ។

បង្គន់នៅបាសាក់

ចំនួនទីតាំងលំនៅដែលអង្កេត	13 ទីតាំង
ចំនួនគ្រួសារដែលអង្កេត	2,136 គ្រួសារ
ចំនួនមនុស្ស	12,175 នាក់
ចំនួនបង្គន់ឯកជន	87 បង្គន់
ចំនួនបង្គន់រួមគ្នា	10 បង្គន់
ចំនួនបង្គន់បងប្រាក់ដើម្បីបានប្រើ	20 បង្គន់
សរុបបង្គន់ដែលមានដំណើរការ	**117 បង្គន់**
ចំនួនមនុស្សគ្មានបង្គន់ឯកជនប្រើ	11,679 នាក់ (96%)
ចំនួនមនុស្សដែលមិនប្រើបង្គន់ណាមួយសោះ	4,560 គ្រួសារ (37%)
អត្រានៃប្រជាជនដែលគ្មានបង្គន់នឹងសមាមាត្រទៅនឹងបង្គន់រួម	**389 នាក់ / 1បង្គន់**

នាពេលក្រោយមក ស.ស.អ.ក បានទៅបាសាក់ដើម្បីនិយាយអំពីអ្វីដែលគេគ្រប់គ្នាត្រូវធ្វើដោយខ្លួនគេ ដើម្បីលើកស្ទួយដល់ស្ថានភាពនេះភាគ ច្រើនគឺគេមិនបានធ្វើអ្វីសោះ ភាគច្រើនបានរារែកដោយគ្មានសង្ឃឹម។

- មានដីទំនេរត្រឹមតួចណាស់នៅបាសាក់ដែលអាចធ្វើបង្គន់បាន ក្នុងទំហំ២ម៉ែត្រការេដែរ តែដីនេះត្រូវជំនន់លិចរាល់ឆ្នាំ។
- គ្រួសារជាច្រើនមានការភ័យខ្លាច ចំពោះការបណ្តេញចេញ ហើយនឹងត្រូវបោះបង់ចោល នូវបង្គន់ដែលគេ ខំចំណាយក្នុងការធ្វើ ។
- មានដីទួលខ្លះដែរនៅបាសាក់ ប៉ុន្តែវាមានតំលៃច្រើនហើយកាន់កាប់ដោយហាងកាហ្វេឬក៏កន្លែងបុកប៊ីយ៉ា គ្មាននរណាគេចង់អោយដី តែតែ ១ មីល្លីម៉ែត្រការ៉េសំរាប់ធ្វើបង្គន់ឡើយ !

ស្ថានភាពនេះមិនល្អច្រើនជាងកន្លែងដទៃប៉ុន្មានទេ ស.ស.អ.ក បានផ្តោតលើបញ្ហាអនាម័យគ្រប់ទីតាំងលំនៅទាំងទីក្រុង ក្នុងការអង្កេតរបស់គេនាឆ្នាំ១៩៩៧។ ឃើញមាន១២៨ ទីតាំងលំនៅដែលគ្មានបង្គន់សោះ (៣៤ ភាគរយនៃ ទីតាំងអ្នកក្រីក្រទាំងអស់ក្នុងទីក្រុង)។ ប្រហែល១៩,០០០គ្រួសារពុំបានប្រើប្រាស់បង្គន់សោះទោះជាបង្គន់ឯកជនឬក៏សាធារណៈ។

មនុស្សច្រើនជាង 110,000 នាក់ដែលនៅភ្នំពេញដែលបង្ខំចិត្ត ប្រើប្រាស់ផ្លូវថ្នល់, ចិញ្ចើមផ្លូវរថភ្លើង, ដីវាលដែលទំនេរនិងដីមាត់ទន្លេដើម្បី ធ្វើជាបង្គន់របស់គេ

ប្រភេទបង្គន់

ដំណោះស្រាយស្តីពីបង្គន់ដែលមានស្រាប់ហើយនៅនឹងកន្លែង

បង្គន់ជាច្រើននៅភ្នំពេញត្រូវបានគេប៉ាន់ស្មានមានពីរប្រភេទ

- **បង្គន់ស្តុក:** បង្គន់ប្រភេទនេះគឺរាល់កាកសំណល់ត្រូវធ្លាក់ទៅក្រោមចានបង្គន់ ។ ភាគច្រើនបង្គន់ទាំងនេះត្រូវគេធ្វើដោយរៀបលូធំៗតំរួត គ្នាហើយគេប្រើប្រាស់ដោយ ស្តុកទុកកាកសំណល់ទាំងនោះ ក្រោយមកទើបគេបូមវាចេញឬក៏បង្ហូរវាចោល។
- **បង្គន់ប្រើចាក់ទឹក:** បង្គន់ប្រភេទនេះគឺនៅពេលប្រើហើយត្រូវចាក់ទឹក។ បង្គន់នេះមានលូ ភ្ជាប់ទៅនឹងលូក្រោមដីរបស់ក្រុង។ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ មានមនុស្សតែមួយភាគតូចទេដែលប្រើបង្គន់របៀបនេះ តែនៅទីក្រុងទាំងមូលពោរពេញទៅដោយបង្គន់នេះ ។

ប្រជាជនកម្ពុជាតែងតែរស់ នៅដោយមិនមានសេវាជាច្រើន ហើយពួកគេគឺជាអ្នកពូកែឆ្លៃប្រឌិតនូវអ្វីៗថែមទៀត ពួកគេបានរៀនពីរបៀបធ្វើបង្គន់មួយសមញ្ញហើយមាន តំលៃថោក ដោយពួកគេបានយល់ច្បាស់ពីរបៀប ធ្វើបង្គន់ទាំងនេះ ។ ជាការងាយណាស់នៅភ្នំពេញគេអាចធ្វើបង្គន់របៀបនេះតែរយៈពេល មួយថ្ងៃ ព្រោះដីងាយជីក ហើយមានផ្សារនៅជិត ដែលគេងាយទិញអ្វីៗបានតាមត្រូវការ ដូចជាលូដែលមានចាក់ទុកហើយ ស្រេចចានគំរបពីលើនឹងទុយោជាដើម ។នៅតំបន់ដែលមានទឹកលិច គេបន្ថែមចំនួនលូអោយកាន់តែខ្ពស់ផុតទឹកពោល អាចមានកំពស់រហូតដល់ ៤ម៉ែត្រ ធ្វើយ៉ាងនេះគេអាចចៀសបាន ពីការលិចទឹកហើយក៏មិនអាចកំពប់កាកសំណល់ចូលទៅក្នុងទឹកបាន ។ នាពេល នេះនៅទីកន្លែងណាដែលមានប្រពន្ធ័លូរដ្ឋនៅឆ្ងាយ បច្ចេកទេសបង្គន់ស្តុកជាការល្អសំរាប់ប្រជាជន ។

ការបង់ប្រាក់ចំណាយនិងការប្រើប្រាស់ចំពោះបង្គន់នៅសហគមន៍បាសាក់

មានអ្នកជំនួញដ៏ឆ្លាតៗពីរបីនាក់បានទាញយកប្រាក់ចំណេញដោយសារការសាងសង់បង្គន់ ត្រូវបង់លុយដើម្បីបានប្រើ។ បង្គន់ទាំងនេះត្រូវបានគេ សំអាតបានយ៉ាងល្អ ។ បង្គន់ខ្លះត្រូវបានបន្តភ្ជាប់ទៅលូទីក្រុង ។ ប៉ុន្តែការបង់ប្រាក់២០០រៀលពេលចូលម្តងវា ថ្លៃណាស់ចំពោះគ្រួសារដែលក្រីក្រជាច្រើនទាំងនេះ ។ ប្រសិនបើយើងស្រម័យដល់គ្រួសារដែលមានគ្នា ៥ នាក់ហើយគេត្រូវចូលបង្គន់នេះពីរដងមួយថ្ងៃគឺគេត្រូវចំណាយ ២០០០រៀលក្នុងមួយថ្ងៃ ឬក៏៦០.០០០ រៀលក្នុងមួយខែ ដែលនេះគឺ ជាប្រាក់ពាក់កណ្តាល ដែលករកបានពីម៉ូតូឌុបក្នុងមួយខែឬក៏ ២ភាគ៣នៃអ្នកលក់បន្លែ ។ ប៉ុន្តែវាមិនជាការភ្ញាក់ផ្អើលអ្វីដល់ ពួកគេទេភាគច្រើនគេបានទៅទីវាលហើយបន្ទោរបង់តែម្តង។ **តើមានមនុស្សប៉ុន្មានដែលសុខចិត្តចំណាយប្រាក់ចំណូលដើម្បីរស់នៅរបស់គេចោលទៅលើបង្គន់នោះ ?**

Small roadside shops like this one are all over the city, selling everything you need to construct a pit latrine. The whole thing costs just a little over $20.

People's Toilet Solutions Already in Place :

Most of Phnom Penh's toilets fall into roughly two categories :

- **Pit Latrine, "Stock type" (self-contained)** In these, waste falls into a pit behind or underneath the toilet. Most pit latrines in Cambodia are lined with concrete rings, and work like storage tanks. Later on, they have to be pumped out or drained elsewhere.
- **Pour-Flush Latrine (connected to sewer)** In these, the soil is flushed with water and carried directly into the city's sewer lines.

Something the tourist guide books won't tell you is that Phnom Penh is the pit latrine capitol of the Eastern Hemisphere. Resourceful Cambodians, forced for many years to make do without most things considered essential to survival, have learned to make simple, inexpensive latrines. In Phnom Penh, where sewers reach only a fraction of the population, a wide understanding of such simple, expensive toilet technologies is already in people's hands.

A pit latrine can be built in a single day. The alluvial soil is easy to dig, and markets all over the city carry everything that's needed - the precast concrete rings, latrine pans and blue plastic pipes. In flood-prone areas, people have learned to add extra concrete rings, so the pits become towers, capped with throne-like toilets as high as 3 metres in the air. This is to keep the toilets above the floods, so that sewage won't overflow into the water. These "tall toilets" work especially well with houses built up high on stilts.

Pit latrines aren't perfect, though. In crowded situations, too many pit latrines can pollute the ground water and make the soil toxic. Badly constructed pit latrines can be stinky and draw disease-carrying flies. In theory, pit latrines can be pumped out when full, but in practice, people often find it easier to abandon full pits and dig new ones nearby.

But for the time being, in places where sewage infrastructure is still far away, the pit latrine is a technology poor people have made their own, without the need for large, planned city inputs or budgets.

"Pay and Use" toilets in Basaac :

A few clever entrepreneurs with a bit of land in Basaac have cashed-in on a basic human need and constructed profitable *"pay-and-use"* latrines. Most of these are clean, well maintained, and amply stocked with water for flushing and washing up. Some are even connected to city sewers. But at 200 Riels a pop, these toilets are beyond the reach of most poor families. Imagine an average family of five people: if each uses the toilet twice a day, that makes ten uses and 2,000 Riels per day, or 60,000 Riels per month. That's about ***half*** the monthly salary of a "moto-taxi" driver, or about ***two-thirds*** of the income of a vegetable seller in the market. It's not surprising that most give these latrines a miss and find open spaces to squat. How many can afford to throw half their wages down the toilet?

The Trouble with Drainage and Sewage :
Water Never Flows Uphill

Phnom Penh has two seasons - a wet one and a dry one. The trouble is, the wet one is *very wet*. It's hard to imagine so much rain as is flung down on Cambodia for four or five months a year, turning roads into rivers, and rivers into raging tempests. Except for a narrow strip of the oldest part of Phnom Penh, most of the city is built on low land, below flooding levels of the great Mekong River. The city receives all this water like upturned bowls. If not for the network of dikes that ring the city, Phnom Penh would become a lake.

This annual flooding is not really a disaster. It carries deposits of mineral-rich silt which help make Cambodia's some of the richest farmland on earth. The rice paddies shimmer, markets overflow with vegetables and fruits in astonishing variety and abundance. Everyone in Cambodia understands this natural cycle and lives with the inconvenience it causes.

Living with water :

People here really know how to live with water. Some areas in Basaac are built entirely over the water. Water laps underneath their houses all year round. People have learned to build houses, shops and pathways on higher and higher stilts, to make their nimble way across bamboo boardwalks, to sleep peacefully in hammocks suspended over nothing but water. Some people go around for days without stepping on solid land.

But in order to buid a city where Nature intended a swamp, Phnom Penh has had to wage a long war against *water*. To keep the water out, the city has two big tasks: to drain out the rain water and to keep out the flood waters from the rivers. This involves colossal civil investment - the reclamation of low land, the construction of dikes and pumping stations. All this stuff is big, expensive and doesn't always work.

As if flooding weren't enough trouble, the city has its sewage to deal with. Phnom Penh's existing sewer system is in a shambles, broken down, silted up. It was designed in the 1950s to combine sewage and storm water drainage in a single pipe. All that combined muck is then dumped directly into the rivers and lakes nearby. There is still no treatment of raw sewage in Phnom Penh.

The city is doing its best to tackle these problems of drainage and sewage, but work is slow, and many people continue to suffer because of flooding and sewage problems. Do they have to wait for the city to catch up with their needs?

Question : *How much can poor people do about flooding and sewage?*

Answer : *A lot more than you think!*

ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកសំអុយ ទឹកមិនដែលហូរឡើងលើទួលបានទេ

ជារៀងរាល់ឆ្នាំ រយៈពេលពីបួនទៅប្រាំខែផ្លូវថ្នល់នានាពោរពេញទៅដោយទឹកហើយទន្លេមានជំនន់យ៉ាងខ្លាំង ។ ទីក្រុងភ្នំពេញស្ទើរតែទាំងមូលភាគច្រើនៗជាតំបន់ទំនាបរបស់ទីក្រុងដែលជាផ្ទៃដីដែលមានលក្ខណៈទាបជាងកំពស់ទឹកទន្លេមេគង្គនៅពេលមានទឹកជំនន់។ បើមិនមានទំនប់ទឹកនានាហ៊ុំពទ្ធ័ជុំវិញទីក្រុងទេភ្នំពេញនឹង ក្លាយជាបឹងមួយពុំខានឡើយ ។

ទឹកជំនន់នេះមិនប្រាកដថាជាគ្រោះមហន្តរាយនោះទេ ព្រោះថាពេលវាជន់លិចម្តងៗវាតែងតែនាំមកជាមួយនូវជាតិរ៉ែនិងដីល្បប់ដែលជួយធ្វើឱ្យដីសំរាប់ប្រកបរបរកសិកម្មរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានជីជាតិល្អធ្វើឱ្យវាលស្រែមានពណ៌បៃតងស្រស់បំព្រងនិងសំបូរបន្លែផ្លែឈើច្រើន។ មនុស្សគ្រប់រូបដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសុទ្ធតែយល់ដឹងអំពីដំណើរវិវដ្តរបស់ធម្មជាតិនេះហើយ និងយល់ដឹងអំពីជីវិតរស់នៅដោយពុំបានយល់អំពីបាតុភាពមិនល្អដែលវាបង្កឱ្យមាននោះឡើយ ។

ការរស់នៅជាមួយទឹក ប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងភ្នំពេញសុទ្ធតែដឹងអំពីរបៀបរស់នៅជាមួយទឹកនៅតាមតំបន់មួយចំនួនក្នុង សង្កាត់ទន្លេបាសាក់ មានសុទ្ធតែផ្ទះដែលគេសាងសង់ នៅលើផ្ទៃទឹកទន្លេ ។ ប្រជាពលរដ្ឋគេបានសាងសង់ផ្ទះសម្បែង កសាងហាង លក់ដូរនិង ធ្វើផ្លូវដើរអំពីឈើ ដោយមានសសរទ្រពីក្រោម។ ប្រជាពលរដ្ឋតែងដើរឬ រត់ពីលើស្ពានតូចៗចង្អៀតធ្វើអំពីឫស្សី ហើយគេតែងតែដេកយ៉ាងសុខស្រួល នៅលើអង្រឹងដែល គេចងពីលើផ្ទៃទឹក។ ជួនកាលមានប្រជា ពលរដ្ឋខ្លះក្នុងមួយថ្ងៃៗមិនដែលបានយកជើងជាន់លើដីរឹងម្តងឡើយ ។

ដើម្បីកសាងឱ្យទៅជាទីក្រុងបាន ភ្នំពេញត្រូវតែប្រយុទ្ធតទល់ជាមួយនឹងទឹកហើយដើម្បីបំបាត់ទឹកឱ្យអស់ពីទីក្រុងបាននោះ ទីក្រុងនេះចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តពីរប្រការ ត្រូវបង្ហូរទឹកដែលវាមិនមានច្រកហូរចេញ នោះឱ្យអស់ពីទីក្រុង ហើយត្រូវរកវិធីទប់ស្កាត់កុំឱ្យទឹកជន់លិចបាន។ ប៉ុន្តែការងារនេះត្រូវចំណាយប្រាក់ច្រើនទើបធ្វើ ទៅបានព្រោះថាត្រូវមានគំរោងកម្មវិធីវិស្វកម្មធំៗយកដីមកចាក់បំពេញធ្វើទំនប់និងធ្វើស្ថានីយបូមទឹកចេញ ។ តែការងារនេះវមិនចេះតែអាចដំណើរការ បានជានិរន្តន៍នោះទេ ។ ទីក្រុងនេះក៏កំពុងជួបប្រទះបញ្ហា បង្ហូរទឹកសំអុយផងដែរ ព្រោះប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកសំអុយរបស់ទីក្រុង ត្រូវខូចខាតស្ទើរ អស់ដោយមានដីស្ទះពេញលូ។ប្រព័ន្ធបង្ហូរ ទឹកសំអុយនេះមាននាទីនាំយកទឹកសំអុយនិងទឹកភ្លៀងទៅចោលជា មួយគ្នាតាមលូតែមួយដូច្នេះអ្វីក៏ ត្រូវយកទៅចាក់ចោលក្នុងទន្លេនិងក្នុងបឹងទាំងអស់ ។ សព្វថ្ងៃនេះនៅមិនទាន់មាន ការព្យាបាល ឬ ប្រើថ្នាំកំចាត់មេរោគ ដាក់នៅក្នុងទឹកស្អុយនៅឡើយទេ ។

សព្វថ្ងៃនេះទីក្រុងនេះកំពុងតែខិតខំដោះស្រាយបញ្ហាទឹកនិងទឹកសំអុយនេះដែរដែលការងារនេះប្រព្រឹត្តទៅយឺតយ៉ាវពេកហើយមានមនុស្សជាច្រើននាក់នៅតែរងគ្រោះដោយសារបញ្ហាទឹកនេះ នៅឡើយ។ ដូច្នេះ តើប្រជាពលរដ្ឋទាំងនេះត្រូវតែនៅរង់ចាំរហូតទាល់តែទីក្រុងនេះអាចជួយបំពេញរាល់សេចក្តីត្រូវការរបស់គេឬយ៉ាងណា?

សំណួរ : តើប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រអាចធ្វើអ្វីបានខ្លះចំពោះទឹកជំនន់ និងទឹកសំអុយដែលត្រូវបង្ហូរចោល?

ចម្លើយ : អាចធ្វើបានច្រើនជាងយើងគិតទៅទៀត

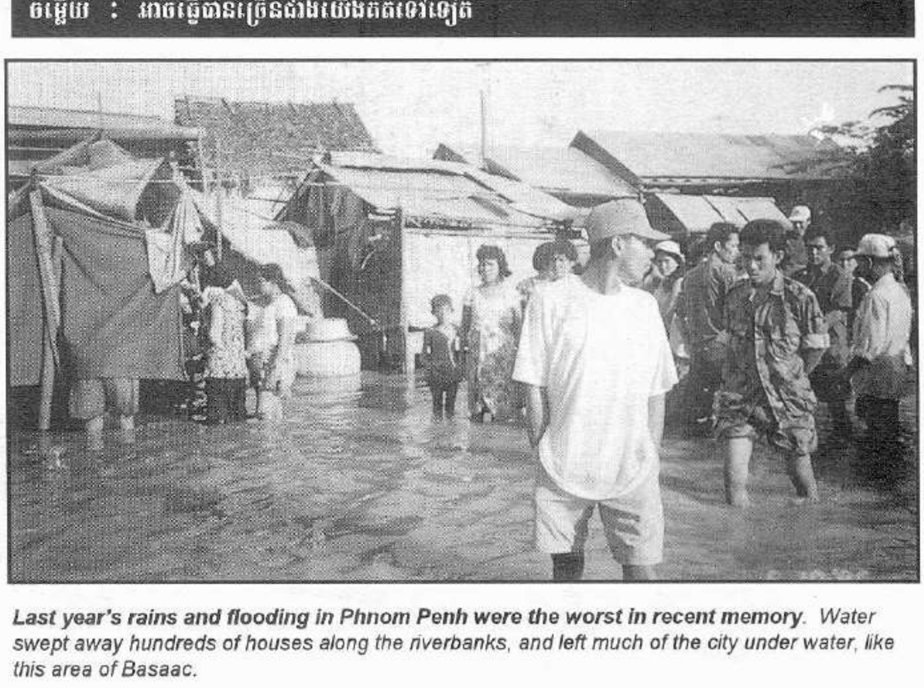

Last year's rains and flooding in Phnom Penh were the worst in recent memory. *Water swept away hundreds of houses along the riverbanks, and left much of the city under water, like this area of Basaac.*

This family in Chamkar Mon is working together to lay the pipe which will connect their toilet, inside the house, to the new sewer line, which they helped design, construct and pay for.

ដំណោះស្រាយរបស់សហគមន៍

សហគមន៍ចំនួនពីរបាន ចាប់ផ្តើមនាំមុខគេសាងសង់ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកសំអុយសំរាប់សហគមន៍របស់ខ្លួន

នៅតំបន់តេ-៨៦ (មុខចំការមន)ទឹកជន់លិចពីទន្លេមក មិនមានជាបញ្ហាអ្វីទេតែបើទឹកភ្លៀង វិញនោះគ្មានហូរ ចេញទេវិញយើតបង្កអស់ណាស់ ។ ទឹកវាជន់លិចផ្ទះសម្បែងនិងធ្វើ ឱ្យផ្លូវតូចៗបែកជាភក់ ។ នៅពេលអ្នកមានកម្លាំងខ្លះនៅតំបន់ តេ-៨៦ គេសំរេចសាងសង់ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយសំរាប់ប្រើប្រាស់គ្នាគេនោះ ពេលនោះគេបាន ចាប់ផ្តើមធ្វើឱ្យអ្វីៗមានដំណើរការទៅបានហើយ។ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយក្រោមដីនៅតំបន់តេ-៨៦នោះបានត្រូវរៀប ចំសំរាប់បង្ហូរទឹកភ្លៀងនឹងទឹកស្អុយឱ្យហូរចូលទៅក្នុងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយរបស់រដ្ឋ។ ការងារកសាងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកនោះសហគមន៍ជាអ្នកធ្វើនិងចេញប្រាក់ ទាំងស្រុងគ្មាន អ្នកពីខាងក្រៅជួយទេ។ នៅពេលកំពុងដំណើរការសាងសង់ នោះប្រជាពលរដ្ឋនៅទីនោះជួបប្រទះនឹងបញ្ហាព្រោះថា តំបន់តេ-៨៦នេះដីវាជ្រេវខ្ពស់ជាងលូទឹកស្អុយរបស់ រដ្ឋពេកហើយគេពុំអាចដាក់លូរបស់គេអាច ឱ្យទឹកហូរស្រួល បានឡើយបានន័យថា ទឹកដែលចូលទៅក្នុងលូនោះវានៅតែមិនហូរដដែល ។

ចំការមនគឺជាតំបន់សំណង់អនាធិបតេយ្យមួយទៀតដែលស្ថិតនៅតាមផ្លូវជាមួយគ្នាពីតំបន់តេ-៨៦មក។ ប្រជាជន នៅទីនោះសុទ្ធតែធ្វើតាមប្រជាពលរដ្ឋនៅតំបន់តេ-៨៦ទាំងអស់ហើយនិងគេរៀនសូត្រពីការខុសឆ្គងឬដែលជាបទ ពិសោធន៍មិនល្អរបស់គេកន្លងមក ប្រជាពលរដ្ឋទាំងនេះនឹងធ្វើការសាងសង់ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយបន្ទាប់ពីសំណង់ តេ-៨៦មក ។ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយរបស់គេធ្វើតំរូវភាគច្រើនតែសំរាប់បញ្ចេញទឹកភ្លៀងចោលតែប៉ុណ្ណោះព្រោះថាគេមិនមានបញ្ហាជាមួយទឹកស្អុយឡើយ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលគេសាងសង់ប្រព័ន្ធបង្ហូរនោះរួចរាល់ហើយប្រជាជន ទាំងនោះក៏ដាក់លូ បង្គន់ភ្ជាប់ទៅនឹងប្រព័ន្ធថ្មីនោះដែរ ។

ការរអង្គាសលុយគាត់យកមកធ្វើការសាងសង់នោះ វាមិនមែនជាការ ងាយស្រួលប៉ុន្មានឡើយ ព្រោះមានប្រជាជន ជាច្រើននាក់តែងនិយាយត្អូញត្អែរថា គាត់ក្រីក្រណាស់មិនអាចរក ប្រាក់សំរាប់ចេញថ្លៃសាងសង់ នោះបានទេ ។ ចំណែកអ្នកខ្លះទៀតមានការ ភ័យខ្លាចថាបើគេដេញចេញពីតំបន់នេះ ទៅត្រូវបង់ខាតប្រាក់ សាងសង់នោះទទេរ ដោយឥតប្រយោជន៍ដូច្នេះគាត់មិនចង់បង់ប្រាក់ចោលលើទីកន្លែងដែលគាត់អាចនឹងចាកចេញនោះឡើយ ។ ក៏នៅ មានអ្នកដឹកនាំខ្លះទៀតដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់អាចធ្វើឱ្យប្រជាជនក្នុងមូលដ្ឋានចូលជាវិភាគទានបាន ។ គេប្រើ ពេលតែពីរអាទិត្យប៉ុណ្ណោះ សំរាប់ដាក់បំពង់លូបង្ហូរទឹករីឯ ប្រាក់ដែលប្រមូលបានពីគ្រួសារ ប្រជាជនមកនោះគេ ចំណាយ បាន៩២%ទៅលើប្រព័ន្ធលូក្រៅពីនោះអង្គការ SUPF/ACHR បានចេញ ៨% ដើម្បីបង្គ្រប់។

> **តើប្រជាពលរដ្ឋគេធ្វើយ៉ាងម៉េចខ្លះ** : នៅចំការមន មានប្រជាពលរដ្ឋខ្លះបានដឹងអំពីរបៀបដាក់បំពង់លូហើយមានម្នាក់នៅសង្កាត់ទន្លេបាសាក់គេចេះរបៀបធ្វើប្រព័ន្ធបង្ហូរគឺគ្មានវិស្វករណាមក ជួយគេឡើយគេបាន ចាប់ផ្តើមធ្វើពីចុងលូនៅខាងក្នុងតំបន់ សំណង់ នេះរួចបន្តរហូតទៅដល់ថ្នល់ដោយធ្វើយ៉ាងណា ឱ្យបំពង់សំរាប់ទឹកហូរចេញនោះវាជំរាលទៅក្រោមជាជំរាប ។ គេបានប្រើវិធីដ៏សាមញ្ញសំរាប់សាកល្បងឱ្យដឹងថាបំពង់ដែលគេ បានដាក់ ទៅនោះវាអាចឱ្យទឹកហូរចុះបានគបន្ទាប់ពី ដាក់បំពង់រួចហើយគេធ្វើជាទំនប់តូចមួយ នៅចុងបំពង់នោះរួចហើយគេយកទឹក មួយធុងពេញទៅចាក់សាកមើលបើ ទឹកហូរហើយទឹកនោះវាទៅនៅក្នុងទំនប់ចុងបំពង់ គេនឹងដឹងថាបំពង់នោះវាមានជំរេល្អមហើយ។

របស់មួយអាចនាំទៅរករបស់មួយទៀតបាន...បំពង់ទី១វាធ្វើឱ្យមានដំណើរការបាន រីឯបំពង់ទី២និងទី៣ក៏ចេះ តែកើតមានជាបន្តបន្ទាប់ទៀតដែរ ។ ដូច្នេះនៅថ្ងៃណាមួយផ្ទះទាំង៤៦៤ ខ្នងនឹងមានលូពាក់ព័ន្ធគ្នាគ្រប់ផ្ទះទាំង អស់ជាពុំខានឡើយ។ឥឡូវនេះចំការមនកំពុងរៀបចំធ្វើផ្លូវ។ បណ្តាអ្នកគ្រប់គ្រងខ្នងផ្ទះនៅតំបន់នោះគេបានចាប់ ផ្តើមរៃអង្គាសលុយហើយគេបានស្នើមកក្រុមវិស្វកម្មរបស់អង្គការ SUPF/ACHR ដើម្បីសុំគំនិតយោបល់អំពីការសាងសង់ ។ កាលណាផ្លូវថ្មីចប់សព្វគ្រប់ហើយជំហានបន្ទាប់ទៀតគឺត្រូវធ្វើផ្ទះថ្មី ។

- **អំពីតំលៃ:**

ខ្សែលូ ប្រវែង ១៤០ ម៉ែត្រ	=	**៥៨៨ ដុល្លា**
បង្គន់ (៥០,០០០ ៛ /គ្រួសារ)	=	**៩៨១ ដុល្លា**
សរុប ៣០ដុល្លា/គ្រួសារ	=	**១,៥៧០ ដុល្លា**

Two Breakthroughs . . .

T-86 settlement has no problems with flooding from the river, but the torrential rainwater is slow to drain away. It floods houses and turns the lanes into squelchy mud pits. When some energetic people in T-86 decided to buid their own drainage system, they started a big ball rolling.

The underground drainage system in T-86 was planned to channel rainwater and sewage into the city sewer system. The project was built and paid for entirely by the community, without *any* outside help. During the construction, though, they ran into troubles getting the pipes to drain properly, and nobody quite knows how to fix the slope. The line is not yet working.

Chamkar Mon, just down the road from T-86, was the next community to build a sewage line. People there were inspired by the work in T-86, but careful to learn from its mistakes. Their underground drainage system was designed mostly to drain rainwater. Sewage disposal was a lower priority, but once the sewer pipes were in, people connected their latrines to the new system.

When it came to raising money for the project, many said they were too poor to pay for their own sewers. Others afraid of eviction were reluctant to invest in improvements to land they might eventually lose. But some persuasive leaders kept pushing, and the people eventually came up with the necessary money. It took only two weeks to lay the pipes and construct the manholes and chambers. Money collected from families paid for 92% of the sewer line. A small grant from SUPF/ACHR subsidized the 8% balance. ***Here's how they did it :***

- Some people in Chamkar Mon knew about laying pipes, one guy from Basaac knew about plumbing. No engineers were involved.
- Work started at the inside end of the line, and continued out to the road, to make sure the pipes kept sloping downwards.
- They devised a simple test to make sure the pipes sloped down. After laying each section, a little dam was made at the lower end, and a bucket of water was poured through. If it flowed and collected at the end, the slope was correct.

The first line set things off. Second and third sewer lines in other parts of the settlement followed. Eventually, all 464 houses will have sewer connections. Now, Chamkar Mon is planning to pave the roads. Leaders are collecting money, and asking the SUPF/ACHR team for engineering ideas. After the road, the next step is *new houses*.

Costs of the Chamkar Mon Sewer Line :

Sewer (includes *140 mtrs sewer line, 5 manholes, 30 small chambers)*

• Total Cost	1,588,500 Riel	($588)
• Cost per family	29,972 Riel	($11)

Toilets *(@ 50,000 Riels per toilet)*

• Total Cost	2,650,000 Riel	($981)
• Cost per family	50,000 Riel	($19)

Total	**4,238,500 Riel**	**($1,570)**
Cost per family	**79,971 Riel**	**($30)**

COMMUNITY PROFILE :
The Much-Troubled Basaac

Basaac is Phnom Penh's largest informal settlement. Over 14,000 people in 2,300 houses live tightly packed in Basaac's 13 settlements, built in the flood plains along the Tonle Sap River.

It's hard to imagine a tougher place to live than Basaac. You name the disaster and Basaac has had it - land slides, fires, floods, evictions, riots, epidemics. For half the year, many of its houses are suspended above water. Hundreds of them are dragged away by floods every year. There are no basic services - no water supply, no toilets, no lights.

For sturdy homesteaders, willing to endure these formidable problems, Basaac offers living space which is affordable, close to jobs, markets and schools. Basaac was developed entirely by poor people under impossible conditions. They have invested money, sweat and human ingenuity to build a thriving community - out of nothing.

Who does Basaac belong to?

During the communist period, many people were given land in Basaac to build houses and grow rice. They have *certificates of occupancy*, which worked like "land title" when there was no private ownership of land in Cambodia. Since the return of a capitalist economy in the late 1980s, riverfront property like Basaac has become the hottest real estate in the city. *Everybody* wants it. A great deal of suspicious buying and selling of land in Basaac goes on, most of it without the knowledge of the people whose long-term occupancy *is defined by Cambodian law as ownership.*

The municipal coffers are short of funds. Phnom Penh could certainly benefit by the revenues commercial development in Basaac would bring in. But the people of Basaac need a place to live. Developers are the only ones with the big money needed to build dikes, reclaim the lowlands, and make Basaac a better place to live. But their vision for Basaac of golf courses and swanky hotels has no room for housing for the poor.

Both government and private interests have tried many things to clear Basaac - from violent evictions to buy-outs to elaborate relocation schemes. People in Basaac have resisted these attempts because none of them offered alternatives *which really met their needs.* Most families in Basaac have invested large sums in their land and houses and are unwilling to let these investments be swept away. Most people in Basaac are willing to move to other land, but the price of alternative land is far beyond their reach. They have no choice but to stay.

Poor people have good ideas of their own :

Evictions and buy-outs are not the answer to Basaac's problems. Since 1994, SUPF savings groups have been active in all of Basaac's 13 communities. SUPF is exploring many different ideas for Basaac, such as land-sharing schemes, resettlement, land-exchange and on-site improvements. They are looking for resettlement options that are good for *everybody* - for Basaac residents and for the city as a whole.

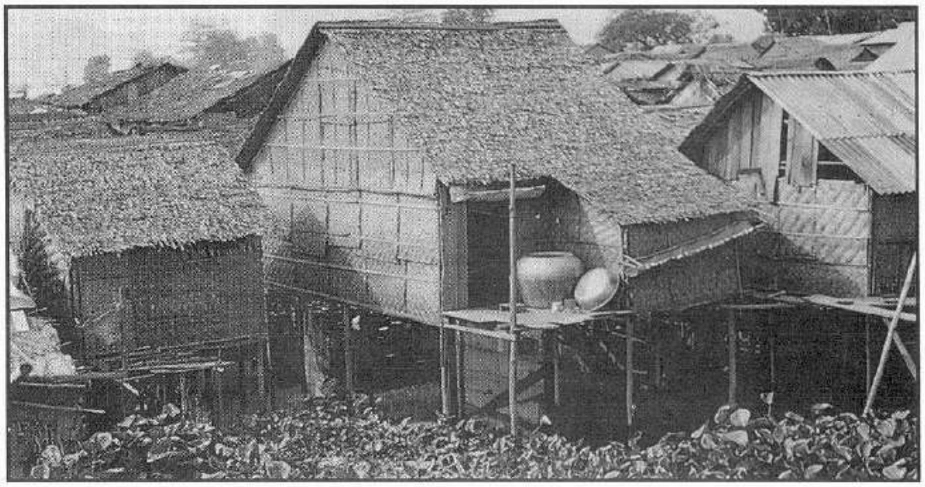

Even in the hot season, these houses in Basaac float above a swampy, mosquito-infested no-man's land. During the rainy season, when water swirls at the doorsteps, these houses can only be reached by boat or by boardwalk.

កំរងឯកសារសហគមន៍
សហគមន៍ដែលមានមនុស្សច្រើន : បាសាក់

សហគមន៍បាសាក់គឺជាទីតាំងលំនៅដ្ឋានដ៏ធំមួយរបស់អ្នកក្រីក្រនៅក្រុងភ្នំពេញ។ ចំនួនផ្ទះ ២៣០០ ខ្នងដែលមានមនុស្សរស់នៅរហូតដល់ ជាង១៤០០០នាក់ បានបែងចែកជា ១៣ សហគមន៍ ។ បាសាក់តែង តែជួបប្រទះនូវការលិចលង់ពីជំនន់ទន្លេបាសាក់ជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ បាសាក់ពុំមែនជាកន្លែងមួយ ដែលងាយស្រួល ដល់ការរស់នៅប៉ុន្មានទេ ដីរអិល-អគ្គីភ័យ-ទឹកជំនន់-ការបណ្តេញចេញ-ភាពរស់នៅដោយច្របូក ច្របល់គឺ ជាវិបត្តិដ៏ធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងខ្លាំង ។ រាល់កន្លះឆ្នាំម្តង ផ្ទះជាច្រើនត្រូវលិចលង់ទឹក រាប់រយផ្ទះត្រូវបានខូចខាត ដោយទឹកជំនន់នេះ។ នៅទីនោះគ្មានគ្រប់សេវាកម្ម -គ្មានទឹកប្រើប្រាស់-គ្មានបង្គន់-គ្មានភ្លើង ។ ប៉ុន្តែបាសាក់ក៏អាចអោយគេរស់នៅបាន ព្រោះនៅជិតកន្លែងធ្វើការ-ទីផ្សារនិងសាលារៀន។ បាសាក់បានអភិវឌ្ឍន៏ដោយអ្នកក្រីក្រ ក្នុងកំរិតមួយដែលស្ទើរតែមិន អាចទៅរួច គេបានបរិច្ចាគធនធានគេផ្ទាល់-ពលកម្មនិងការច្នៃប្រឌិត នានាដើម្បីកសាងនៅការរីកចំរើនក្នុងសហគមន៍គេពីសភាពនៃការគ្មាន អ្វីៗទាំងអស់ ។

តើបាសាក់ជាកម្មសិទ្ធិរបស់នរណា?

ក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបកុម្មុយនិស្ត មនុស្សជាច្រើនត្រូវបានផ្តល់ដីអោយនៅបាសាក់ដើម្បីសង់លំនៅដ្ឋាន និងធ្វើស្រែចំការ ។ គេមានក្រដាសស្នាមគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការកាន់កាប់ដីនេះ ដូចបណ្ណ័កម្មសិទ្ធិដីធ្លីដែរ ក្នុងអំឡុងពេលដែលគ្មាននរណាម្នាក់ ជាម្ចាស់ដីធ្លីនោះ ។ ក្នុងអំឡុងពេលដែលមាន ការវិលត្រឡប់វិញនៃសេកិច្ចទីផ្សារ ដោយមូលធននិយមពីក្រោយឆ្នាំ១៩៨០ដីមាត់ទន្លេតំបន់បាសាក់ បានក្លាយទៅជា តំបន់ដីដែលមានតំលៃខ្ពស់ ដូចដីនានាក្នុងក្រុងដែរ ។ នរណាម្នាក់ក៏ចង់បានដីនេះដែរ មានឈ្មួញជាច្រើនបានទិញដីនេះហើយ លក់ទៅអោយអ្នកដទៃទៀត ដោយគ្មានដឹងពីមនុស្សដែលរស់នៅទីនេះឡើយ ។ ក្រុងភ្នំពេញត្រូវតែស្វែងរកប្រាក់ចំណូល ពីការអភិវឌ្ឍន៏នៅបាសាក់ ។ ប៉ុន្តែមនុស្សគ្រប់រូបនៅទីនេះត្រូវការដីសំរាប់រស់នៅ ។ អ្នកអភិវឌ្ឍន៏តែម្នាក់ ដែលមានប្រាក់ដ៏ច្រើនគេត្រូវការកសាងទំនប់ទឹកមួយដ៏រឹងមាំសំរាប់ការពារដីដីទាបនូវបាសាក់ ហើយកែច្នៃដីនេះ សំរាប់កសាង ទីលំនៅដ៏ល្អសំរាប់រស់នៅ តែមិនមែនសំរាប់លំនៅដ្ឋាននៃអ្នកក្ររស់នៅឡើយ ។

ទាំងរដ្ឋាភិបាលទាំង ឯកជនបានព្យាយាមជាច្រើនលើកច្រើនសារដើម្បីបោសសំអាតបាសាក់ទាំងលើការដេញដោយបង្ខំរហូតដល់ការទិញដីសំរាប់ដោះដូរ តែគេគ្រប់រូបមិនអាចធ្វើទៅបាន ឬក៏ទទួលយកបានព្រោះនៅទីនេះ គេអាចមានលទ្ធភាពដោះស្រាយបាននូវរាល់អ្វីដែលគេត្រូវការដើម្បីរស់ ។ គេមិនចង់បោះបង់ចោលនូវអ្វី ដែលគេបានចំណាយឬពុះពារចំពោះនោះឡើយ ។ មនុស្សភាគច្រើន នៅបាសាក់អាចផ្លាស់ប្តូរទៅកន្លែង ផ្សេងៗទៀតបានបើសិនជាគេជាអ្នកមាននោះ ។ គេគ្រប់គ្នាមិនអាចធ្វើកើត ដូចនេះគេត្រូវតែបង្ខំចិត្ត បន្តការរស់នៅទីនេះជាបន្តទៀត។ ការបណ្តេញចេញឬការដែលគ្រាន់តែទិញដីសំរាប់ដោះដូរមិនជាល្អប៉ុន្មានទេ ព្រោះអ្នកក្រីក្រទាំងឡាយមានគំនិតល្អៗដោយខ្លួនគេផ្ទាល់។ តាំងពីការចែកដី-ការតាំងលំនៅជាថ្មី-ការដោះដូរដីហើយ និងការអភិវឌ្ឍន៏នៅនឹងកន្លែងតែម្តងគេអាចកែលំអរទីកន្លែង របស់គេអោយស្អាតបាតល្អសមរម្យ ល្អមសំរាប់ការរស់នៅដូចមនុស្សគ្រប់រូបដែរដោយធ្វើយ៉ាងណាអោយអ្នករស់នៅបាសាក់អាចរស់នៅបានដូចអ្នកទីក្រុងនៅកន្លែង ផ្សេងៗទៀតដែរ។

កំរងឯកសារសហគមន៍ *ទួលស្វាយព្រៃ*

ទួលស្វាយព្រៃគឺជាទីតាំងលំនៅដ្ឋានមួយដែលស្ថិតនៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ ដែលមានផ្ទះចំនួន ៦៧ ។ សហគមន៍នេះគឺជាលំនៅដ្ឋានដែលសាងដោយកូនឈើនិងឬស្សីដែលប្រូបនឹងជញ្ជាំងដ៏ខ្ពស់ ។ មានច្រើនប្រភេទណាស់ចំពោះលំនៅដ្ឋានអ្នកក្រីក្រដែលនៅភ្នំពេញ ប៉ុន្តែនេះគឺជាសហគមន៍មួយដែលស្ថិតនៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ នឹងងាយដេញចេញណាស់ ។ ចំពោះការអង្កេតឆ្នាំ១៩៩៧ របស់សហពន្ធ័ បានបង្ហាញអោយដឹងថា យ៉ាងហោចណាស់ក៏មាន ២៥ ០០០ នាក់ ដែរដែលបានរស់នៅតាមបណ្តោយចិញ្ចើមថ្នល់ ។

ប្រធានសហគមន៍ទួលស្វាយព្រៃគឺលោកម៉ែន ចំណាន។ ក្រោយពេលដែលមានការរំសាយនាឆ្នាំ១៩៨៤ គាត់បាននាំក្រុមគ្រួសារ របស់គាត់ មករស់នៅភ្នំពេញ ជាមួយគ្នានេះដែរគាត់ក៏បានបញ្ជូនក្មេងៗ របស់គាត់អោយទៅកាន់សាលារៀនដែរ ស្វែងរកការងារធ្វើក្នុងទីក្រុងនេះផងដែរ ។ នាពេលដំបូងគាត់បានជួលដីនេះ ហើយបានសង់កូនខ្ទមតូចមួយដើម្បីរស់នៅ ។ នៅពេល ដីនេះត្រូវបានលក់ទៅ ចំណាន នឹងអ្នកជិតខាងបាននាំគ្នា ទៅសង្កាត់។ ពួកគេក៏បានទទួលការអនុញ្ញាតិ អោយសាងសង់កូនខ្ទមនៅខាងក្រៅដីនោះ ដែលស្ថិតនៅតាមបណ្តោយ ផងផ្លូវរង់ចាំ រហូតដល់ពួកគេអាចទិញដីបាន ។ ប៉ុន្តែ តំលៃដីបានប្រែប្រួលហើយមានតំលៃខ្ពស់យ៉ាងខ្លាំងដែលធ្វើអោយគំរោងការពួកគេមិនអាចទៅរួច ។ លំនៅដ្ឋានដែលនៅតាម ចិញ្ចើមថ្នល់របស់ពួកគេក៏ស្ថិតនៅជាអចិន្ត្រៃយ៏ ។

គ្មាននរណាម្នាក់ដែលនៅទួលស្វាយព្រៃចូលចិត្តរស់នៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ របៀបនេះឡើយ ។ វាជាទីកន្លែងមួយដ៏ក្រខ្វក់ សម្លេងខ្ទរខ្ទាររបស់រថយន្ត ហើយក៏គ្មានកន្លែងសុវត្ថិភាព សំរាប់ក្មេងៗទាំងឡាយរត់លេងដែរ។ កាលពីមួយ ឆ្នាំកន្លងទៅ សាលាក្រុងបាន ធ្វើការ ព្យាយាមបណ្តេញ ពួកគេអោយចេញពីទីកន្លែងនេះ ដោយគានបានទទួលជោគជ័យបន្តិចណាសោះ ។ ម្ចាស់ភូមិគ្រឹះដែលនៅ ក្បែរៗនេះ បានព្យាយាមដុត បំផ្លាញផ្ទះទាំងអស់នេះ ។ ប៉ុន្តែ សហគមន៍ទួលស្វាយ ព្រៃស្ថិតនៅជិតសាលារៀន -កន្លែងធ្វើការងារ -ទីផ្សា ហើយប្រជាជនក៏ពុំមានលទ្ធភាពដែរក្នុងការ ដោះស្រាយ ដូច្នេះគេក៏បន្តរការស្ថិតនៅជាបន្តរទៀត ។ មានតែពីរផ្ទះប៉ុណ្ណោះដែលមានជីកបង្គន់ ។ ហើយអ្នកគ្រប់គ្នា ផ្សេងៗទៀតត្រូវតែស្វែងរកទីវាលសំរាប់ការ បន្ទោរបង់នានាដែលនៅក្បែរៗនោះ ។ ទាំងនេះគឺជាការដ៏លំបាកមួយ ជាពិសេសពេល ព្រលឹមនឹងពេលល្ងាច មនុស្សម្នាជាច្រើនទាំងនេះបានសម្លឹងរកមើលទីកន្លែងដើម្បីអង្គុយច្រហោងបន្ទោរបង់។ ក្នុងអំឡុងពេលខែភ្លៀង ផ្លូវថ្នល់ ដែលមិនបានឈូសឆាយនេះ បានក្លាយទៅជាផ្លូវទឹកមួយ ដែលពោរពេញទៅដោយភក់ហើយបាចសាចពេញ លូទឹក ។

អ្វីៗពេលអ្នកក្រធានធ្វើមានតំលៃខ្ពស់ នៅសហគមន៍ទួលស្វាយព្រៃពុំមានទឹកស្អាត ប្រើប្រាស់ទេ។ ប្រជាជនត្រូវតែទិញទឹកសំរាប់ ផឹក-ដាំស្ល-ងូត នឹងបោកគក់សំលៀកបំពាក់។ គេត្រូវចំណាយប្រាក់ ១៥០០រៀលសំរាប់ប្រើ២០០លីត្រ(៧។៥រៀលក្នុងមួយលីត្រ) ដែលតំលៃទឹករដ្ឋតែ ៣៥០រៀលប៉ុណ្ណោះ ក្នុងមួយម៉ែត្រគូប ១០។៣៥រៀលក្នុងមួយលីត្រ។ មានន័យថាប្រជាជនត្រូវបង់ប្រាក់រហូតដល់ ទៅ២១ដងច្រើនជាងអត្រាតំលៃទឹករដ្ឋនឹងរបស់ប្រើប្រាស់ឯទៀត។ ហើយគេក៏បានទិញចរន្តអគ្គិសនីដែលនៅជិតខាងគេ ក្នុងអត្រាតំលៃលើស ពីតំលៃភ្លើងរដ្ឋពី ៥ទៅ១០ដង ។ **សំរាប់អ្នកក្រីក្រ គ្មាន អ្វីដែលមានតំលៃទាបទេ ។**

ដំណឹងល្អបានមកដល់ ភាពស្វាហាប់នៃសហគមន៍ក្នុងការធ្វើគំរោងការបានធ្វើអោយអ្វីៗទាំងអស់មានការប្រែប្រួល។ គេបានធ្វើការរួមគ្នាជាមួយនឹងអ្នកដែលតាំងទីលំនៅស្ថិតនៅតាមចិញ្ចើមផ្លូវផ្សេងៗទៀតដើម្បីបង្កើតឡើងនូវគំរោងការជាលើក ដំបូងរបស់សហគមន៍នៅក្រុងភ្នំពេញក្នុងការគូសវាសនឹងចាត់ចែងតំបន់ទីតាំងលំនៅថ្មីនោះ នេះគឺជាអ្វីដែលគេបានធ្វើ: ● កម្មវិធីនៃការសន្សំប្រាក់ដ៏ខ្លាំងក្លាជាមួយនឹងការប្រមូលប្រាក់សន្សំរៀងរាល់ថ្ងៃ ● ស្វែងរកដីដែលទំនេរនៅជុំវិញទីក្រុងដែលអាចធ្វើការតាំងទីលំនៅបាន ● គូសវាសគិតគូអំពីផ្ទះតូចល្មម ដែលអាចសាងសង់បានដោយសន្សំសំចៃប្រាក់ដែលខំសន្សំ ● សាងសង់លំនៅដ្ឋានគំរូមួយតាមខ្នាតពេញលេញ ហើយដាក់តាំងបង្ហាញក្នុងការ បង្ហាញជាសាធារណៈអំពី ផ្ទះនេះ ផ្តើមធ្វើការចរចារជាមួយសាលាក្រុងអំពីកន្លែងតាំងទីលំនៅថ្មី

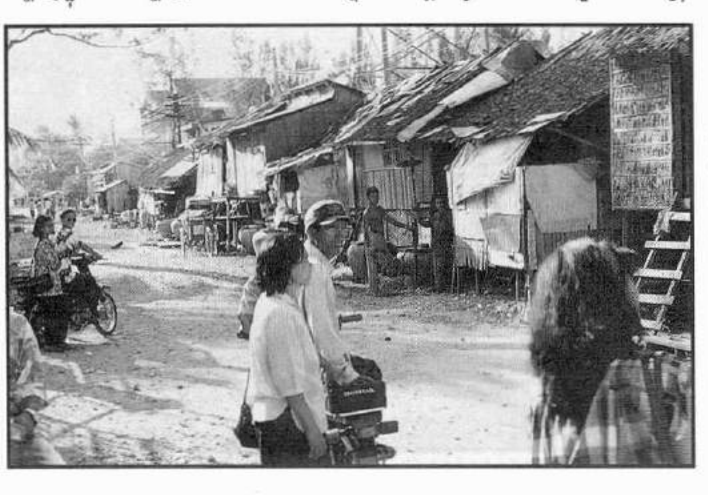

***Roadside settlements,** like this one in Toek La'ok, are probably the most vulnerable of all informal settlements. SUPF is working with the municipality to develop workable resettlement options for several large roadside communities around the city.*

COMMUNITY PROFILE :

Roadside Settlements

Toul Svay Prey is a roadside settlement of 67 houses, just off Mao Tse Tung Boulevard in Khan Chamkar Mon. It's small wooden and bamboo houses are built up against a high wall. Of all the poor settlements in Phnom Penh, those built along roadsides have probably the most uncertain tenure. SUPF's 1997 survey indicated that at least 25,000 people live along Phnom Penh's roadsides.

Toul Svay Prey's colorful leader is Men Chamnan. His broad shoulders and booming voice must have made him a formidable soldier. After being demobilized in 1984, he brought his family to Phnom Penh, to send his kids to school and find work in the city. At first he rented land and built a small hut. When this land was sold, Chamnan and several neighbors went to the Sangkat and got permission to rebuild their huts outside the land, along the street, until they could afford to buy land elsewhere. But skyrocketing land prices nixed those plans, and their makeshift settlement became permanent.

Nobody likes living in the street. It is dirty, cars roar by, and there's no safe place for kids to play. A year ago, the city tried unsuccessfully to evict the settlement. Nearby villa owners have even tried to burn down the houses. But the settlement is close to schools, jobs and markets, and the people have no alternative, so they continue to stay. Same old story.

Toul Svay Prey has no basic services. Only two families have latrines. All the others must us open areas nearby, but this is difficult, especially in morning and evening hours, when competition for private corners is fierce. During the rainy season, the unpaved road becomes a swirling river of mud and backed-up sewage.

The high price of being poor : Since there is no water supply in Toul Svay Prey, people must buy water for drinking, cooking and washing from small hand-pulled tankers. They pay 1,500 Riels for 200 litres (7.5 Riels per litre). The official city rate for water at 350 Riels per 1,000 litres (0.35 Riels per litre). That means people in Toul Svay Prey are paying ***21 times higher than the city rate*** for water - the most essential commodity. They also buy electricity from houses and shops nearby, at rates that are five to ten times higher than the city rate. ***It's not cheap being poor!***

But that's where the unhappy story stops and the good news begins. Toul Svay Prey is drafting plans to turn things around, and working with some other roadside settlements to plan Phnom Penh's first entirely community-designed, community-managed relocation project. Here's what they've been up to:

- Run an intensive programme of housing savings, with daily deposits
- Identified plots of open land around the city for possible relocation sites
- Explored different plot sizes and house layouts
- Designed small, affordable houses using cost-saving building techniques
- Built full-sized models of these houses and showed them at a public exhibition
- Begun negotiations with the city about relocation to the sites which they've located.

COMMUNITY PROFILE :

Phnom Penh's Extraordinary Rooftop Settlements in the Sky . . .

Many buildings in Phnom Penh have large roof terraces which offered prime living space for poor families coming back into the city. People claimed pieces of these rooftops and built simple shelters. Some who lived in flats below built shacks on the roof and rented them out. Gradually, full-sized settlements grew on these rooftops with shops, lanes, workshops and houses. SUPF's survey counted 73 large rooftop settlements in Phnom Penh, which are home to over 10,000 people.

Rooftop settlements have some clear advantages. Most are in the middle of the city, close to jobs and markets. In most, water and electricity are easily available. Rooftops have no flooding problems and greater security than settlements on the ground. Rooftops have fewer evictions because they are on private buildings.

Sometimes people living downstairs perceive rooftop populations as "squatters", even though most rooftop dwellers have paid for the houses they occupy, just like everyone else. Here again is that fuzzy line between *owners* and *squatters*.

In it's prime, Block Tan Paa was the city's largest apartment building, named for the Chinese merchant who built it in the sixties. It's four-story bulk fills an entire city block and has a big courtyard in the middle. Now crowded and dilapidated, the building hums like a beehive of human occupation. Over 1,500 people live on Tan Paa's packed rooftop, in 220 houses built of wood and bamboo. The first houses came up in 1981. In 1987, when land ownership began to be recognized, many more families came. Since then, there has been much buying and selling of houses in Tan Paa rooftop.

Many houses have electricity and water, but only five have toilets. There is only one common toilet, built a few years ago by the community and run on a pay-and-use basis, for 200 riels per use. Now Tan Paa's well-organised community is planning to build more toilets. They have chosen a place, found the sewer chambers down below, and started a collection to pay for the toilets.

Kei Phean's Story :

Kei Phean is a small, soft-spoken woman, who has lived on the Tan Paa rooftop since 1984. Phean clived in Kampong Cham Province, stitching army uniforms for a living. When her house burned down, the only thing she could save was her sewing machine. With that precious sewing machine tied in a scarf, Phean and her son set out for Phnom Penh.

She stayed with a brother and began tailoring work. When she had saved $400, she bought the trim 3 x 3 metre house she now occupies on Tan Paa. Phean has made many improvements to the little house, including an upstairs sleeping loft. Besides her tailoring, Phean now works with the Sangkat, is the SUPF community leader for Block Tan Paa, and runs a night school for working children.

កំរងឯកសារសហគមន៍ *ទីតាំងលំនៅដ្ឋានបែបរនៅកប់អាកាសលើដំបូលផ្ទះ*

អគារជាច្រើននៅកណ្ដាលក្រុងភ្នំពេញ មានដំបូលរាបស្មើរធំទូលាយ ដែលធ្វើអោយមានកន្លែងរស់យ៉ាងល្អប្រសើរណាស់សំរាប់គ្រួសារក្រីក្រចូលមករស់នៅក្នុងទីក្រុង។ ប្រជាជនបានចាប់ដីនៅលើផ្នែកនៃដំបូលអគារ ទាំងនេះនឹងនៅលើសំនង់ផ្ទះធម្មតាជាច្រើនទៀត។ ប្រជាជនខ្លះរស់នៅតែម្ដ។ ពួកគេបានរៀបចំ(ព្រៀង) -ផ្លូវតូច-ការងាររោងជាងនឹងផ្ទះសំបែង ។ សហពន្ធ័បានពិនិត្យរាប់ចំនួនលំនៅដ្ឋានមាន ៧៣ ផ្ទះធំៗដែលបានរស់ នៅលើដំបូលក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលមានប្រជាជនប្រមាណ ១០០០០នាក់។ លំនៅដ្ឋានដែលនៅលើដំបូលទាំងនេះ ជាលំនៅដែល នៅកណ្ដាលក្រុភ្នំពេញហើយមានអត្ថប្រយោជន៏យ៉ាងច្រើនព្រោះនៅកណ្ដាលក្រុង-ជិតកន្លែងធ្វើការ -ជិតផ្សារ។ ផ្ទះនៅលើដំបូលភាគច្រើនមានអ្វីៗទាំងអស់ដែលគេត្រូវការ ដូចជាទឹក-ភ្លើង ហើយការបណ្ដេញ ចេញទៀតសោតក៏មានតិចតួច ។

ជួនកាលប្រជាជននៅខាងក្រោមបានគំណត់ថាអ្នកដែលមករស់នៅខាងលេកីទាំងអស់នេះគឺជាអ្នករស់នៅដោយគ្មានច្បាប់។ ទោះបីជាភាគច្រើននៃអ្នកដែលមករស់នៅ បានចេញប្រាក់ដើម្បីកាន់កាប់ផ្ទះសំបែងរបស់ពួកគេក៏ដោយប្លុកតាន់ប៉ា ដែលជាអគារដ៏ធំមួយនៅទីក្រុងត្រូវបានដាក់ឈ្មោះតាម ពាណិជ្ជករចិនមួយរូបដែលបានសាងសង់អគារនេះក្នុង រវាងឆ្នាំ ១៩៦០។ ទីតាំងនេះមានផ្លូវពទ្ធ័ជុំវិញ មានទីធ្លាដ៏ធំ តែវាបានទុឌទ្រោមខ្លះហើយ ។ ប្លុកតាន់ប៉ាមានលំនៅដ្ឋានចំនួន ២២០ ដែលសង់ឡើងពីឈើ ឫស្សី ដែលមានមនុស្សរស់នៅប្រហែល ១៥០០ នាក់។ ការចាប់ផ្ដើមចូលមករស់នៅដំបូងគឺក្នុងឆ្នាំ១៩៨១ ដែលភាគច្រើនលំនៅដ្ឋានក្នុងទីក្រុង នឹងផ្ទះល្វែងនានា ត្រូវបានគេប្រកាន់អស់នោះ ។

ផ្ទះភាគច្រើនមានភ្លើងមានបន្ទរទឹក ប៉ុន្តែប្លុកតាន់ប៉ាពុំមានបង្គន់សំរាប់ប្រើទេ។ សំរាប់លំនៅទាំងអស់ មានបង្គន់ចំនួន ៥ហើយចំពោះបង្គន់សាធារនះគឺ មានតែមួយគត់វាត្រូវបានគេប្រើ ជាបង្គន់បង់ប្រាក់សំរាប់ការប្រើម្ដង២០០រៀល។ ឥឡូវនេះសហគមន៏កំពុងមានគំរោងការសាងសង់បង្គន់នៅលើដំបូលនេះថែមទៀត ។ ពួកគេបានជ្រើសរើសរួចហើយទីកន្លែងសំរាប់ធ្វើនឹងកន្លែងសំរាប់ដាក់លូបង្គូរចុះ ។ ប្រជាជនបានផ្ដើមប្រមូលប្រាក់គ្រប់គ្នា សំរាប់ធ្វើបង្គន់នេះចំនួន២០០០ទៅ៥០០០រៀលក្នុង ១ គ្រួសារ ។

ប្រវត្តិរបស់គីភឿន រឿងគីភឿនជារឿងតូចមួយ ជាស្ត្រីម្នាក់ដែលនិយាយស្រទន់ហើយតិចតួច គាត់បានរស់នៅលើដំបូលនៃប្លុកតាន់ប៉ានេះតាំងពី ១៩៨៤ម្លេះភឿនបានរស់នៅជាមួយកូនគាត់ ឯខេត្តកំពុងចាម ដែលបានទ្រទ្រង់គ្រួសាររបស់នាងដោយការដេរសំលៀកបំពាក់ទាហាន ។ នៅពេលដែលអគ្គីភ័យបានឆេះអស់ផ្ទះរបស់គាត់វត្ថុដែលនាងបានសង្គ្រោះបានគឺម៉ាស៊ីនដេរតែមួយគត់ ដែលគាត់បានខិតខំយ៉ាងអស់ពីសមត្ថភាពទំរាំទិញវាបាន ព្រមទាំង ត្រឹមសំលៀកបំពាក់ដែលស្លៀកជាប់នឹងខ្លួនប៉ុណ្ណោះ ហើយនាងក៏បានស្ពាយនាំយក ម៉ាស៊ីនដេរនេះធ្វើដំណើរមកកាន់ភ្នំពេញតែម្ដង ។ ជាបណ្ដោះអាសន្ន នាងបានរស់នៅជាមួយបងប្រុសរបស់នាង ដោយបានប្រកាន់យកនូវមុខរបរជាជាងកាត់ដេរ។ ក្រោយពីពេលដែលនាងសន្សំប្រាក់បានចំនួន ៤០០ដុល្លា នាងក៏បានទិញផ្ទះ មួយនៅប្លុកតាន់ប៉ានេះដែលមានទំហំត្រឹម ៣ម គុណ៣មប៉ុណ្ណោះ សំរាប់ការរស់នៅរបស់នាង នឹងកូនតូចៗរបស់នាងដែលជាស្ត្រីមេម៉ាយមួយរូប។ មិនថាយប់ឬថ្ងៃភឿនខិតខំធ្វើការ ដោយគ្មានគិតដល់ការ នឿយហត់ ឬក៏លំបាក ឬសំរាកឡើយ រហូតដល់បានធ្វើការកែច្នៃផ្ទះរបស់នាងពីផ្ទះដ៏តូចនេះបានជាច្រើនទៀត ដូចជាការសង់បន្ថែមឡោតឿនឹងរៀបតុផ្ទធ្វើជញ្ជាំងភ្ជាប់ជាមួយអ្នកជិតខាងផងដែរ។ ក្រៅពីការងារកាត់ដេរនាងបានធ្វើការងារជា មួយសង្កាត់នឹងក៏ជាប្រធានសហគមន៏ធ្វើការងារ ជាមួយសហពន្ធ័ផងដែរ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះនាងបានស្ម័គ្រចិត្ត ធ្វើជាគ្រូបង្រៀនពេលយប់សំរាប់ក្មេងៗនៅសហគមន៏របស់នាងក្នុងលក្ខណៈ ជាសាលាក្រៅម៉ោងថែមទៀត ។

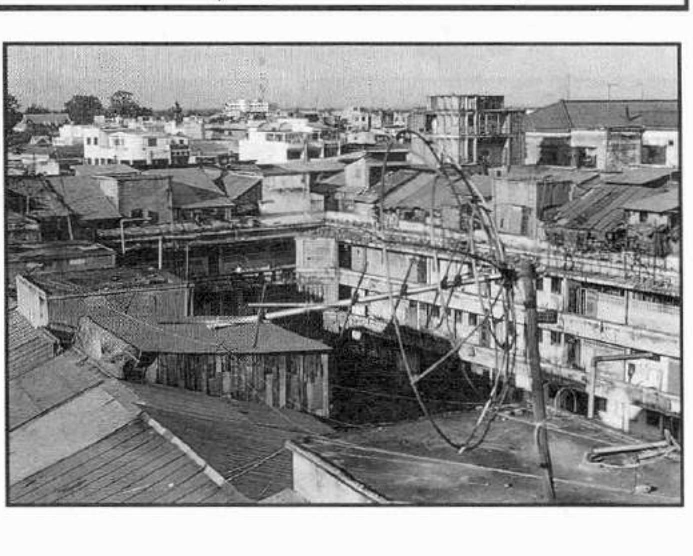

*Here is a shot looking across the wide courtyard of **Block Tan Paa**, towards the higgledy piggledy roofscape of the settlement on its rooftop. Just imagine all those acres of lovely, paved, open roof terrace in 1979, just waiting to be settled upon.*

ភូមិសាស្ត្ររបស់សហគមន៍ សំណង់តាមផ្លូវរថភ្លើង

ទំនប់អាចជួយទប់ទឹកទន្លេមិនឱ្យជន់លិចបានមែន តែវាក៏អាចធ្វើមិនឱ្យទឹកភ្លៀងហូរចេញទៅណារួចដែរ។ រាល់ទំនប់ទាំងអស់ នៅភ្នំពេញអាចជួយដោះស្រាយបញ្ហាបាន តែក៏អាចបង្កើតឱ្យមានបញ្ហាបានដែរនៅរដូវវស្សា ។ ផ្លូវរថភ្លើងនៅទីក្រុងនេះបានត្រូវសាងសង់ឡើងនៅលើទំនប់ខ្ពស់ៗដែលទ្រុឌទ្រោមទៅហើយ។ នៅតាមបណ្តោយផ្លូវទំនប់ទាំងនេះមាន ផ្ទះអណាធិបតេយ្យជាច្រើនខ្នង ។ ដោយសារទំនប់ទាំងនោះមានទឹកជ្រាបចូលបានដូច្នោះ នៅកន្លែងខ្លះផ្ទះដែលសាងសង់នៅតាមផ្លូវទីនោះក៏មានសភាពយ៉ាប់យ៉ឺនណាស់ដែរ ព្រោះថាសូម្បីតែ នៅក្នុងរដូវប្រាំងក៏មានទឹកដក់ជាប់ទីនោះដែរ ។

សំណង់នៅតាមផ្លូវរថភ្លើងដែលកើតឡើងមុនគេគឺមាននៅដើមទសវត្សរ៍ទី ៩០ ហើយអ្នកដែលនាំសាងសង់ផ្ទះនៅទីនោះមុនគេគឺជាបុគ្គលិកកម្មកររថភ្លើង ជាជនភៀសខ្លួនមកពីជំរំជាយដែន ជាយុទ្ធជនឬ ជាអ្នកចេញចូលតាំងទីលំនៅតាមរដូវកាល ។ បច្ចុប្បន្ននេះ អ្នកដែលតាំងទីលំនៅៗតាមផ្លូវរថភ្លើងមានចំនួនជាង ១០.០០០ នាក់ គឺគេរស់នៅទីនោះ រវៀបជាសហគមន៍មួយទៅហើយ ។ ក្រុមជួយប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចេះសន្សំប្រាក់របស់អង្គការ SUPF បានធ្វើការរបស់ខ្លួនយ៉ាងសកម្មតាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៥ មកនៅតាមផ្ទះជាច្រើនតាម ផ្លូវរថភ្លើងនោះ ។

នៅតាមផ្លូវរថភ្លើង(ខ) ដែលមានសំណង់ផ្ទះជាប់គ្នាស្អេកស្កះនៅពីខាងក្រោយស្ថានីយរថភ្លើងនោះឥឡូវនេះ មានទំនប់ថ្មីមួយដែលគេទើបនឹងលើក នៅក្បែរផ្លូវរថភ្លើង ។ ទំនប់ថ្មីនេះមានកន្លែង ជ្រាបទឹកដែលធ្វើឱ្យសំណង់នៅទីនោះមានទឹកដក់ជាប់ខួបប្រាំង ខួបវស្សាក្នុងមួយៗឆ្នាំ ។ ប្រជាពលរដ្ឋនៅទីនោះគេបានលើកផ្ទះរបស់គេឱ្យខ្ពស់ជាងមុន ហើយគេយកឫស្សីធ្វើស្ពានសំរាប់ដើរឆ្លងនិងទៅមកពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ។ ប៉ុន្តែទឹកបាននាំមេរោគបង្កជម្ងឺនិងមូសមកជាមួយផងដែរ ។ បង្គន់អនាម័យតាមផ្ទះគេបានហូរចូល ទៅក្នុងទឹកនោះដែលធ្វើឱ្យទឹកនោះក្រខ្វក់និងមានក្លិនស្អុយជាប់រហូត។

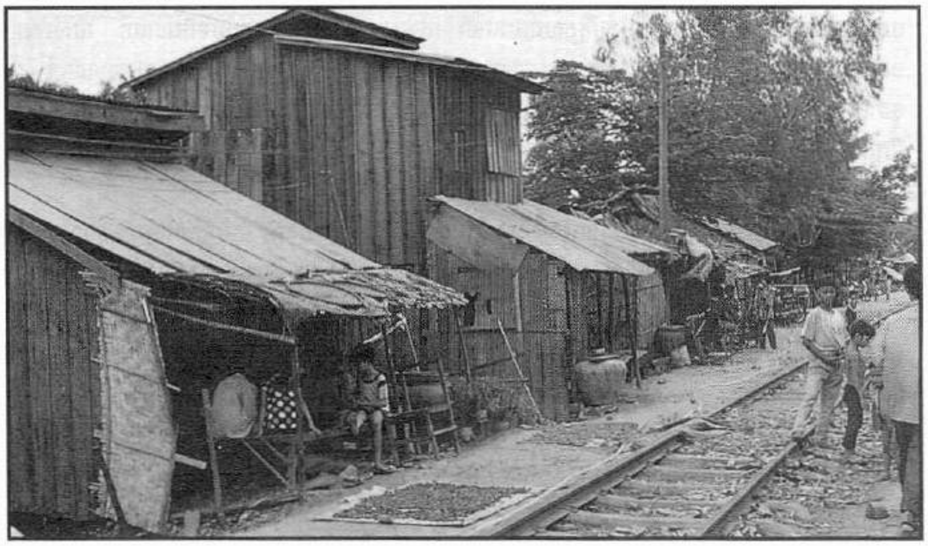

There aren't many trains going by these days. Houses that are close to the tracks, like these ones in Railway B Settlement, are on the highest ground, well out of the floods that turn nearby lowlands into backwaters.

សុខ គីមលី គឺជាអ្នកដឹកនាំរបស់អង្គការ SUPFប្រចាំនៅផ្លូវរថភ្លើង(ខ)គាត់ហើយនិងអ្នកដទៃទៀតដែលរស់នៅក្នុងសហគមន៍នោះបានរកមើលទីកន្លែងសំរាប់បញ្ចេញទឹកចោល។ នៅចុងសំណង់ផ្ទះជិតទួលគោកគេបានរកឃើញទីកន្លែងមួយសំរាប់បង្ហូរទឹកចេញ ។ គេមានគំរោងនឹងជួសជុល ព្រមទាំងពង្រីកបំពង់លូទឹកស្អុយក្រោមដីដែលមានស្រាប់នៅនោះ ។ ប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងសហគមន៍នោះនឹងធ្វើវិភាគទានសំរាប់ចេញថ្លៃជួសជុលនិងពង្រីកបំពង់នោះ ។

បង្គន់អនាម័យដែលខ្ពស់ដូចជាបល័ង្កស្តេច : សំណង់ផ្លូវរថភ្លើង (ក)ស្ថិតនៅម្ខាងទៀតនៃផ្លូវរថភ្លើងនេះ ។ សំណង់នេះគេសង់នៅលើទឹកនៅសង្ខាងផ្លូវរថភ្លើងនិងបឹងកក់ ។ គេសាងសង់ផ្ទះដោយដាក់ជើងសសរខ្ពស់និងមានបង្គន់ខ្ពស់ដែរដើម្បីកុំឱ្យកាកសំណល់ស្អុយនោះពេញហៀរពេលមានភ្លៀង។ ហ៊ុន ស៊ីណា គឺជាអ្នកដឹកនាំអង្គការ SUPF ប្រចាំនៅសហគមន៍ផ្លូវរថភ្លើង(ក) គាត់មានមោទនភាពនឹងចង្អុលប្រាប់យើង អំពីបង្គន់អនាម័យដែលមានកំពស់ "ដូចជាបល័ង្កស្តេច" នេះណាស់។ បង្គន់អនាម័យទាំងនេះមានកំពស់ពី ៤ ទៅ ៥ ម៉ែត្រហើយមើលទៅគដូចជា "បល័ង្កស្តេចមែន" ព្រោះវាខ្ពស់ ។

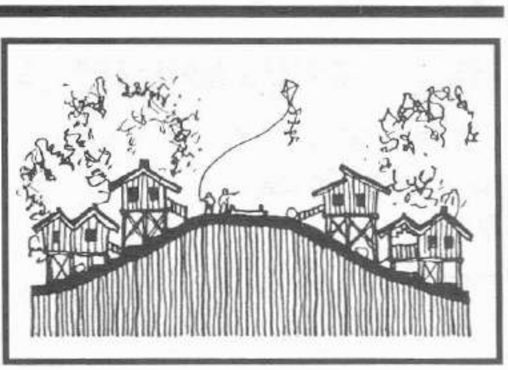

COMMUNITY PROFILE :
Railway Settlements

The problem with dikes is that besides ***keeping out*** the water from flooding rivers, they can also ***keep in*** rainwater that has nowhere else to go. Phnom Penh's vast network of dikes can create as many problems as solutions during the rainy season.

The city's railway tracks are built on some old and very high dikes. Along the sides of these railway dikes, informal settlements have grown. Not all of these are near lakes or rivers, but because of these dike problems, railway settlements have some of the swampiest conditions in the city, even in the peak of the hot season.

Settlement along the city's railway tracks began in the early 1990s. The first to build houses there were railway workers, refugees from border camps, soldiers and seasonal migrants. Now over 10,000 people live in railway settlements, which have become flourishing, established communities. SUPF savings groups have been active in several of the railway settlements since 1995.

Railway B, a crowded settlement behind the Railway station, a new dike built near the tracks has created a year-round swamp in an area that used to drain off. People have built their houses higher, and rigged up bamboo boardwalks to get around. But the standing water has brought with it disease and mosquitoes. Pit latrines have overflowed their sewage into the water, adding stink to the problems.

In a city with so much water, people quickly develop an understanding of how it moves and where it goes. Sok Kim Lee is the SUPF leader in *Railway B*. He and some others in the commmunity have studied the problem, looking for a place to drain off the water. At the west end of the settlement, near Tuol Kork, under a saw mill, they have found a spot for some possible drainage work. They have plans to repair and enlarge an underground drainage pipe that is already there. People in the community will contribute to cost of the work.

Toilets fit for a King :

Railway A is on the other side of the tracks, built in the watery places between the tracks and Boeng Kak Lake. Houses here are built up on very tall legs, with correspondingly tall pit latrines, to avoid sewage overflowing during the rains. Hun See Naa is the SUPF community leader in *Railway A*. He is proud to point out the dimensions of these throne-like latrines, which at four or five metres high are truely *princely*!

HOUSE DESIGN WORKSHOP :

Communities Stockpile their Ideas about House building on a Shoestring Budget

Most people in poor settlements build their own houses. If all their experiences were gathered together and recorded, they would make a vast encyclopedia of low-cost design tips. In March, people from 12 poor settlements around Phnom Penh held a house design workshop. For four days, they put together their ideas to design houses that fit their needs and their wallets.

They designed houses for different plot sizes, of 30, 60 and 100 square metres. It is difficult to imagine these different plot sizes if you have always lived in a tiny hut in the city. To make this easier, they used bamboo poles to mark the corners, and then stretched cloth around the poles to "enclose" the different plots. Once the plot bounderies were in place, people could walk around "inside". This allowed everyone to get a feel for the areas. Then more cloth and poles were used to mark out the walls of their houses, the bedroom, kitchen and hall inside.

The people formed groups to talk over their ideas and to make small models of their house designs, using cardboard, paper, and glue. Some enthusiastic students from the Faculty of Architecture came to help. The students have a different way of understanding construction, and it was good to work together.

The neighborhood of your dreams :

At the end, the models were lined up for everyone to peruse. Even poverty cannot keep people from the delight in making a home. The models were celebrations of color and pattern and ornamentation. Some models even had coconut trees in front, with tiny thermacol coconuts glued to the paper leaves.

On the last day of the workshop, more communities were invited to come see the models, and to choose the ones they liked best. Two models were chosen, one wood and one brick. Both models were designed to cost less than $2,000.

Wood or Brick?

The SUPF survey shows that 95% of the people in Phnom Penh's poor settlements live in wood or bamboo houses. Only 5% live in brick houses. People in Cambodia are experts in building with wood, but they also understand the problems of wood.

- Traditional wood houses on stilts are a sensible design for Cambodia's hot weather and rain. But they work best when completely separate, on large plots. This is not possible in crowded places in the city.
- Right now, wood houses are much cheaper than brick, but the forests are disappearing and the price of wood is going up.
- On small rowhouse plots, brick houses make sound-proof common walls. They also reduce the danger of fast-spreading fires.

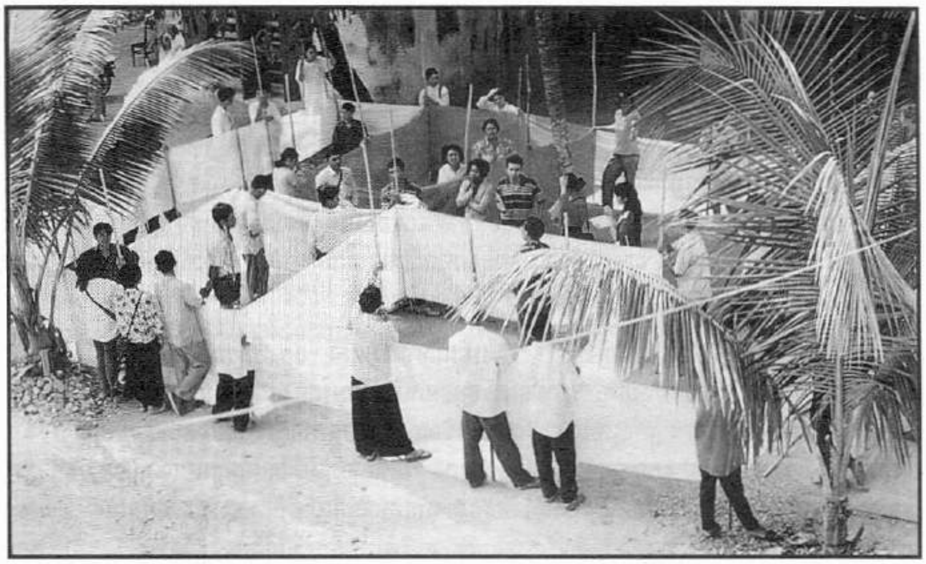

Sarani wants to open a perfume shop in front of the rowhouse she designed. Tho Thary laid out her house with room for a garden. Chamnan's idea was to build a "shell house", to keep costs down, and then add finishes later. A lot of ideas were tested "on the ground" during the house-design workshop last March.

សិក្ខាសាលាពីការគូសវាសប្លង់ផ្ទះ :

មនុស្សភាគច្រើននៅ សហគមន៍អ្នកក្រីក្រសង់ផ្ទះរបស់គេដោយខ្លួនគេផ្ទាល់។ គ្រប់បទពិសោធន៍ របស់គេអាចចងក្រងបានជាសៀវភៅដ៏ធំ ស្តីពីលំនៅដ្ឋានដែលមានតំលៃទាប។ នាខែមិនាមនុស្សចំនួន ១២សហគមន៍ នៅទូទាំងក្រុងភ្នំពេញបានធ្វើសិក្ខាសាលាមួយពីការធ្វើប្លង់ផ្ទះ។ ក្នុងរយៈពេលបួនថ្ងៃនេះ ពួកគេបានបញ្ចេញ នូវគំនិតពីការធ្វើប្លង់ផ្ទះ នឹងស្រមៃទៅដល់ផ្ទះដែលគេចង់នៅ ។

គេបានធ្វើការសិក្សាអំពីផ្ទះដែលមានតំលៃថោក នៅដីបរិវេណដីឡូត៍បីប្រភេទគឺ ៣០ម៉ែត្រការ៉េ, ៦០ម៉ែត្រការ៉េ, ១០០ម៉ែត្រការ៉េ ។ ដំបូងមានការលំបាកសំរាប់ធ្វើការស្រមៃដល់ទំហំដី ប៉ុន្តែគេបានយកបង្គោល មកបោះទៅតាមទំហំដីឡូត៍ដែលគេចង់បាន ហើយយកក្រណាត់មករុំ ពទ្ធ័ពីក្រៅ ធ្វើជាជញ្ជាំងដើម្បីបញ្ជាក់ទំហំផ្ទះ នៅពេលដែលគេបានធ្វើហើយ អ្នកទាំងនោះចាប់ផ្តើមដើរពេញក្នុងនោះគិតពីក្រលាផ្ទៃដែលគេចង់បាន បន្ទាប់មកគេបន្ត គិតពីទីតាំងនានា ចង្ក្រាន . . . ។

ក្រោយមកគេរៀបចំជាក្រុមដើម្បីបញ្ចេញគំនិតរបស់គេរៀងៗខ្លួនហើយប្រែក្លាយ វាមកជាផ្ទះគំរូតូចៗ អំពីក្រដាសវិញម្តង ដោយមានការចូលរួមគំនិតរបស់និស្សិតស្ថាបត្យកម្មផងដែរ។ ក្រោយមកផ្ទះគំរូនោះបានធ្វើហើយ រួចរាល់យ៉ាងស្អាតល្អ ដោយមានការលំអរដោយដើមដូងដើមឈើនានាដែលគេបានរចនាលំអរក្នុងបរិវេណដីឡូត៍នោះ ។

នៅថ្ងៃចុងក្រោយនៃសិក្ខាសាលា សហគមន៍ជាច្រើនត្រូវបានអញ្ជើញអោយ ចូលរួមទស្សនាផ្ទះគំរូ នោះហើយនឹងជ្រើសរើស យកផ្ទះណាមួយដែលគេពេញចិត្តបំផុត ពេលនោះគេជ្រើសរើសបានផ្ទះគំរូ ២ ដែលធ្វើពីឈើ មួយទៀតពីថ្ម ហើយផ្ទះនិមួយៗនឹងត្រូវចំណាយអស់តិចជាង ២០០០ដុល្លា ។

ឈើ ឬ ថ្ម?

ការធ្វើអង្កេតរបស់ស.ស.អ.ក បានបង្ហាញថា៩៥ភាគរយនៃប្រជាជននៅភ្នំពេញ អ្នកក្រីក្ររស់នៅ ក្នុងផ្ទះធ្វើពីឬស្សីឬឈើ ៥ភាគរយជាថ្ម ប្រជាជនកម្ពុជាមានការយល់ដឹងពីរចនាសម្ពន្ធ័ ផ្ទះឈើនឹងយល់បាន ពីបញ្ហារបស់វា ។

- ផ្ទះឈើបូរាណដែលសង់ផុតពីដី ត្រូវបានគេស្គាល់ច្បាស់នៅកម្ពុជាដែលជាប្រទេសក្តៅ -សើម។ ហើយ ផ្ទះឈើរបៀបនោះវាពុំមាន លក្ខណៈល្អប៉ុន្មានទេ សំរាប់តំបន់ចង្អៀតៗក្នុងទីក្រុង។
- ឥឡូវនេះផ្ទះឈើ មានតំលៃថោកជាងផ្ទះថ្ម ប៉ុន្តែឈើវានឹងមានតំលៃថ្លៃ ។
- ផ្ទះឈើអាចអោយភ្លើងឆេះបានងាយជាងផ្ទះថ្ម

ពិពណ៌ផ្ទះគំរូ ទីក្រុងភ្នំពេញកំពុងគិតមើលពីគំនិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

កាលពីខែ ឧសភា គំរូផ្ទះពីរដែលគំរោងឡើងដោយបណ្តាសហគមន៍នោះបានធ្វើឱ្យពួកគេមានជ័យជំនះដំបូងជាសាធារណៈ។ គំរូទាំងមូលរបស់គំរោងផ្ទះទាំងពីរនោះត្រូវសាងសង់ដោយប្រើក្រណាត់ និងឈើដែលតាំង នៅពីក្រៅការិយាល័យអង្គការ រួភច នៅក្នុងខណៈទន្លេបាសាក់ ។ មានប្រជាពលរដ្ឋមកពីសហគមន៍ ក្រីក្រជាច្រើនរាប់រយនាក់នៅ ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញបានមកមើលពិពណ៌នេះ ។ ប្រជាពលរដ្ឋដែលមកទស្សនា នោះបានដើរចូលកាត់តាមផ្ទះទាំងពីរនោះហើយ គេបានជជែកគ្នាជាមួយអ្នកធ្វើប្លង់ឬគំរូផ្ទះនោះទៀតផង ។ មានមន្ត្រីរាជការ និង មន្ត្រីសាលាក្រុង មន្ត្រីអង្គការក្រៅ រដ្ឋាភិបាល និងអង្គការទេសភាគីជាច្រើនក៏បានអញ្ជើញមកទស្សនាដែរ ។

ផ្ទះទាំងពីរនេះត្រូវបានធ្វើគំរោងប្លង់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ ជាទីបំផុតសំរាប់សាងសង់នៅលើផ្ទៃដីតូចមួយកន្លែងនិងប្រើថវិកាចំនួនតិចតួច។ តំលៃផ្ទះឈើនោះគេបានប៉ាន់គិតទៅតាម តំលៃឈើអារនៅលើទីផ្សារ សព្វថ្ងៃគឺមួយម៉ែត្រគុីគុណថ្លៃ ១២៥ ដុល្លា ។ ចំណែកផ្ទះថ្ម គេវិញត្រូវគ្រោងប្លង់ដែលមានចាក់គ្រឹះ មាំនិងថ្មសំរាប់ជួយទ្រជាន់ទី ២ ដែលត្រូវធ្វើ ទៀតនៅថ្ងៃអនាគត ។ តំលៃធ្វើផ្ទះថ្មីសាមញ្ញ មួយខ្នង បើគិតជាម៉ែត្រក្រឡាគឺ ១០០ ដុល្លាក្នុងមួយម៉ែត្រ ។ ដើម្បីបន្ថយ តំលៃសាងសង់ផ្ទះបែបនេះ ប្រជាពលរដ្ឋយើងគាត់មានយោបល់ខ្លះដូចតទៅ ជាដំបូង • សាងសង់តែ " តួផ្ទះនៅ " សិនបានហើយ ក្រុមគ្រួសារផ្ទះនោះជាអ្នកបិទ ឬលាបជញ្ជាំងរួចធ្វើឬដាក់កំរាលជាក្រោយ។ • ធ្វើជញ្ជាំងបែបសាមញ្ញធម្មតាដើម្បីកុំឱ្យចុះលុយ ។ • ប្រើកំលាំងមនុស្សក្នុងគ្រួសារជួយធ្វើដើម្បីកុំឱ្យចុះលុយជួលជាងគឺមិនចាំបាច់មានអ្នកមកពីក្រៅជួយច្រើនទេ។ • ធ្វើផ្ទះឱ្យស្របពេលគ្នាចងក្រងគ្នាជាក្រុមព្រោះត្រូវទិញសំភារៈជាដុំមិនត្រូវទិញជារាយទេ ។

MODEL HOUSE EXHIBITION :

Phnom Penh gets a look at People's Ideas

The two house designs made their triumphant public debut in May. Full-size models of cloth and wood were put up near the SUPF office in Basaac. Hundreds of people from around the city came to see the houses and meet the designers. Officials from the Royal Government and the Municipality also came, along with friends from NGOs and other organisations.

Both houses were designed for small plots and small budgets. The wood house was priced at current timber prices of $125 / cubic metre. The brick house has a hefty foundation and concrete frame to support a future second floor. Simple brick construction runs about $100 per square metre. Here's how the people plan to bring those rates down :

- Build only core houses now, families can plaster and finish floors later.
- Use common walls to reduce wall costs
- Trim labour bill by contributing family labour, eliminating middle men.
- Build houses in groups, buy materials in bulk.

Wood House Costs :

តំលៃធ្វើផ្ទះឈើ/គិតជាដុល្លាអាមេរិក *(in US Dollars)*

Area: Upstairs	មានអ្វីខ្លះ មានជាន់លើ	24 sq. metres
Kitchen	មានចង្ក្រានបាយ	8 sq. metres
Total Area	សរុបទំហំ	**32 sq. metres**
Timber Frame, floor	ឈើអារធ្វើគ្រោងនិងក្រាល	$ 290
Timber Walls	ឈើអារសំរាប់ធ្វើជញ្ជាំង	303
Roof	ដំបូល	199
Doors, windows, stairs	ទ្វារបង្អួចជណ្តើរ	344
Latrine	បង្គន់អនាម័យ	22
Labour	កំលាំងពលកម្ម	160
TOTAL	**សរុប**	**$ 1,314**
Rate	**អត្រាតំលៃក្នុងមួយម៉ែត្រក្រឡា**	**$41 / sq. metre**

Brick House Costs :

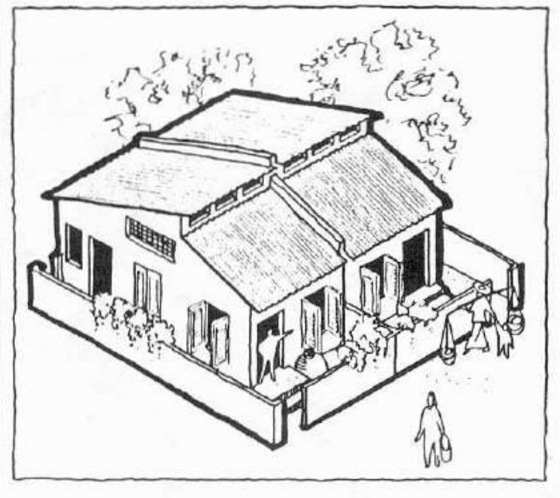

តំលៃធ្វើផ្ទះឥដ្ឋបូក

***Area:* Full House**	ទំហំ	**24.5 sq. metres**
Foundation, columns, floor	គ្រឹះ សសរ កំរាល	$ 500
Brick Walls	ជញ្ជាំងឥដ្ឋ	500
Roof	ដំបូល	100
Doors, Windows	ទ្វារ បង្អួច	275
Finishes	លាបថ្នាំ សំអាត	150
Latrine	បង្គន់អនាម័យ	20
Labour	កំលាំងពលកម្ម	350
Total	**សរុប**	**$ 1,620**
Rate	**អត្រាតំលៃក្នុងមួយម៉ែត្រក្រឡា**	**$66 / sq. metre**

HOW WE LIVE :

The City Needs the Working Poor

A lot of the problems faced by the city and by the poor are put into perspective when you realize this simple relationship: ***Poor people come to the city because it offers the jobs they need; the city needs the poor for their cheap labour.***

Climb up the dark stairs of Phnom Penh's crowded buildings and you hear the rattle of sewing machines. In the streets you see people selling petrol from soda bottles, cooking soup, patching tires. In the narrow lanes of informal settlements, you pass shops selling salt, fish and sauces knotted up in tiny pastic bags. The city is filled with people working, selling, dealing.

The Noodle Lady :

Kunthea sells noodles in front of Wat Niroth. Every morning she buys flat white noodles, fish and greens at the market. Back home, she cooks the noodles, prepares her sauces, and loads everything into a yoke she carries over her shoulder. Her customers are labourers and cyclo drivers who squat on the ground, slurping her savory noodles from china bowls. Twice a day she cooks and sells, morning and afternoon. Kunthea is one of *thousands* of self-employed noodle sellers in Phnom Penh. She makes about 5,000 Riels a day, or about US$50 a month. She lives in an informal settlement nearby in Chbar Ampouv.

This is the informal sector at work. It works like a hearty and fast-growing plant which thrives in harsh conditions, and it is doing more to develop Phnom Penh than all the foreign aid or government programmes in the world. But where do all these workers live?

Informal settlements are like piggy-banks of labour for Phnom Penh. They supply the city with thousands of workers, whose cheap labour is vital to the city's economic success, but whose wages are to small to afford decent housing. Who lives in informal settlements? Here is what SUPF found out about employment in the city's informal settlements:

What do People do?

Number of settlements surveyed	379 settlements
Total population	171,730 people

WOMEN'S JOBS

Total working women	27,535 women
• Housewife	26%
• Self-employed, small businesses	62%
• Labourer	8%
• Government job	3%
• Private job	1%

MEN'S JOBS

Total working men	37,123 men
• Self-employed, small businesses	19%
• Labourer	43%
• Government jobs	19%
• Private jobs	3%
• Moto / Cyclo driver	16%

យើងរស់នៅដោយរបៀបណា ទីក្រុងនេះវាត្រូវការអ្នកក្រឱ្យធ្វើការងារ

បើយើងចង់ដឹងអំពីបញ្ហាជាច្រើន ដែលមាននៅក្នុងទីក្រុងយើងចាំបាច់ត្រូវយល់ អំពីទំនាក់ទំនងសាមញ្ញធម្មតានេះជាមុនសិន អ្នកក្រីក្រគេមកនៅតាមទីក្រុងពីព្រោះ គេត្រូវមករកការងារធ្វើ ។ គឺទីក្រុងត្រូវការអ្នកក្រឱ្យមកធ្វើការងារព្រោះថាឈ្នួលសំរាប់អ្នកក្រវាថោក ។មនុស្សគ្រប់ៗរូបរស់នៅភ្នំពេញសុទ្ធតែប្រកបមុខរបរការងារផ្សេងៗ។ នៅតាមទីប្រជុំជនដែលមានមនុស្សច្រើនកកកុញយើងនឹងបានឮសម្លេងម៉ាស៊ីនដេរទ្រហ៊ឹង។ រីឯនៅតាមដងវិថីនានាវិញយើងនឹងបានឃើញ មនុស្សលក់ ប្រេងសាំង លក់បបរ ប៉ះកង់ឡាន ម៉ូតូ ។ល។ នៅតាម សំណង់តូចៗបែបអណាធិបតេយ្យ យើងនឹងឃើញមានកន្លែងលក់អំបិល លក់ត្រី លក់ទឹកត្រី ដែលគេច្រក ថង់តូចៗ ។

ស្ត្រីអ្នកលក់នំបញ្ចុក : នាងគន្ធាជាអ្នកលក់នំបញ្ចុកនៅមុខវត្ត និរោធន៍ ជារៀងរាល់ព្រឹកនាងតែងតែទៅទិញនំបញ្ចុក ទិញត្រី បន្លែ នៅផ្សារ។ នៅផ្ទះ នាងធ្វើទឹកសម្លរនំហើយរៀបចំរបស់របរសព្វគ្រប់បែបយ៉ាងដាក់សង្រែក រួចរែកដើរលក់។ អ្នកដែលទទួលទាននំបញ្ចុករបស់នាងមានកម្មករនិងអ្នកធាក់ស៊ីក្លូ។ ពួកគេច្រើនអង្គុយពែន ភ្នែន លើដីផ្ទាល់ទទួលទាន នំបញ្ចុកដ៏ឆ្ងាញ់របស់នាងដែលចាប់ដាក់ចានគោមតូចៗ ។ ក្នុងមួយថ្ងៃៗនាងត្រូវ ដាំទឹកសម្លនំ និង ដើរលក់ពីរដង។ នាងគន្ធាជានារីម្នាក់ក្នុងចំណោម នារីរាប់ពាន់នាក់ដែល ដើរលក់នំបញ្ចុកដោយខ្លួនឯងនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ នាងអាចចំណេញប្រាក់បានប្រហែលជា ៥.០០០រៀលក្នុងមួយថ្ងៃៗបបានប្រហែល ៥០ដុល្លាក្នុងមួយខែៗ។ នាងមានទីលំនៅៗសំណង់ អណាធិបតេយ្យជិតៗនេះគឺ នៅច្បារអំពៅ។

នេះគឺជាប្រភេទការងារ មួយអាចឱ្យមនុស្សយើង រកប្រាក់ចំណូលបានតិចតួច ។ វាជាការងារដែលជួយធ្វើឱ្យអភិវឌ្ឍន៍ទីក្រុងជាងទទួលអំណោយពីបរទេសឬពីកម្មវិធីរបស់រដ្ឋ។ ប៉ុន្តែតើអ្នកទាំងនេះនឹងត្រូវរស់នៅទីណាបាន? សំណង់អណាធិបតេយ្យ គឺដូចជាកូនជ្រូកសំរាប់ដាក់សន្សំកំលាំងពលកម្មមនុស្សធ្វើការឱ្យទីក្រុងភ្នំពេញ ព្រោះថាសំណង់ទាំងឡាយនោះអាចផ្តល់កំលាំងមនុស្ស ឬ កម្មកររាប់រយពាន់នាក់ឱ្យធ្វើការងារសំរាប់ទីក្រុងដំណើរការ ។ កំលាំងពលកម្មរបស់អ្នកទាំងនេះវាចាំបាច់ណាស់សំរាប់នាំឱ្យសេដ្ឋកិច្ចទីក្រុងបានសំរេចជោគជ័យ ប៉ុន្តែ ប្រាក់ដែលគេរកបានមកនោះវាមានចំនួនតិចតួចពេកដែលមិនអាចយកទៅធ្វើផ្ទះសម្បែងល្អបាន ។ តើនរណាគេដែលរស់នៅតាមសំណង់អណាធិបតេយ្យទាំងនេះ? នេះហើយដែលអង្គការ SUPF បានរកឃើញអំពីការងារ នៅតាមសំណង់អណាធិបតេយ្យនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។

តើមនុស្សទាំងនេះគេធ្វើអ្វីខ្លះ ?

ចំនួនផ្ទះអណាធិបតេយ្យដែលយើងបានធ្វើអង្កេត	៣៧៩កន្លែង
ចំនួនប្រជាជនសរុបនៅតាម	១៧១.៧៣០នាក់
ការងាររបស់នារី ចំនួននារីធ្វើការងារ	៣៧.៥៣៥ នាក់
ធ្វើមេផ្ទះ ឬ នៅផ្ទះ	២៦ %
លក់ដូរខ្លួនឯង លក់កំប៉ិកកំប៉ុក	៦២ %
ធ្វើជាកម្មករប្រើពលកម្ម	៨ %
ធ្វើការរាជការ	៣ %
ធ្វើការងារឯកជន	១ %
ការងាររបស់បុរស ចំនួនបុរសធ្វើការងារ សរុបមាន	៣៧.១២៣ នាក់
លក់ដូរខ និង លក់កំប៉ិកំប៉ុក	១៩ %
ធ្វើជាកម ករប្រើពលកម	៤៣ %
ធ្វើការរាជការ	១៩ %
ធ្វើការងារឯកជន	៣ %
រត់ម៉ូតូឌុប និង ធាក់ស៊ីក្លូ	១៦ %

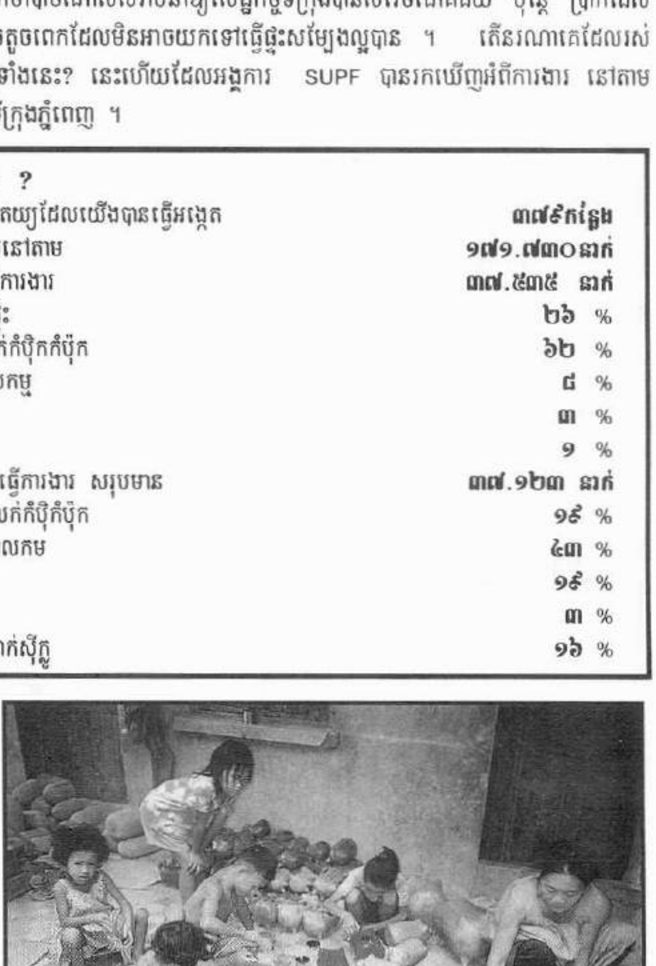

***Painting clay piggy banks for sale in the city's markets** - the mother uses her hand to smear on the red and yellow glazes, while the children decorate them with flowers and flourishes. Don't let anyone tell you this hard-working family is not a vital part of the city's success story.*

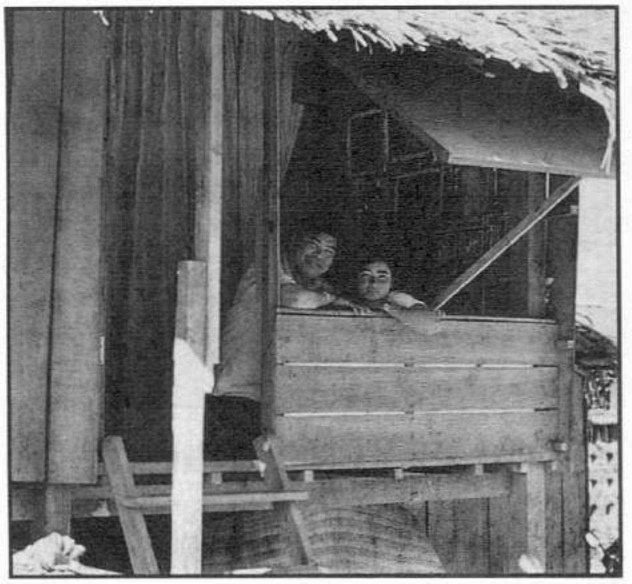

This is Tho Thary's house in Toek La'ok roadside settlement. Small and carefully crafted - it follows all the rules of traditional Cambodian building wisdom. Until you've sat on the smooth floorboards in the cool interior, it's hard to imagine how delightful such houses can be.

យើងរស់នៅយ៉ាងដូចម្តេច ផ្ទះដូចជាឆ័ត្រ

ពេលអ្នកមកពីប្រទេសក្រៅមកដល់ប្រទេសកម្ពុជាដំបូង ពួកគេច្រើនមានអារម្មណ៍រីករាយចូលចិត្តខ្លាំងដោយ សារបានឃើញផ្ទះរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ព្រោះថាផ្ទះទាំងឡាយច្រើនធ្វើខ្ពស់ពីដីមានជើងសសរវឹងមាំទ្រពីក្រោម និងមានដំបូលមើលទៅដូចជាស្លាប។ យើងបានឡើងផ្ទះនោះតាមជណ្តើររាងចោត រួចហើយទទួលទាន ទឹកតែពេលយើងអង្គុយនៅលើក្តារក្រាលផ្ទះដែលមានសភាពរលោងស្រិល ។ ជុំវិញផ្ទះមានដើមដូងដើមខ្នុរ នឹងមានសត្វមាន់ដើរនៅពីខាងក្រោមផ្ទះហើយមានកូនង៉ាដេកក្នុងអង្រឹង។ ផ្ទះទាំងនេះធ្វើឡើង ដូចជាផ្ទះនៅក្នុងរឿង ព្រេងសំរាប់កុមារមើលអញ្ជើដែរ។

មានទេសចរណ៍ម្នាក់មកពីប្រទេសឥណ្ឌាបាននិយាយថា :
"ផ្ទះជនជាតិឥណ្ឌា ធ្វើដូចជាបន្ទាយទាហាន រីឯផ្ទះរបស់ជនជាតិខ្មែរធ្វើដូចជាឆ័ត្រ "

នៅតំបន់អ្នកក្រីក្រ គំនិតនិយាយអំពីការសាងសង់ផ្ទះនេះនៅតែមានជាបន្តរហូតមក ។ ឈើដែលគេធ្វើនោះអាចមានសភាពស្តើងជាង ឬគគ្រើមជាង ហើយដំបូលវិញអាចធ្វើពីស្លឹកត្នោតដែលមិនមែនជាក្បឿង ប៉ុន្តែ បើនិយាយពីគំនិតសាងសង់វិញគឺដូចគ្នាទាំងអស់ ។ នេះពុំមែនចោទឡើងដោយសារបញ្ហាថា ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគឺជាអ្នក មានមនោសញ្ចេតនាខ្លាំងទៅលើប្រពៃណីរបស់ខ្លួននោះឡើយ ប៉ុន្តែផ្ទុយមកវិញគឺមកពីគេមានហេតុផលល្អ ទៅវិញទេដែលនាំឱ្យគេធ្វើផ្ទះបែបនេះ ។

- សសរផ្ទះនៅពីខាងក្រោមផ្ទះនោះវាជាអ្នកធ្វើឱ្យផ្ទះស្ថិតនៅខ្ពស់ពីដី ឬ ទឹកនៅពេលមានភ្លៀងជន់លិច ។ នៅពីក្រោមផ្ទះវិញ គេអាចមានកន្លែងសំរាប់ដេកពួនទៀតនៅរដូវប្រាំង ឬ រដូវក្តៅព្រោះនៅខាងក្រោមវាត្រជាក់ជាង។
- ញ៉ាំង និង បង្អួច ជួយធ្វើឱ្យមានខ្យល់ចេញចូលនៅរដូវក្តៅ និង ពេលមានធាតុអាកាសត្រជាក់ ។
- ឈើមានតម្លៃថោកជាងឥដ្ឋឬថ្ម ងាយស្រួលពេលធ្វើ ព្រមទាំងស្រួលរកជាងធ្វើទៀតផង។
- ដើមឈើនៅជុំវិញផ្ទះ ដូចជាដូង-ឈើហូបផ្លែឯទៀតៗ ជួយជាម្លប់ដល់ផ្ទះ ។
- ដំបូលផ្ទះគេធ្វើឱ្យមានកន្លែងត្រងយកទឹកភ្លៀង បានដោយគេត្រូវបញ្ចូលទឹកនោះក្នុងពាងឬអុងសំរាប់ផឹក និងបោកគក់ផ្សេងៗ ។

រៀងរាល់ឆ្នាំទឹកជំនន់ ចេះតែខ្លាំងទៅៗ ហើយជារៀងរាល់ឆ្នាំដីដែលជាជ្រោយច្រាំងមាត់ទន្លេ ត្រូវរលាយហូរទៅតាមទឹកជានិច្ច។ ប្រជាជនដែលរស់នៅតាមច្រាំងទន្លេក្នុងបរិវេណទីក្រុងភ្នំពេញច្រើនជួបប្រទះបញ្ហាបន្ថែមមួយទៀតដែល អ្នកខ្លះចាំបាច់ត្រូវតែរើរុះផ្ទះទៅនៅកន្លែងផ្សេង ដូច្នេះផ្ទះ ឈើអាចងាយស្រួលជាង ។

ផ្ទះដែលងាយរើរុះផ្លាស់ទីកន្លែង

យ៉ាន ស៊ូម៉ៃ គាត់រស់នៅជាប់ច្រាំងទន្លេសាបក្នុងសង្កាត់ច្បារអំពៅ ។ គាត់តែងរើរុះផ្លាស់កន្លែងផ្ទះគាត់ជាញឹកញាប់ ដោយសារច្រាំងទន្លេបាក់ដី។ គាត់ច្រើនរើផ្ទះម្តងមួយផ្ទាំងៗរួចដាក់ផ្គុំគ្នាវិញនៅទីតាំងថ្មី ឥឡូវនេះគាត់បានបាញ់ថ្នាំដាក់លេខស្រួលចំណាំដាក់លើសសរ និងឈើសំខាន់ៗ ។

HOW WE LIVE :

" Houses like Umbrellas "

Anyone who comes to Cambodia for the first time cannot help but be charmed by the wooden houses Cambodians build. They are built on stilts of precious hardwoods, with tiled rooftops ornamented with wing-like figures at the corners. Their stairs are steep as ladders, their polished floorboards have gaps between, big enough to push a cigarette butt through. Coconut palms and jackfruit trees surround them, chickens scuffle between the columns, babies sleep suspended in hammocks. *They are like houses designed for a fairy tale.*

A visitor from India made this observation : *"Indian houses are built like fortresses, Khmer houses are built like umbrellas."*

In poor settlements, all this magical wisdom about housebuilding fully survives. The wood may be thinner or more roughly planed, the roof may be palm thatch instead of tiles, the floors may be split bamboo instead of gleaming planks, but the idea is the same. This is not because Khmer people are all sentimentalists (although many are!), but because there is good sense behind these designs. These houses help poor people survive in flood-prone corners of the city where nobody else wants to live.

- The stilts keep houses above flood waters during the rains, double living space, and provide cool shade underneath during the hot season.
- Their airy, perforated walls and louvered windows catch breezes and allow plenty of air circulation in Cambodia's sticky, tropical climate.
- Wood is still cheaper than brick, easier to build with and all the fine carpentry skills survive
- Thick trees around the house provide cooling shade, as well as coconuts and fruit.
- Those delightful winged roofs are designed not to *shed* rainwater, but to *catch it* between their gables and channel it into pots down below, for drinking and washing.

Every year, the floods in the Mekong Delta get worse, and every year more land is lost to the rivers through erosion of their banks. Phnom Penh is criss-crossed by rivers. For many who live along their edges, yearly shifting of their houses is a tiresome and expensive necessity, but made easier by wooden house-building systems.

Portable Houses :

Yan Sumai lives on a high bluff along the Tonle Sap River, in Chbar Ampou. She has had to move back from the eroding river banks many times. She and her sons have taken apart her wooden house, moved it, and put it back together again *so many times* that they have now painted number codes on all the columns and beams to streamline the operation.

BACK TO THE OLD LAND PROBLEM AGAIN :

Location is Critical to the Lives of the Urban Poor . . .

Relocation is a strategy many cities use to clear unwanted settlements. But moving poor families to remote parts of the city never works. In one relocation project, the city aquired land at Kop Sreou and divvied it up between families evicted from squatter settlements in the city. The project offered "free land and free houses." Never mind that the land was flooded for half the year and 20 kms from the city centre.

A year later, 70% of the 506 houses in Kop Sreou had been abandoned or sold. People couldn't find work, schools were far away, transport costs were high. So they moved back to informal settlements in the city. Now, the muncipality is trying the same thing again at Toul Sambo, but is having trouble finding takers for the free plots, which most consider too far away.

The problem is not with relocation *per se*, but with the poor being excluded from planning the projects. If communities had been asked what they thought about the sites, anybody would have said the land was hopeless and too far away. These projects miss two important facts:

1 ***Location is crucial :*** Poor people have good reasons for living where they do. Their communities offer support structures of friends and relatives. Living close to jobs and schools cuts the expense of transportation. The minute these factors disappear, the delicate survival formula breaks down.

2 ***No such thing as free land :*** Projects like these are never *free*. People give up houses and land *which they paid for*, and leave behind vital sources of income. The city is not giving anything away but only exchanging land for land.

Nobody gets land for free :

Bopha lives in T-86, where she sells vegetables and fish. She came to Phnom Penh in 1993 from a refugee camp on the Thai border. The UN gave her a small resettlement allowance, which she put together with her savings to buy 20 square metres of land for $1,500 from a soldier who had been alloted the plot. Then she built a simple wooden house for about $1,000. That comes to $2,500 - a hefty investment for a family earning less than $70 a month.

But what if the poor were involved? What if they selected the relocation sites and helped plan out the scheme? Last year, several SUPF communities teamed up with USG and the UNCHS to do just that. They combed the city, looking for open land that was high enough to be out of the floods, and close to jobs and schools. They identified five sites and are now negotiating with the Municipality about aquiring the land for the resettlement of several roadside communities. One site in particular, near Wat Samboor Meas, is everybody's favorite and has become the centre of their planning.

Nobody lives here. This is the main road in the resettlement scheme at Kop Sreou, lined with hcuses that have been abandoned, because they are too far from jobs and schools, not to mention being submerged in floodwaters for half the year.

បញ្ហារបស់បញ្ហាដីធ្លី សារៈសំខាន់នៃទីតាំងលំនៅ

នៅតាមបណ្ដាទីក្រុងនានាភាគច្រើនគេច្រើនប្រើគំរោងកម្មវិធី ប្ដូរទីតាំងលំនៅសំរាប់យកអ្នកមាន លំនៅអនាធិបតេយ្យ ចេញពីកន្លែងមួយដែលរដ្ឋត្រូវការ ប៉ុន្តែការដែលគេបញ្ជូនអ្នកក្រីក្រឱ្យទៅរស់នៅតាមតំបន់ ដាច់ស្រយាលពីទីក្រុងនោះគេពុំ ដែលធ្វើបានសំរេចឡើយ ។ សាលាក្រុងធ្លាប់បានប្រើដីនៅតំបន់ កប់ស្រូវ ធ្វើជាទីតាំងលំនៅថ្មីដែលគេមានក្នុងគំរោងមួយ ។ គេបានបែងចែកដីមួយឡូត៍ប្រគល់ឱ្យទៅក្រុមគ្រួសារ ប្រជាពលរដ្ឋដែលត្រូវបានបណ្ដេញចេញពីតំបន់អនាធិបតេយ្យនៅក្នុងទីក្រុង។គំរោងកម្មវិធីនោះគេបានឱ្យដីនិងឱ្យផ្ទះទៅប្រជាពលរដ្ឋ "ទទេរដោយឥតគិតថ្លៃ" តែដីនោះជាដីទំនាបមានទឹកជក់ លិចរយៈពេលកន្លះឆ្នាំ ក្នុងមួយឆ្នាំៗហើយស្ថិត នៅចម្ងាយប្រមាណ១៥គីឡូម៉ែត្រ ពីកណ្ដាលនៃទីក្រុង។

រយៈពេល ១ ឆ្នាំក្រោយមក ចំនួន៧០%នៃផ្ទះ៥០៦ខ្នងនៅតំបន់កប់ស្រូវ នោះបានត្រូវប្រជាពលរដ្ឋដែលជាម្ចាស់បោះបង់ឬលក់ចោល។ ប្រជាពលរដ្ឋនៅទីនោះមិនអាចរកការងារធ្វើបានរីឯសាលារៀនវិញក៏នៅឆ្ងាយ ហើយតម្លៃដំណើរក៏ថ្លៃទៀត ។ ដូច្នេះ ប្រជាជនទាំងនោះក៏ត្រូវតែត្រឡប់មកនៅតាមតំបន់ អណាធិបតេយ្យក្នុងទីក្រុងវិញជាថ្មីទៀត ។ ឥឡូវនេះ សាលាក្រុងកំពុងតែខិតខំអនុវត្តដូចមុនទៀត នៅទួលសំបូរណ៍ តែគេមិនឃើញមានគ្រួសារណាចង់រើទៅនៅទីនោះទេ ព្រោះវានៅឆ្ងាយដាច់ពីទីក្រុងពេក ។ ការរើរុះផ្លាស់ប្ដូរផ្ទះឬតាំងទីលំនៅថ្មីនោះវាគឺជាគំនិតមួយល្អហើយ តែអ្វីដែលជាបញ្ហានោះនៅត្រង់ថាការធ្វើ គំរោង កម្មវិធីនោះយើងមិនបានឱ្យប្រជាជនចូលរួមចំណែកផង។ គ្មាននរណាម្នាក់សាកសួរប្រជាឱ្យដឹងថាតើ គេគិតយ៉ាងណាដែរអំពីទីកន្លែងថ្មីនោះ ព្រោះថាបើយើងសួរប្រជាជន អាចមានអ្នកណាម្នាក់និយាយឱ្យយើង ដឹងបាន ថាដីនោះគេពិបាករស់នៅហើយនៅឆ្ងាយទៀតផង ។ ដូច្នេះគំរោងកម្មវិធីនេះនៅខ្វះខាតពីរចំណុច

១-ទីតាំងលំនៅស្ថានវាមានសារសំខាន់ : ប្រជាពលរដ្ឋដែលក្រីក្រគេច្រើនមានហេតុផលល្អសំរាប់ជីវិតរស់នៅរបស់គេនៅត្រង់ទីកន្លែងដែលគេរស់នៅ ។ បណ្ដាសហគមន៍ត្រូវជួយគាំទ្រនិង ផ្ដល់ជំនួយដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលគាត់មិន មានលុយកាក់ និង អំណាច ។ ប្រជាពលរដ្ឋទាំងនេះគាត់គ្មានប្រាក់ច្រើនសំរាប់ជិះទេ ពួកគាត់ចាំបាច់ត្រូវនៅជិតការងាររបស់គាត់ នៅជិតទីផ្សារ និង នៅជិតសាលាកូនគាត់រៀន ។

២-គ្មានរឿងដែលថាប្រជាជនបានទទួលដីដោយមិនអស់ប្រាក់នោះឡើយ : គំរោងកម្ម វិធីបែបនេះមិនមែនឱ្យដីប្រជាពល ទទេរៗនោះទេព្រោះថាប្រជាពលរដ្ឋគាត់បានបោះបង់ចោលដីផ្ទះ សម្បែងរបស់គាត់ដែល គាត់បានទិញ ហើយនិង ត្រូវទៅឆ្ងាយពីមុខ របររបស់គាត់ដែលគាត់ធ្លាប់រក ចំណូលបាន ចិញ្ចឹមជីវិតនោះថែមទៀតផង ។ ដូច្នេះមានន័យថាសាលាក្រុងមិនបានឱ្យអ្វីទៅប្រជាពលរដ្ឋនោះទេគឺសាលាក្រុង គ្រាន់តែដូរដីឱ្យប្រជាជនទៅនៅទីតាំងនិងផ្សេងប៉ុណ្ណោះ "គឺជាការដូរដីគ្នាជាមួយប្រជាជន " ទេវិញទេ ។

គ្មាននរណាបានដីមកទទេរៗនោះទេ នាងបុប្ផារស់នៅក្នុងសំណង់ តេ-៨៦ ហើយនៅទីនោះនាងរកស៊ីលក់បន្លែនិងត្រី។ នាងបានមកនៅទីក្រុងភ្នំពេញកាលពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ពេលដែលនាងត្រឡប់មកពីជំរំ ជនភៀសខ្លួនតាមជាយដែនថៃវិញ។ ពេលនោះអង្គការសហប្រជាជាតិបានឱ្យប្រាក់នាងបន្តិចបន្តួចសំរាប់សង់ផ្ទះនៅ។ នាងបានយកប្រាក់ នោះនិងប្រាក់ដែល នាងសន្សំបានទៅទិញដីមួយកន្លែងទំហំ ២០ ម៉ែត្រក្រឡាបួនជ្រុងក្នុងតម្លៃ ១.៥០០ដុល្លា ពីយុទ្ធជនម្នាក់ដែលជាអ្នកកាន់កាប់ដីនោះជាកម្មសិទ្ធ ។បន្ទាប់ពីបានដីហើយនាងក៏ធ្វើជាផ្ទះឈើធម្មតាមួយអស់ប្រាក់ប្រហែល ១.០០០ ដុល្លាទៀត។ ដូច្នោះប្រាក់ដែលនាង ចំណាយទាំងអស់គឺ ២.៥០០ ដុល្លាសំរាប់ដី និង ផ្ទះនោះ ។ ប្រាក់ចំនួននេះវាច្រើន ណាស់សំរាប់គ្រួសារមួយដែលរកប្រាក់ចំណូលបានក្នុងមួយខែមិនដល់៧០ដុល្លានោះ ។

តើវានឹងទៅជាយ៉ាងណាទៀតបើប្រជាជនក្រីក្រខ្លួនឯងបានជ្រើសរើសទីកន្លែងនិងមានគំរោងសំរាប់គំកម្មវិធីតាំងទីលំនៅថ្មីរបស់គេនោះ ? កាលពីឆ្នាំទៅមិញមានសំណង់តាមផ្លូវមួយចំនួនក្នុងគំរោងស.ស.អ.កបានធ្វើការងារនេះជាមួយគំរោងកម្មវិធីអង្គការសហប្រជាជាតិមួយ ។ ពួកគេបានដើររកដីវាលដែលស្ថិតនៅទីរាងខ្ពស់បន្តិចដើម្បីកុំអោយទឹកលិចបាន ហើយត្រូវឱ្យនៅជិតការងារនិងសាលារៀន។ ពួកគេបានរកឃើញដីប្រាំកន្លែងហើយឥឡូវនេះពួកគេកំពុងតែធ្វើការងារនេះជាមួយអង្គការ ហើយនឹងជាមួយសាលាក្រុងដើម្បីឱ្យបានដីនោះមកក្រុមគ្រួសារសំណង់នៅតាមផ្លូវថ្នល់នេះ។

ការផ្លាស់ប្តូររឿងរ៉ាវ

នៅកម្ពុជា ត្រូវគេមើលឃើញថា អ្នកមានការអប់រំវិជ្ជាជីវៈខ្ពង់ខ្ពស់មានលទ្ធភាពច្រើនណាស់ក្នុងការ ធ្វើដំណើរទៅគ្រប់ច្រកល្ហកនៃពិភពលោកដូច ជាទៅចូលរួមក្នុងសន្និសិទ្ធផ្សេងៗមានឱកាសនឹងទទួលពត៌មានពីគ្រប់ទិសទី នូវអ្វីដែលកំពុងកើតឡើង។ ប៉ុន្តែសំរាប់អ្នកក្រីក្រ គពុំបានទទួលនូវ ពត៌មានទាំងនេះទេ ហើយនៅពេលខ្លះ គេមានការពិបាកនឹងជួបជុំគ្នាដើម្បីជជែកគ្នា ពីបញ្ហារបស់គេពីព្រោះគេមិនអាច ចំណាយលុយគេផ្ទាល់ ដើម្បីធ្វើដំណើរពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយក្នុងទីក្រុងទេ។ ភាពក្រីក្រធ្វើអោយមនុស្សឯកោ ធ្វើអោយគេនៅយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ ក្នុងលំនៅដ្ឋាន នឹងកន្លែងអ្នកក្រីក្រគ្នាគេ ។ ពួកគេត្រូវកាត់ផ្តាច់នូវគំនិតផ្សេងៗ ដែលជាបទពិសោធន៏ពីអ្វីៗទាំងអស់ ។ ភាពឯកោនោះមានន័យថាយើងធ្វើអ្វីតាមរបៀបយើងនេះយើងតែម្នាក់ឯងជាហូរហែរមកប៉ុណ្ណោះ ។ តាំងតែពីចាប់ផ្តើមមក សហពន្ធ័ត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត ដើម្បីប្រឆាំងនឹងភាពឯកោនេះ ។ សហគមន៏អ្នកក្រីក្រនៅ ភ្នំពេញអាចចូលរួមគំនិតក្នុងការធ្វើអោយប្រាកដថាពួកគេអាចធ្វើដំណើរ ទៅកន្លែងនានាដើម្បីជួបជាមួយអ្នក ដែលមានបញ្ហាស្រដៀងៗគ្នា ។ សមាជិកសហគមន៏របស់ សហពន្ធ័មានលទ្ធភាពនឹងប្តូរគំនិតយោបល់ព្រមទាំងរៀនសូត្រការតស៊ូស្វិតស្វាញពីអង្គការ អ្នកក្រីក្រដ៏ទៃផ្សេងៗទៀតពីអាស៊ីនឹង លើពិភពលោក តាមរយះការផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៏គ្នា ពីភ្នំពេញទៅកន្លែងដ៏ទៃទៀតនឹងពីកន្លែងដ៏ទៃទៀតមកភ្នំពេញ ទាំងអស់នេះផ្តល់ដោយអង្គការផ្សេងៗ។ មិត្តភាពការងារដ៏រឹងមាំ មានការវិវត្តន៏ឡើងរវាងសហពន្ធ័ នឹង ណ្សឌធ.ឦកព្រ សម្ពន្ធ័ភាពនៅឥណ្ឌាជាមួយនឹងសហពន្ធ័ ប្រជាជនគ្មានផ្ទះសំបែងនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ១ព្រះធកមុ ជាមួយនឹងក្រុមប្រជាជន ដ៏ទៃទៀតនៅថៃ ប៉ាគីស្ថាន ស្រីលង្កា ។ ខាងក្រោមនេះគឺជារឿងរ៉ាវខ្លះៗ នៃការផ្លាស់បតូរបទពិសោធន៏គ្នា :

សហពន្ធ័នៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង: សហពន្ធ័គ្មានផ្ទះសំបែងនៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង ឥឡូវនេះមានអាយុ ៥ឆ្នាំហើយ ។ មនុស្សប្រមាណ៥ ម៉ឺនគ្រួសារក្នុង៧០០ទីតាំងលំនៅដ្ឋានកំពុង តែចូលរួមដំណើការសន្សំប្រាក់ពួកគេ ទាំងអស់គ្នាសន្សំបានប្រាក់ 4២៥០,០០០។ ឥឡូវនេះមានសភាពរឹងមាំណាស់ហើយ គេតែងតែមានការមមាញឹក ក្នុងការចរចាជាមួយនឹងរដ្ឋាភិបាលហើយបានស្ថាបនាជាមួយដៃគូរដ៏រឹងមាំនានា ។ សមាជិកនានា របស់សហពន្ធ័នេះកំពុងតែស្ថិតនៅជាមួយគណះកម្មាជាតិខាងលំនៅដ្ឋាន ហើយកំពុងមានការទាក់ទងដោយផ្ទាល់ក្នុងការ សំរេចចិត្តអំពីនយោបាយផ្ទះសំបែងនៅ អាហ្វ្រិកខាងត្បូង ។ នៅពេលរដ្ឋាភិបាលអាហ្វ្រិកខាងត្បូង លើកសំណួរអំពីផ្ទះសំបែងអ្នកក្រ គេសួរទៅសហពន្ធ័នេះតែម្តងពីព្រោះ អ្នកក្រីក្រទាំងនោះគឺជាអ្នកជំនាញការមិនមែនមនុស្សផ្សេង មកពីអង្គការ ណាមួយឬមកពីអង្គការសហប្រជាជាតិទេ ។ សហពន្ធ័នោះធ្វើអោយរដ្ឋាភិបាលផ្តល់ដល់ពួកគេនូវហេដ្ឋារចនាសម្ពន្ធ័ ដំណើរការឥណទាននឹងផ្តល់អោយសិទ្ធិលំនៅដ្ឋាននឹងដីធ្លី ។ ប្រជាជនទាំងនោះបានសន្សំប្រាក់ - បានធ្វើ ធ្វើប្លង់ផ្ទះ-ការសាងសង់ហើយចំណាយ ថវិការដោយខ្លួនគេផ្ទាល់ ។ រដ្ឋាភិបាលមានការយកចិត្តទុកដាក់នឹងសហពន្ធ័ នេះណាស់ ។ ទាំងនេះមិនមែនមកពីមេ ដឹកនាំរបស់គេខ្លាំងនោះទេ ប៉ុន្តែមកពីដំណើការ សន្សំប្រាក់របស់គេនោះមានសភាពរីកចំរើនខ្លាំង ។

*Here is Raleen's photo of a house building project of the **South African Homeless People's Federation.** These women and men are living proof that poor people can design, construct and pay for their own houses themselves - all they need is land.*

គីភៀនទៅឥណ្ឌា (ចូលរួមក្នុងសិក្ខាសាលាឥណទាននឹងសន្សំ) នៅទីនោះគាត់បានចងមិត្តភាព ជាមួយនឹងអ្នកមាន លំនៅដ្ឋានក្រីក្រមកពី៦ប្រទេស ។ ចំពោះស្ត្រីមានការសំខាន់ណាស់សំរាប់ ការសន្សំប្រាក់ពីព្រោះគេជាអ្នកចាត់ចែងលុយកាក់សំរាប់គ្រួសារ ។ ស្ត្រីអាហ្វ្រិកខាងត្បូងនិយាយថា គេរឹងមាំដូចនេះដោយ គេប្រកាន់យកការច្រៀងចំរៀង ពេលគេចាប់ផ្តើមការងារ ។ គៀនក៏មានការចាប់អារម្មណ៏ជាមួយនឹងការិយាល័យនៅ ម៉ាហ៊ីឡាមីឡាន នៅឯនៅពេលព្រឹកស្ត្រីៗនាំគ្នាដើរពេញទាំងសហគមន៏ដើម្បីប្រមូលប្រាក់សន្សំ ប្រចាំថ្ងៃពីប្រជាជនតាមផ្ទះ។ គេយកប្រាក់សន្សំ ប្រចាំថ្ងៃនេះទៅឯការិយាល័យដោយមានក្មេងៗក្រីក្រ រស់នៅតាមផងផ្លូវជួយក្នុងការចុះបញ្ជី ។ ពីរភាគបី នៃ លុយទាំងអស់នោះ ប្រើសំរាប់អោយសមាជិកនានាខ្ចីសំរាប់សង្គ្រោះបន្ទាន់ នឹងសំរាបធ្វើ អាជីវកម្មតូចតាច ។

EXCHANGE STORIES :

Poor People on the Move . . .

There are very many professional development workers in Cambodia. They fly to other countries to attend conferences, receive piles of information, and are constantly exposed to new ideas and interesting projects around the world. But the poor are not usually part of all this privileged flow of ideas.

For them, taking a moto-taxi across town might mean the family doesn't eat any dinner. Poverty isolates people, keeps them locked in their houses and in their slums. It cuts them off from meeting other people with similar problems. It keeps them from experiencing other options.

From the beginning, SUPF has worked to break this isolation. They have helped Phnom Penh's poor communities to move around, meet each other, exchange ideas. SUPF commuity members have learned directly from the struggles of other poor people around Asia, and around the world. They have done this through exchange visits to and from Phnom Penh. SUPF has now built strong partnerships with several poor people's federations around the world:

- National Slum Dwellers Federation and Mahila Milan in India
- South African Homeless People's Federation in South Africa
- People's groups in Thailand, Pakistan, the Philippines and Sri Lanka.

Here are a few exerpts from the exchange diary:

SUPF in South Africa :

The South African Homeless People's Federation (SAHPF) is five years old. 50,000 families in 700 poor settlements are involved in housing savings schemes. They have saved $250,000. SAHPF members are always busy negotiating with government, and now sit on the National Housing Committee. They are directly involved in making decisions about housing policy in South Africa. When the government in South Africa has questions about housing the poor, they go to the federation first. Poor people are considered "experts", not professionals or NGOs! The federations push government to support land rights, access to credit, infrastructure for the poor. The people design, build and pay for their own houses, the government provides land.

Kai Phean in India :

(For a Credit and Saving Workshop) She met friends from poor settlements in six countries. She saw how poor people can show the government they are strong by saving for houses. Women are important in savings schemes because they manage household money. South African women say they became strong by carrying their message with songs Kai Phean was impressed with the Mahila Milan office at Byculla. Women go around the communities in the morning, collecting daily savings deposits from people, right at their houses. They bring the savings deposits to the office, where poor street children help out with the bookkeeping. Two thirds of all money is used for giving loans to members for emergencies and small businesses.

More Exchange Stories from SUPF Members . . .

Hin Raleen in South Africa :

(For a House Construction Workshop) Raleen was impressed how much poor women in South Africa do. They design and construct their own houses, make all decisions, manage the construction site, *all without men!* The men did help make concrete blocks when they came home from work. She thought the women were very strong in expressing their ideas.

They build houses from home-made concrete blocks, which in South Africa are cheaper than brick or wood. In the poor settlement Raleen visited, five families worked together as a team, to build five houses, one at a time. It took ten days to build each house. The houses cost about $2,000. This is close to the price of a house in Cambodia. Raleen feels most Cambodian women are too busy earning money and have little time to organise and build. Also, in Cambodia, most leaders are men and there is not much cooperation from the government.

Duch Sey in India :

(On a visit to Mahila Milan Collectives in Bombay and Pune) Duch Sey did not like the spicy Indian food but did like everything else she saw. She visited Mahila Milan house building projects at Mankurd and Dindoshi. She noticed that most of the construction work was being done by women, with only two men involved - one brick mason and one carpenter. People help construct their own houses. If they don't have time, they can hire labourers, but then costs go up. Duch Sey said everyone in the Mahila Milan understood that steady saving leads to improvements in their lives, like business loans and new houses .

Korm Keng in India :

(On a visit the National Slum Dwellers Federation and Mahila Milan in Bombay) He found poor people in Bombay face the same problems we do in Cambodia. But he noticed that Indian federations don't wait for the government to make improvements. They go ahead with their own plans, even if nobody will help them. He visited poor roadside settlements, and slums near the water. He wondered how people could keep their houses so clean, even when they live right on the street.

Hin Raleen in Pakistan :

(To attend a workshop at the Orangi Pilot Project, Karachi) Raleen was surprised that muslim women are not allowed to go outside without covering their heads with a veil! She was impressed how the women make money doing beautiful embroidery at home. She was surprised that the Pakistan Government allows huge squatter settlements to grow and develop into cities, like a plan. In Cambodia, urban poverty is new. She thinks because most poor people in Phnom Penh come from villages and border camps recently, they don't have much experience surviving in big cities.

ការផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍ដ៏ទៃៗទៀត

រ៉ាលីនទៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង (ទៅចូលរួមសិក្ខាសាលាពីការសាងសង់ ផ្ទះនៅសហពន្ធ័ប្រជាជន ក៏ក្រគ្មានលំនៅដ្ឋាននៅអាហ្វ្រិកខាងត្បូង) រ៉ាលីនមានការចាប់អារម្មណ៍ នៅពេលគាត់បានឃើញស្ត្រីក្រីក្រធ្វើប្លង់ ហើយសង់ផ្ទះរបស់គេ មានការសំរេចក្នុងការចាត់ចែងក្នុងការដ្ឋានសំណង់ ហើយសំណង់ទាំងអស់នេះគឺធ្វើដោយមិន ចាំបាច់មានបុរស (ប៉ុន្តែបុរសជួយក្នុងការបោះពុម្ពឥដ្ឋពេលគេត្រឡប់មកពីប្រកបការងារវិញ)។ គាត់មើលឃើញថាស្ត្រីមានការបញ្ចេញមតិយោបល់ផុសផុរណាស់ ហើយគាត់ហាក់ដូចជាភ្ញាក់ផ្អើលនឹងសកម្មភាពនេះថែមទៀត ។ ពួកគេសង់ផ្ទះដោយ ធ្វើឥដ្ឋស៊ីម៉ង់ដោយខ្លួនឯង ព្រោះឥដ្ឋនៅទីនោះជាឥដ្ឋប្រភេទថោកជាងឥដ្ឋធម្មតា ។ នៅកន្លែងដែលរ៉ាលីនបានទៅ មាន៥ គ្រួសាររួមគ្នាបង្កើតជាក្រុមឡើង ហើយនាំគ្នាចាប់សាងសង់ហើយផ្ទះ ៥ ក្នុងពេលតែមួយ គឺថាគេចំណាយប្រមាណ ១០ថ្ងៃដើម្បីធ្វើផ្ទះមួយក្នុងខណៈដែលឥដ្ឋស៊ីម៉ង់គឺនិមួយៗត្រូវធ្វើរួចរាល់ហើយ ។ ផ្ទះនេះមានតំលៃប្រមាណពីរពាន់ដុល្លា។ តំលៃនេះមិនខុសគ្នា ប៉ុន្មាន ពីតំលៃផ្ទះនៅកម្ពុជាទេ។ គាត់ឆ្ងល់. . . ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញនៅកម្ពុជាស្ត្រីជាច្រើនចេញប្រកបការងាររាល់ថ្ងៃ ហើយមាន ពេលតិចតួចណាស់ ដើម្បីរួមគ្នាធ្វើផ្ទះសំបែង .... ជាពេលមួយហត់នឿយ ហើយមានសហការពីរដ្ឋាភិបាលតិចតួចណាស់ ។ នៅកម្ពុជាអ្នកដឹកនាំភាគច្រើនជាបុរស ។

ឌុច ស៊ី ទៅឥណ្ឌា (ទៅទស្សនកិច្ចនៅម៉ាហ៊ីឡាមីឡាន នឹង ណុរឌេ នៅបុំបៃនឹងភូន) ឌុចស៊ី មិនសូវចូលចិត្តម្ហូបឥណ្ឌា ដែលមានរសជាតិហឹរ តែគាត់មានការចាប់អារម្មណ៍ ជាមួយនឹងអ្វីដែលគាត់បានឃើញ ក្នុងសហគមន៏ អ្នកក្រីក្រនៅបុំបៃ។ នៅពេលគាត់ទស្សនានៅ ម៉ាហ៊ីឡាមីឡិន គំរោងផ្ទះទាំងនោះនៅឯ ម៉ាគើត នឹងឌីនដូស៊ី បានកត់សំគាល់ថាសំណង់ភាគច្រើន ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយស្ត្រី ហើយមានបុរសតែពីរនាក់ ប៉ុណ្ណោះដែលចូលរួមគឺជាងកំបោរ(រៀបឥដ្ឋ) ជាងឈើអ្នករៀបចំគ្រោងបង្អួច ។ ម្ចាស់ជាអ្នកសាងសង់ផ្ទះដោយខ្លួនឯងបើសិន ជាគេគ្មានពេលគេអាចជួលពល កម្មតែមានតំលៃខ្ពស់ ។ គាត់យល់ថាអ្នកទាំងអស់គ្នានៅម៉ាហ៊ីឡាមីឡានបានយល់ច្បាស់ពីការទាក់ទង យ៉ាងនឹងនរវាងការសន្សំនឹងការកែ លំអរស្ថានភាពរស់នៅដូចជា ដំណើរការអាជីវកម្ម តូចតាច-ការអោយខ្ចីប្រាក់-នឹងការសាងសង់ផ្ទះ ។

គាំ ខេង ទៅឥណ្ឌា (ទៅទស្សនាសហពន្ធ័លំនៅដ្ឋានជាតិនៃអ្នកក្រីក្រនឹងសម្ពន្ធ័ភាព ម៉ាហ៊ីឡាមីឡាន) គាត់គិតថាបញ្ហាដែលអ្នកក្រីក្រនៅបុំបៃ កំពុងប្រឈមមុខនោះគឺមិនខុសគ្នាពីនៅកម្ពុជាទេ ប៉ុន្តែគាត់កត់សំគាល់ថា ប្រជាជនឥណ្ឌា មិនរង់ចាំ រដ្ឋាភិបាលជួយទាំងស្រុងនោះទេតែគេអាចធ្វើបានដោយខ្លួនគេ ពោលគេទៅមួយជំហានមុនទោះបីជាគ្មាននរណាជួយឧបត្ថម្ភគេក៏ដោយ ។ គាត់ក៏បានទៅទស្សនាលំនៅដ្ឋានអ្នកក្រីក្រ តាមចិញ្ចើមថ្នល់នៅតាមកន្លែងដែលមានភក់ក្បែរមាត់ទឹកហើយឆ្ងល់ថាប្រជាជនទាំងអស់នោះអាចថែរ រក្សាផ្ទះសំបែង របស់គេអោយបានស្អាតល្អទោះបីជាគេរស់នៅមិនសមរម្យតាមដងផ្លូវឬក៏នៅតាមកន្លែងកខ្វក់ខ្លះនៃទីក្រុងក៏ដោយ ។

រ៉ាលីនទៅការ៉ាជី(ប៉ាគីស្ថាន) (ទៅសិក្ខាសាលានៅអូរ៉ាងហ្គី ភ្ញៃកត) គាត់មានការភ្ញាក់ផ្អើលណាស់ ដោយឃើញស្ត្រីម៉ូស្លីម មិនដែលដើរចេញទៅទីណាដោយគ្មានស្បៃរបាំងឡើយ ហើយក៏មានការចាប់ អារម្មណ៏ដល់របៀបរកលុយដោយដេរប៉ាក់យ៉ាងល្អដែលគេបានធ្វើនៅក្នុងផ្ទះ។ មួយទៀតដែលគាត់ចាប់អារម្មណ៏ដែរនោះ គឺរដ្ឋាភិបាលប៉ាគីស្ថាន អនុញ្ញាតិអោយសំណង់អនាធិបតេយ្យ ដ៏ច្រើនរីកកាន់តែធំហើយហូរចូលមកក្នុងទីក្រុងថែមទៀត។ នៅកម្ពុជា អ្នកក្រីក្រក្នុងទីក្រុងវានៅថ្មីណាស់ ហើយអ្នកទាំងនោះ មកពីស្រុកភូមិនានា នឹងមកពីជុំរំជាយដែន ហើយយើងគ្មានបទពិសោធន៏ក្នុងការរស់ នៅក្នុងទីក្រុងដ៏ធំនោះទេ ។

*Here are some Cambodian visitors from SUPF making the rounds of daily savings collection with Laxmi, the **Mahila Milan** leader in this roadside settlement in Bombay, India. Laxmi has come to Phnom Penh several times to help set up similar savings and credit schemes over here.*

On the last night of the visit, a send-off party was thrown for the Philippines visitors at the SUPF office. Friendships between people from poor settlements in different parts of the world leads to benefits of many sorts, and they're also fun.

ការប្តូរបទពិសោធន៍គ្នារបស់សហគមន៍

ចំណាប់អារម្មណ៍របស់អ្នកទេសចរណ៍មកពីតំបន់តុងដូនៃប្រទេសហ្វីលីពីន តំបន់តុងដូ ជាតំបន់សំណង់អណាធិបតេយ្យ ធំជាងគេមួយនៅទីក្រុងម៉ានីលនៃប្រទេសហ្វីលីពីន។ ថ្មីៗកន្លង ទៅនេះ មានសមាជិកមួយក្រុម របស់សហគមន៍ក្រីក្រមកពីតំបន់តុងដូ បានមកធ្វើទស្សនៈកិច្ចនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយគេបានធ្វើការងារពីរអាទិត្យជាមួយអង្គការ SUPF។ ពួកគេបានទៅនៅជាមួយគ្រួសារក្រីក្រ ដែលរស់នៅតាមទន្លេបាសាក់ ហើយនៅទីនោះគេ បានចូលរួមប្រជុំនិង បានឃើញក្រុមសន្សំប្រាក់របស់ SUPFធ្វើការងារ ។ មុនពេលពួកគេត្រូវត្រឡប់ទៅវិញពួកប្រជាជននៅតំបន់នោះនាំគ្នាអង្គុយជុំគ្នា ហើយអ្នកទេសចរណ៍ទាំងនោះក៏បានរ៉ាយរ៉ាប់នូវរឿងរ៉ាវជា ច្រើនប្រាប់ពួកគេ ឱ្យដឹងអំពីអង្គការ SUPF ដែលកំពុងតែណែនាំពួកគេនេះ ។ តទៅនេះជាខ្លឹមសារខ្លះៗដែលពួកគេមាន:

១ សហព័ន្ធរបស់អ្នកធ្វើការងារខ្លាំងណាស់ ក្នុងការនាំមនុស្សឱ្យធ្វើការងាររួមគ្នា ធ្វើការងារតាមវិធីផ្សេងៗជាច្រើននិង ជាមួយមនុស្សផ្សេងៗគ្នាជាច្រើននេះ ។ មនុស្សគ្រប់ៗរូបសុទ្ធតែបានរៀនសូត្រពីការងារនេះ ហើយគេនឹងក្លាយទៅជា មានស្មារតីខ្លាំងក្លាមិនខាន ។

២ ទាំងសមាជិកនិងទាំងមេដឹកនាំនៃអង្គការ SUPFនេះធ្វើការងារបានស្រុះស្រួលគ្នាល្អណាស់ ។ ពួកគេសុទ្ធតែយល់ដឹងពីមុខងារ និងតួនាទីរបស់គេរៀងខ្លួន ហើយដោយសារតែពួកគេជួយគាំទ្រ គ្នាទៅវិញទៅមកនេះហើយ ទើបធ្វើឱ្យសហព័ន្ធនេះរស់បាន ។

៣ អ្នកធ្វើការងារផ្សេងៗច្រើនបែបច្រើនយ៉ាងបែបជាសហព័ន្ធមួយហើយដោយសារការងារនេះ ហើយទើប អ្នកអាចឆ្លើយតបទៅនឹងរាល់បញ្ហាទាំងអស់ដែលអ្នកក្រីក្រនៅក្នុងសហព័ន្ធនេះកំពុងតែជួបប្រទះ ។ ទន្ទឹមនេះបណ្តាសហគមន៍ទាំងឡាយនឹងមើលឃើញតម្លៃការងារនៃសហព័ន្ធដ៏ធំបែបនេះ ។

៤ អ្នកក្របានបង្ហាញភស្តុតាងឱ្យថា អ្នកក្រីក្រពិតជាមានលទ្ធភាពអាចសន្សំប្រាក់បានមែន ។ ប្រជាជនប្រាកដជាអនុវត្តការសន្សំប្រាក់បានបើគេឃើញថាការធ្វើយ៉ាងនោះអាចនាំឱ្យគេមានការរីកចំរើនក្នុងជីវិត គេ។

៥ ឯកសារស្តីពីការសន្សំប្រាក់និងផ្នែកឥណទានរបស់អ្នកពិតជាថែរក្សាបានល្អហើយមើលងាយយល់ទៀតផង ។ អ្នកណាក៏អាចពិនិត្យមើលបានស្រួលដែរប្រការនេះហើយដែលធ្វើឱ្យគេទុកចិត្តបាន ។

៦ អ្នកបានបង្ហាញពួកយើងឱ្យដឹងថា ជាការមួយល្អដែលយើងត្រូវឱ្យប្រជាពលរដ្ឋ *ខ្ចីប្រាក់ចំនួនតិចតួច* ហើយ *មានរយៈពេលខ្លី*។ វិធីនេះអាចធ្វើឱ្យយើងមានប្រាក់រហូតសំរាប់ឱ្យសមាជិក*គ្រប់ៗរូប* ខ្ចីពេលដែលគេត្រូវការ។

៧ អ្នកមានសមត្ថភាពអាចធ្វើការងារបានដោយខ្លួនឯងហើយ គឺជាអង្គការមួយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ អ្នកមិនត្រូវរង់ចាំឱ្យអ្នកណាម្នាក់ផ្សេងមកចាប់ផ្តើមជំហ៊ានទី ១ នោះឡើយ ហើយអ្នកក៏មិនចាំបាច់ រង់ចាំទទួលជំនួយពីអ្នកក្រៅសិនទើបមានដំណើរការទៅមុខនោះដែរ ។

៨ អង្គការ SUPF គោរពដល់មេដឹកនាំឯទៀតៗនៅក្នុងបណ្តាសហគមន៍ដូចជាប្រធានខ័ណ្ឌ-ប្រធានសង្កាត់ ជាដើមហើយព្រមទាំងបានសហការធ្វើការងារជាមួយគេទៀតផង។ ការធ្វើដូច្នេះបានវាអាចជួយអ្នកឱ្យ កសាងទំនាក់ទំនង ជិតស្និតជាមួយថ្នាក់អភិបាលក្រុងហើយនិង អាចជាស្ពានសំរាប់បណ្តាក្រុមនានាដែលធ្វើ ការងារផ្សេងៗពីគ្នាផងដែរ។

៩ បណ្តាអ្នកដឹកនាំសហគមន៍និងសមាជិកសហគមន៍ក្នុងអង្គការ SUPF បានទទួលស្វាគមន៍ពួកយើងដែលចាប់អារម្មណ៍ចង់រៀនសូត្របទពិសោធន៍ពីពួកគេ ។

COMMUNITY EXCHANGES :

Here are a few impressions from some recent visitors from Informal settlements in Tondo, Philippines . . .

Tondo is Manila's largest and most famous informal settlement, in the Philippines. A group of poor community members from Tondo visited Phnom Penh recently and spent two weeks with SUPF. They are part of *SAPSPA*, the Association for Appropriate Housing of San Pablo Apostle, in Tondo. They stayed with poor families in Basaac, attended meetings and saw how SUPF savings groups operate. Just before they left, everyone sat down together, and the visitors described many things about SUPF which inspired them. Here are some items from their list :

1 Your federation works hard to bring people together, to work in many different ways and from different circles. Everyone learns from this, and become stronger in spirit.

2 The members an leaders in SUPF work well together. They understand their separate responsibilities to each other. Because they support each other, the federation survives.

3 You do lots of different kinds of work as a federation. Because of this, you are able to respond to all the problems poor people in the federation face, and communities see the value of forming large federation.

4 You have proven to us that it ***is possible for the poor to save***. People do save when they see how it can make clear improvements in their lives.

5 Your savings and credit records are well kept and easy to understand. Everyone can check them out, and that helps build trust and confidence.

6 You have shown us that it is better to give credit in ***small amounts*** for ***short periods***. That way, the money can continue to circulate and be available for ***all*** members who need to borrow.

7 You are always ready to start things on your own, as a people's organisation. You don't wait for somebody else to take the first step. You don't wait for outside help before you move.

8 SUPF respects other leaders in the communities, like Khan and Sangkat chiefs, and works with them. That way, you build partnerships with city government and bridges between different groups.

9 The leaders and community members in SUPF have made an open welcome to those of us who are interested in learning from your experiences.

CONTACTS :

SUPF

Squatter and Urban Poor Federation
Hin Raleen, Pa Sovanna, Men Chamnan
Sisowath Boulevard, Village 14
Sangkat Tonle Basaac, Phnom Penh, Cambodia
Tel. (c/o Kenneth Fernandes) 855 23 720 417
Tel. (c/o) Tuy Someth) 855 23 362 585

ACHR - Cambodia

Asian Coalition for Housing Rights
Kenneth Fernandes
Post Box 2242,
Phnom Penh 3, Cambodia
Tel / Fax 855 23 720 417
Email: usg@pactok.peg.apc.org

ACHR - Secretariate

Somsook Boonyabncha, Maurice Leonhardt
73 Soi Sonthiwattana 4
Ladprao Road, Ladprao 110
Bangkok 10310, Thailand
Tel. (622) 538 0919 / Fax (622) 539 9950
Email: maurice@ksc.9.th.com

NSDF / Mahila Milan

National Slum Dwellers Federation
A. Jockin, President
Byculla Area Resource Centre
Meghraj Sethi Marg
Municipal Dispensary
Byculla, Mumbai 400 008, INDIA
Tel. (022) 309 6730

SPARC

Society for Promotion of Area Resource Centres
Sheela Patel, Celine D'Cruz
Post Box 9389
Mumbai 400 026, INDIA
Tel / Fax (022) 285 1500
Email: Admin@sparc.ilbom.ernet.in

SAHPF

South African Homeless People's Federation
c/o Joel Bolnik, Mama Iris, People's Dialogue
PO Box 34639, Groote Schuur 7937
Capetown, SOUTH AFRICA
Tel (021) 47-4740 Fax (021) 47-4741
Email: dialogue@sprintlink.co.za

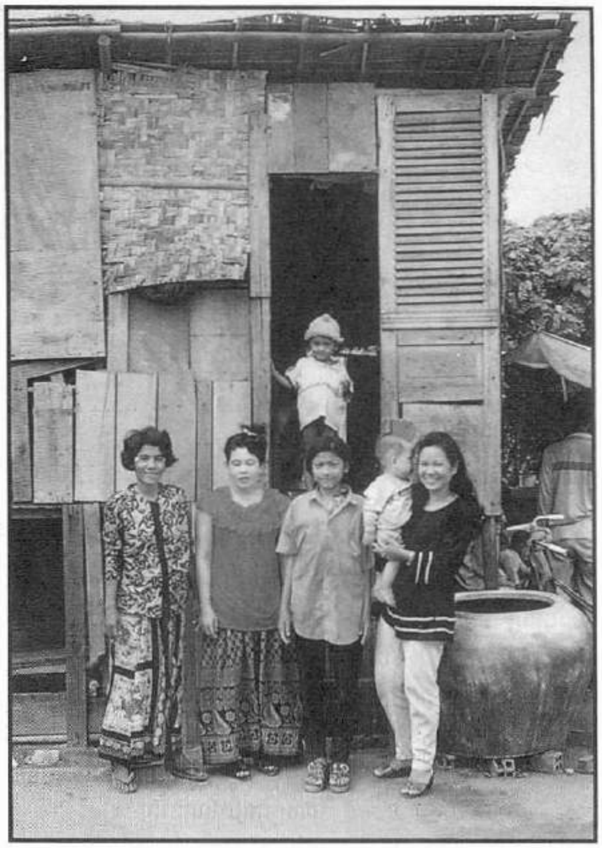

***Keep your eye on this proud family in Toek La'ok roadside settlement**. The next time you see them, they may be living in a new house they built themselves, in a community they laid out themselves, on land that is their own.*

***High Spirits** is the newsletter of the Squatter and Urban Poor Federation. It was produced in Phnom Penh, with big thanks to Somaly, Nay, Kosal, and Sovanna for translation, to Marady and You at CABS for production assistance, to the staff of Ponleu Khmer and the monks at Wat Sampou Mea for workshop space, to Shiva for all-around hospitality, to Pi Chunthy, Jonathan, May and Mike at UNCHS for support on many fronts, to Robert, Declan and the students of the Faculty of Architecture for helping out with house design training, and to everybody in SUPF. **High Spirits** was printed at JSRC Printing House.*
Copyright May, 1997.